

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ TŘETÍ ROČNÍK

2

**Vojenská mysl je teoretický časopis
diskusní povahy**

**Uvádí osobní názory autorů,
které nelze považovat za oficiální
názory ministerstva národní obrany**

K realizaci říjnového pléna ÚV KSČ ve vojenském školství

Základním posláním školy za socialismu je všestranná příprava mládeže pro život tak, aby z mladých lidí vyrůstali odborně i politicky vyspělí budovatelé socialismu a komunismu. (Ze zprávy předsednictva ÚV KSČ o hlavních úkolech ideologické práce po XIV. sjezdu KSČ.)

Svého času V. I. Lenin napsal: „Záleží hlavně na tom, abychom se nespokojovali s tím, co umíme, čemu jsme se naučili dříve, ale abychom šli stůj co stůj dál, kladli stůj co stůj větší a větší požadavky, přecházeli bezpodmínečně od snadnějších úkolů k obtížnějším. Bez toho není možný žádný pokrok vůbec, není tedy možný pokrok v socialistické výstavbě.“¹⁾ To je také základní idea, z níž bychom měli vycházet při rozpracování říjnového pléna ÚV KSČ na úseku vojenského školství. Nespokojovat se s měřítky, jimiž jsme hodnotili dosavadní práci, neboť nároky jsou stále vyšší a vyšší. Současná etapa rozvoje vyspělé socialistické společnosti a neustálého technického pokroku vyžadují, aby důstojníci a praporečníci po přípravě mohli kvalifikovaně řešit úkoly bojové a politické přípravy a bojové pohotovosti vojsk na úrovni soudobých požadavků.

Naše strana vždy vycházela ve své politice v oblasti školství a vzdělání z obecných a závazných principů marxismu-leninismu.

Z nich také vycházel XIV. sjezd a konkretizovalo je jednání říjnového pléna ústředním výbodu. Jde o tyto principy:

1. Socialismus a komunismus se staly vědou a je nutné k nim jako k vědě přistupovat. Z hlediska uskutečňování politiky to vyžaduje zajistit jednotu a revoluční politické praxe. Před jednotou vědeckého poznání a revoluční praxe neobstojí žádná překážka na cestě řešení úkolů výstavby a obrany socialistické společnosti.

2. Vybudování socialismu a přechod ke komunismu je reálný jen za předpokladu zabezpečení masového vzdělání a výchovy pracujících a přípravy vědeckých kádřů a inteligence.

3. Zabezpečení dynamického rozvoje výrobních sil a všestranného rozvoje naší vyspělé socialistické společnosti vyžaduje od strany a státu vytvářet optimální a všestranné podmínky pro rozvoj vědy a techniky, pro výchovu, přípravu, práci a život socialistické inteligence.

Z těchto principů vycházíme i v oblasti vojenského školství. Svým obsahem

¹⁾ V. I. Lenin, Spisy sv. 28, 1959, str. 193.

tvoří náročný program práce, který je postupně realizován. Tou měrou, jak se upevňuje vedoucí úloha strany, dochází k prohlubování marxisticko-leninského řešení teoretických i praktických problémů školské politiky strany, jak nás o tom přesvědčují závěry Říjnového pléna ÚV KSČ a jejich aplikace na podmínky vojenského školství.

Sjezdová usnesení důsledně vycházejí z trpkého poučení strany z nedávných krizových let. Důrazně podtrhují požadavek podstatně zesílit vliv socialistické ideologie ve všech oblastech a učinit ze školy oporu socialistického zřízení. Její práce musí vycházet z principů jednoty výchovy a výuky a spojení školy se životem. Zvláště byla zdůrazněna úloha učitelů a nároků na jejich politické, odborné a morální kvality, které musí být zárukou, že naše mladá generace bude vždy připravována v souladu s programem výstavby a obrany naší vyspělé socialistické společnosti. Sjezd rovněž položil důraz na důsledné uskutečňování jednotné celostátní školské politiky při zvyšování účinnosti řízení a zkvalitňování celého školského systému výchovy a vzdělání.

Ve školské politice vždy vycházela strana z toho, že výchova a vzdělání mládeže i dospělých je v socialistické společnosti významnou součástí revolučních přeměn, v nichž dělnická třída v čele s komunistickou stranou upevňuje výsledky politického vítězství nad buržoazií, rozvíjí socialistickou ekonomiku a socialistickou kulturu, formuje nové společenské vztahy a vychovává socialistického člověka. Proto jsou vysoce aktuální a poučná slova V. I. Lenina, které pronesl k otázkám školy na VIII. sjezdu KSR(b) v roce 1919:

„KSR si klade za úkol dokončit přeměnu školy, zahájenou Říjnovou revolucí 1917 z nástroje třídního panství buržoazie v nástroj zničení tohoto panství a zároveň úplné likvidace rozdělení společnosti na třídy. Škola se musí stát nástrojem diktatury proletariátu, tj. nejen šířitelem ideového, organizačního a výchovného vlivu proletariátu na poloproletářské a neprole-

tářské vrstvy pracujících mas v zájmu úplného potlačení odporu vykořisťovatelů a nastolení komunistického zřízení.“

O historickém zápase mezi silami socialismu a kapitalismu sehrává školství a celá výchovně vzdělávací soustava úlohu důležitého ideologického nástroje, s jehož pomocí se vyzbrojují dorůstající generace a masy pracujících marxisticko-leninským světovým názorem, komunistickou morálkou a všemi potřebnými znalostmi a dovednostmi, které umožňují člověku, aby plně rozvinul své schopnosti a uplatnil své zájmy. V tomto duchu Říjnové plénum důsledně pojímá školu jako významný nástroj třídního boje a ideologického boje a jako instituci nejen pedagogickou, ale současně výrazně ideologickou a politickou.

V naší zemi, která rozvíjí výstavbu a obranu socialistického společenského řádu na principech marxismu-leninismu, je zákonitě, že komunistické straně, která důsledně prosazuje tyto principy, připadá největší odpovědnost a z ní vyplývající vedoucí úloha v celé společnosti, tedy i v oblasti školství, výchovy a vzdělání. Odpovědnost za realizaci školské politiky strany přísluší však nejen škole, ale i všem složkám a institucím naší společnosti, které jsou povinny účinně pomáhat straně při vytvoření a při uskutečňování cílevědomého programu komunistické výchovy a vzdělání. I v podmínkách naší Čs. lidové armády musíme vždy tímto způsobem k realizaci školské politiky strany v oblasti vojenského školství odpovědně přistupovat.

Vojenské školství se dnes objektivně stává důležitým činitelem ovlivňujícím další rozvoj armády. Rozhodný progresivní krok byl učiněn přijetím usnesení PÚV KSČ z 21. dubna 1972 k „Systému přípravy důstojnických kádří a rozvoji vojenského školství“. Na základě tohoto usnesení došlo k podstatným změnám ve struktuře vojenského školství. Smyslem změn není pouze reorganizace vojenských škol, ale především zdokonalení obsahu výchovy a výuky.

Požadavky na vojenské školství

V současné epoše revolučních přeměn v oblasti společenské i vědeckotechnické upevňuje socialismus své základy cílevědomým působením na vědomí lidí, aby je zbavil pout starého myšlení spjatého s morálkou kapitalistické společnosti a formuloval jejich socialistické uvědomění. Ideologické plénum proto postavilo před naše vojenské školství požadavek

vychovávat budoucí generaci důstojnického a praporčíckého sboru ČSLA přísně v duchu marxisticko-leninského světového názoru, k socialistickému kolektivismu, k úctě ke společenskému vlastnictví, k socialistickému vztahu k práci a plnění vojenských povinností, i uvědomělé socialistické morálce a kázní, k socialistickému vlastnictví a proletářskému inter-

nacionalismu, k solidaritě s bojem revolučních sil proti světovému imperialismu. Nedílnou součástí těchto cílů je důsledný boj proti nacionalismu a antisovětskému, proti přežitkům minulosti a všem projevům buržoazní ideologie a hluboké nenávisti k nepřítelům socialismu.

Ideologie vědeckého komunismu je celou svou podstatou učení zaměřena k přeměně společnosti. V. I. Lenin požadoval, aby komunismus nebyl něčím naučeným, ale aby byl osvojován uvědoměle a prosazován v každodenní praxi. Školská politika strany vyjádřená na říjnovém plénu principiálně vychází z těchto idejí a zaměřuje naše úsilí na důsledný boj proti knižnímu pojetí výuky a výchovy, usiluje o těsné spojení školy se životem. Zároveň s pečlivým výběrem základních faktů a pouček zdůrazňuje nutnost rozvoje samostatného tvůrčího myšlení, vede k syntetickému pojetí poznání a podněcuje rozvoj duševní i fyzické aktivity mladého člověka. Ze závěru říjnového pléna jednoznačně vyplývá, že ideálem socialistické výchovy není jedinec pasivně se podřizující a přizpůsobující daným poměrům, ale člověk vybavený znalostmi a návyky samostatné práce, které mu umožní logicky myslet, aktivně vytvářet nové hodnoty a jednat s vědomím vlastní socialistické odpovědnosti. Socialistická škola je školou pracovní v tom nejširším slova smyslu. Musí pracovat tak, aby nebylo plýtváno časem a silami velitelů, vědeckopedagogického sboru, žáků a posluchačů a aby Tito plnili úkoly odpovídající jejich věku, schopnostem, kvalifikaci a adekvátním podmínkám.

Skutečnost, že vedoucí třídou naší společnosti je dělnická třída ve svazku s rolnictvem a inteligencí, se musí v plném rozsahu odrážet i v třídním přístupu k teoretickému řešení a praktickému řešení základních úkolů školské politiky strany. Problém v podmínkách vojenského školství nemůžeme považovat za vyřešený jen tím, že byly zřízeny dvouleté důstojnické školy, především pro dělnickou mládež. Správné uplatňování třídního principu spočívá v komplexním řešení podmínek pro její přístup na všechny stupně a typy vojenských škol a zabezpečování vzdělání a kádrového růstu, jak to odpovídá společenské váze a poslání dělnické třídy, naší společnosti a třídnímu charakteru naší armády. Řešení tohoto problému se dotýká všech článků vojenského školství a kádrové práce v armádě vůbec, útvarům počínaje až po nejvyšší orgány.

Nové požadavky na kvalitu výchovných cílů vojenských škol spočívají v jednotě potřeb společnosti, armády a zájmů

jedince. Spočívají v důrazu na celospolečenská hlediska, s nimiž se uvádějí v soulad práva člověka s jeho povinnostmi ke kolektivu a k celku. Mají na zřeteli vzájemnou podmíněnost všestranného pokroku celé socialistické společnosti a plného rozvoje každého jejího člena, jednotu materiálních, kulturních a ideově politických hodnot ve spojení s vysokou kázní a socialistické svobody.

Společensky revoluční proces, jehož výsledky upevňujeme a dále rozvíjíme ideově výchovnou činnost, je úzce spjat v socialistické společnosti s vědeckotechnickou revolucí. Již dnes ze školské politiky strany evidentně vyplývá požadavek vyzvat všechny nezbytné závěry z faktu, že vědeckotechnická revoluce a její důsledky ve vojenství podstatně zvýší nároky na kvalitu všeobecného polytechnického vzdělání, socialistické uvědomlosti a odborné přípravy. Musíme však respektovat, že i vědeckotechnická revoluce má své etapy, které nelze přeskakovat nebo dokonce ignorovat. Proto velmi obezřetně musíme vážit při koncipování přípravy kádru, co je nutné a možné realizovat v bližší perspektivě a co ve vzdálenější budoucnosti. Je to problém, nad nímž se musí zamyslet a řešit nejeden řídicí orgán, ale všechny články soustavy vojenského školství.

V každém případě již dnes znamená příprava pro povolání ne pouze orientaci na celoživotní výuku jednou osvojených poznatků a dovedností, ale rozvoj všech tvůrčích schopností mladého člověka, především pak schopnosti samostatně se vzdělávat. Připravenost našich absolventů využít získaných znalostí a dovedností v praktické účasti na rozvoji výstavby a obrany socialistické společnosti musíme považovat za jedno z nejdůležitějších kritérií pro posouzení efektivnosti výchovně vzdělávací činnosti. Splnění těchto ideově politických cílů má i svou metodickou a didaktickou stránku. Jde zejména o to, že i naše vojenské školy stále příliš upínají pozornost jen k vlastnímu vyučování. Ne vždy je v rozvoji a ve formování myšlení žáků a posluchačů ujasněna funkce školy jako celku a dochází k jednostrannému přístupu při uplatňování jednoty výuky a výchovy, teorie a praxe. Splnit tento náročný úkol lze jen cestou důsledného uplatňování spojování obsahu výchovy a vzdělání s praxí a nepřipustit přitom diskreditaci tohoto principu podřizováním úzkým pragmatickým požadavkům a uplatňování chybných metod při jeho prosazování, jak tomu bylo v minulosti.

Celý komplex otázek spojení školy se životem a praxí nelze však chápat jedno-

stranně. Vycházíme-li z poznatků, že člověk se musí vzdělávat po celý život, musí i praxe hledat spojení se školou. Jde o to, že závěry říjnového pléna ve vztahu ke školství, výchově a vzdělání nejsou věci jen vojenského školství samotného, ale měly by vést k vypracování komplexního programu zapojování všech příslušníků armády do celoživotního výchovně vzdělávacího procesu v souladu s nepřetržitým rozvojem vědy, techniky, kultury a požadavky bojové činnosti na přípravu vojenských kádřů. Vojenské školy si přitom musí uvědomit, že jejich péče o absolventy musí být trvalá a cílevědomá.

Priorita důrazu, který je kladen na ideově výchovné působení školy, musí být opřena o solidní znalosti. Z říjnového pléna jasně vyplývá, že rozumová výchova a studium základů věd musí být úzce spjaty se světonázorovou výchovou a s morálně politickým působením přísně v duchu marxisticko-leninské ideologie. Ani výchova bez vzdělání, ani vzdělání bez výchovy by nemohly splnit cíle, které klade naše strana před socialistické školství. Jediné v dialektické jednotě obou procesů je záruka, že vojenské školy budou za pomoci všech ostatních činitelů vychovávat občany — obránce vlasti, naprosto oddané ušlechtilým ideám socialismu a komunismu, socialistické vlastence a internacionalisty, vždy odhodlané nasadit pro jejich uskutečnění své nejlepší síly a schopnosti.

Účinnost socialistické výchovy je podmíněna důsledným sepětím s materiálními podmínkami a sociálním prostředím naší společnosti a Čs. lidové armády. Mar-

xismus-leninismus vyvrací idealistické představy o výchově jako všemocném prostředku působícím nezávisle na materiální základně a sociálním prostředí. Nelze připouštět recidivy minulé praxe, kdy se vážné nedostatky v těchto oblastech měly kompenzovat ve sféře výchovy. Zároveň nesmíme zapomínat na fakt, že tvůrcem těchto podmínek je člověk. Proto výchova jako proces formující člověka je významným faktorem, který může účinně ovlivňovat tvorbu materiálních podmínek a sociálního prostředí. Tento vztah dialektické vzájemnosti vystupuje zvláště výrazně do popředí v současné etapě vývoje armády a zejména v nadcházející etapě vědeckotechnické revoluce a v jejich projevech ve vojensktví.

Pokud jde o rozvoj jednotlivých typů a stupňů vojenských škol, musíme zabezpečit jejich perspektivu v souladu s perspektivní potřebou kádřů pro všechny sféry činnosti v armádě. Jde o to, zabezpečit, aby se rozvoj vojenských škol v žádném případě nedostával do rozporu s touto potřebou. V souladu s tím je třeba propracovat obsah, organizaci a metody práce orgánů armády, vojenského školství, vojenských škol i civilní veřejnosti tak, aby napomáhala orientovat zájem mužské mládeže o vojenské povolání společensky nejpotřebnější, zejména pro velitelský směr a pro politickou práci apod. Je to problém, který nesmíme podceňovat. Přestavba vojenského školství by se bez jeho vyřešení stala neúčinnou a neovlivnila by kvalitu a bojovou sílu Čs. lidové armády, jak to předpokládá a sleduje usnesení předsednictva ÚV KSČ.

K rozvoji vojenského školství

Minulé období přineslo mnoho poučení pro další rozvoj vojenského školství. Prvním z nich je poznatek o nezbytném souladu perspektivních cílů s realitou současnosti, především kádrovými a materiálními podmínkami dneška. Naše cíle nemohou nevstát v úvahu výchozí stav a naše možnosti. Stejně nesprávné však je podléhat tlaku současného okamžiku a ztrácet ze zřetelů cílovou perspektivu, jak byla stanovena usnesením předsednictva a dalšími stranickými dokumenty. Při jeho objasňování v současném období považujeme za hlavní, aby si všichni, kteří mají s vojenskými školami co do činění, uvědomili, že výstavba vojenských škol nebude ukončena k 1. září 1973, že jejich rozvoj je otázkou velmi dlouhodobou.

V přípravě pedagogických a velitelských kádřů, v řízení vojenského školství a budování moderní materiálně učební

základny bude nutné dosáhnout zásadního pokroku a potřebného předstihu, aby se vytvářely optimální předpoklady pro realizaci obsahu školské přestavby. Na jejich včasné a operativní řešení a zabezpečení je závislý konečný výsledek politických a ideových záměrů strany v přípravě vojenských kádřů.

Za neméně závažný úkol je důležité považovat vytváření příznivé atmosféry v celé armádní veřejnosti a podněcování účinného zájmu a pochopení řídících orgánů všech stupňů k vytváření předpokladů pro vysokou efektivnost výchovně vzdělávací práce vojenských škol. Bez tohoto pochopení nebudou moci vojenské školy úspěšně realizovat vůdčí princip socialistické školy — spojit ji se životem společnosti a učinit ji nedílnou součástí života Čs. lidové armády.

Důležitou podmínkou úspěchů našich cílů je plná aktivizace všech vojenských škol a angažovaná spoluúčast každého jednotlivého vědeckopedagogického pracovníka a velitele na připravované modernizaci obsahu, metod a organizačních forem směřující k podstatnému zdokonalení výchovně vzdělávací práce s posluchači — budoucími důstojníky a praporčíky.

Základním problémem, se kterým bychom se měli postupně vypořádat, je požadavek závazného souladu mezi extenzivní a intenzivní stránkou rozvoje. Vojenské školství nemůže jen mechanicky odrážet a reagovat na kádrovou situaci v armádě. Bylo by z hlediska realizace cílů školské politiky strany nebezpečné, kdyby i nadále v naší pozornosti rozvoji vojenského školství převládaly zřetelné extenzivní, zatímco otázky vnitřní intenzifikace by nesprávně ustupovaly do pozadí.

Jako základní úkol pro školství stávil říjnové plénum zvýšení kvality komunistické výchovy. Z těchto důvodů bude nutné po uskutečnění strukturálních úkolů a opatření více obracet pozornost především směrem k modernizaci obsahu výchovně vzdělávacího procesu, jakož i k celé vnitřní práci vojenských škol v socialistickém duchu.

Významným úkolem pro úspěšnou realizaci školské politiky je studium zkušeností z přípravy vojenských kádřů našich spojenců, zejména Sovětské armády a rozvíjení vlastních výzkumů.

Stupňující se dynamika společenského, vědeckého a technického pokroku se nemůže vyhnout změnám v oblasti školství, výchovy a vzdělání. Jejich stabilizace v tradičním slova smyslu je již konzervativním prvkem. Změny však vždy musí znamenat skutečný pokrok, pohyb vpřed, musí být plánovité a odpovídat perspektivním potřebám, nesmí docházet k improvizovaným „převratům“. Z tohoto „systému“ řídicí práce jsme se již nejednou mohli na vlastní kůži dostatečně poučit. Není to jednoduchý úkol. Vždyť oblast školství a vzdělání lze považovat za jednu z „nejkonzervativnějších“ oblastí. Vzniká aktuální úkol — uvedení dosavadních metod a prostředků do souladu se současnými vědeckými a technickými možnostmi.

Realizace usnesení XIV. sjezdu a Řjnového pléna ÚV KSČ v oblasti vojenského školství vyžaduje orientovat se především na řešení současných základních problémů, které jsou v určitém smyslu společné pro všechny typy a stupně vojenských škol.

Především vzniká problém zvýšení efektivity pedagogické práce. Vědecká organizace výchovně vzdělávacího procesu je úkolem dnešního dne a na jejím rozvoji se musí podílet jak humanitní, tak exaktní vědy.

Dále půjde o prohloubení ideově výchovného vlivu vojenských škol, zvláště důsledným uplatňováním jednoty výchovy a výuky, o zvýšení efektivity celé soustavy vojenského školství a vytváření podmínek pro zkvalitnění práce vojenských škol.

Posílení ideově výchovného vlivu vojenských škol vyžaduje důsledně uplatňovat vědecký koncipovaný obsah socialistické výchovy v cílevědomě promyšleném systému výchovného působení. To by se mělo odrážet i v nové koncepci učebních plánů a programů, komplexních plánů, politickoideové výchovy a plánů získávání dovedností a návyků pro praktickou práci u vojsk, důsledně trvat na jejich vypracování a realizaci v každé vojenské škole po celou dobu studia.

V celém systému výchovy a výuky je nutné bojovat za důsledné uplatnění zásad ideovosti, vědeckosti, stranickosti a výchovnosti spolu s aktivizujícími metodami, formami a prostředky vyučování, a to tak, aby se stále výrazněji realizoval princip uvědomělé sebevýchovy a sebevzdělávání žáků a posluchačů.

Zajištění vyšší efektivity činnosti vojenského školství vyžaduje důsledně respektovat cíle a společenskou funkci jeho jednotlivých článků a přiměřenou organizaci výchovně vzdělávací práce tak, aby v zásadě každý žák a posluchač mohl úspěšně splnit požadavky příslušného stupně a typu školy. Ne vždy existuje jednotné chápání tohoto vysoce aktuálního pedagogického, ale i politického problému.

Přítom základním předpokladem efektivní práce všech článků vojenské školy je důsledné a komplexní využívání vyučovacího času a kategorické vyloučení všech vlivů, které narušují organizovanou a cílevědomou výchovně vzdělávací práci vojenských škol.

Vojenské školy mohou úspěšně splnit své úkoly jen za účinné podpory celé armádní veřejnosti. V zájmu jednotného postupu bude nutné účinněji koordinovat a usměrňovat vliv všech činitelů ve prospěch jejich efektivní práce. Součástí tohoto vlivu se musí stát i aktivní účast na vytváření lepších podmínek pro práci vojenských škol a vědeckopedagogického sboru. Přestavba vojenského školství vyžaduje konkrétní pomoc vojenským ško-

lám při doplňování a přípravě vědeckopedagogického a velitelského sboru, zabezpečení náboru žáků a posluchačů, rozvíjení materiálně učební a výcvikové základny a v jiných otázkách, které determinují kvalitu přípravy důstojníků a praporčíků na jednotlivých školách.

V podmínkách práce, zejména vojenských středních škol, se musíme účinněji vyrovnat s vysokým procentem odchodovosti ze škol, která během studia dosahuje i více než 50 procent a vyrovnávání rozdílů v pracovním tempu a výkonu

žáků a posluchačů. Uspokojování se s průměrností je možné považovat za hlavní překážku dalšího zvyšování efektivnosti práce vojenských škol a aktuální nejen pedagogický, ale i z hlediska požadavků říjnového pléna vysoce ideově politický úkol.

Z rámcových úkolů stanovených říjnovým plénem se musí odvozovat úkoly jednotlivých typů a stupňů vojenských škol tak, aby na sebe organicky navazovaly a vzájemně se doplňovaly a vytvořily jednotný systém.

Význam osobnosti učitele

Při realizaci závěrů Říjnového pléna vystupuje před vojenskými školami do popředí základní problém — zvyšování kvality komunistické výchovy, důsledné uplatňování principů jednoty výchovy a výuky v náročnějších kritériích při posuzování výsledků v přípravě kádru pro potřeby Čs. lidové armády. Rozhodujícím činitelem kvalitní výchovné práce je především odborně politický a ideologický vyspělý učitel.

Proto splnit tak náročný program práce na úseku vojenského školství, to především předpokládá dále systematicky rozvíjet práci s vědeckopedagogickým sborem, který sehraje rozhodující roli v celém výchovně vzdělávacím procesu. Nastalo období, kdy se musíme přestat přesvědčovat v tomto nevyvratitelném faktu a rozpracovat celý program pro formování a prohlubování marxisticko-leninského a odborného profilu vědeckopedagogického a velitelského sboru na vojenských školách.

V prvé řadě bychom měli analyzovat a střízlivě zhodnotit současný stav ve vědeckopedagogickém sboru po jeho očistě a doplnění novými soudruhy, objektivně posoudit, jak se nám jej podařilo kádrově posílit a doplnit, ideově a politicky zpevnit. Nesmíme podlehnout klamně iluzi, že jsme již splnili všechny úkoly, aby se každý vědeckopedagogický pracovník stal přesvědčivým bojovníkem za komunistickou výchovu na našich vojenských školách a za uplatňování stranickosti v životě a

práci každého jednotlivce, že již všichni se vypořádali s pozůstatky minulosti.

Další závaznou otázkou školské politiky je výběr, příprava a upevňování společenského postavení vědeckopedagogického sboru. Ve výběru a v přípravě se musíme zaměřit na zkvalitnění a prohlubování ideově politické a odborné přípravy s důrazem na důsledné uplatňování třídně politických aspektů, na dokonalé ovládnutí metodologických a didaktických otázek, na těsné spojení s praxí — vůbec vytvořit ucelený systém dalšího permanentního vzdělávání vědeckopedagogického sboru. V tomto procesu musíme během 12 let zabezpečit obměnu vědeckopedagogického sboru z důvodu nepříznivé věkové struktury. Na řešení tohoto problému závisí budoucnost a kvalita výchovně vzdělávací práce na vojenských školách a tím i kvalita důstojnického a praporčíckého sboru ČSLA. Bez nadsázky je možné říci, že není v současné době před řídicími orgány služebními i stranickými, stranickými organizacemi významnější úkol než jakým je řešení otázek souvisejících s dalším zkvalitňováním vědeckopedagogického sboru. Politická práce s vědeckopedagogickým sborem, stanovená na říjnovém plénu, sleduje náročný cíl, aby stále hlouběji pronikal k politickému jádru své práce a stal se účinným příslušníkem širšího stranického aktivu, který se uvědoměle angažuje v procesu ideologického boje strany za komunistickou výchovu žáků a posluchačů vojenských škol a našich pracujících.

Před vojenskými školami stojí velmi náročné, ale splnitelné úkoly. Stojíme před problémem naučit se umět soustředit své úsilí na řešení hlavních úkolů. Při jejich plnění bychom měli postupovat trpělivě, plánovitě, cílevědomě a důsledně a získat pro jejich realizaci naprostou většinu příslušníků vojenských škol a celou armádní veřejnost.

Naše vojenské školy mají všechny předpoklady, aby mobilizaci dosud nevyužitých rezerv cestou racionalizace, zefektivnění a integrace jednotlivých svých článků dosáhly postupně stanovených cílů.

Význam morální a psychologické přípravy v soudobém boji

V každé válce jsou podrobeny kruté zkoušce nejen masy vojáků a bojová technika, charakter politického i ekonomického zřízení bojujících stran, ale i morální, psychologická pevnost a odolnost armád i civilního obyvatelstva.

Současná úroveň rozvoje prostředků vedení ozbrojeného zápasu a s tím spojené zásadní změny v charakteru i způsobech vedení boje a operace nepředstavitelně zvyšují úlohu morálního faktoru. Tento faktor je jedním z nejdůležitějších a rozhodujících o výsledku války v celku. Tuto skutečnost již potvrdila 2. světová válka a zvláště názorně dnes vyniká v boji jihovietnamských vlastenců proti americkým vetřelcům a jejich domácím pomahačům. Naskytá se otázka, **co chápat pod pojmem morálního faktoru?** Ná-zory a odpovědi na tuto otázku jsou různé. Abychom mohli dát na danou otázku správnou odpověď, je nezbytné představit si bytí i zjednodušený obraz boje, operace a ozbrojeného zápasu s použitím prostředků hromadného ničení. To proto, že k takovému boji musí být naše ozbrojené síly i naše národy připraveny, aby mohly vydržet a ubránit vymoženosti socialistického zřízení.

Na morálně politický a psychologický stav našich vojsk i civilního obyvatelstva mohou mít podstatný vliv tyto okolnosti vzniku a průběhu bojové činnosti, které můžeme shrnout takto:

— nenadálé rozpoutání války agresivními imperialistickými kruhy zahájené mohutnými jadernými údery;

— hromadné ztráty vojsk i civilního obyvatelstva v relativně velmi krátké době;

— zasažení vojáků i bojové techniky, vody, potravin, kombinovaným účinkem jaderných zbraní;

— celkový, bytí zjednodušeně „viděný“ **obraz bojiště po hromadných jaderných úderech**, jako: velké požáry, rozboření staveb a rozrušení terénu situace; velký počet mrtvých těl různým způsobem zasažených i vyřazených a silně poškozené bojové techniky; silné nervové šoky a strádání raněných; smrt a umírání nejbližších spolubojovníků v jednotkách, nejasnost situace; dočasná ztráta spojení a schopnosti velet podřízeným; vyřazení celých prvků a částí bojových sestav; opožděné poskytnutí lékařské pomoci těžce raněným a jinak zasaženým radioaktivními, zápalnými, chemickými látkami event. i bakteriologickou nákazou; radioaktivní, chemické i bakteriologické zamoření rozsáhlých částí bojiště, vodních zdrojů a potravin; šíření se zvláště nebezpečných infekcí; existence prostorů v karanténě a izolaci, obrovské ztráty civilního obyvatelstva způsobené zbraněmi hromadného ničení; šíření různých nepodložených zpráv; výskyt paniky a intenzivní působení nepřátelské diverze, protikomunistické propagandy atd.

Budoucí válka za existence zbraní hromadného ničení, jestliže by ji imperialisté rozpoutali, by byla nejostřejším třídním střetnutím dvou protichůdných společenských systémů. Taková válka by

byla produktem jen imperialistické politiky. Země socialistického tábora budou vést v takovém případě spravedlivou, posvátnou válku za zachování pokrokových idejí a vymožeností socialismu. Proto všichni vojáci a všichni lidé musí správně ideologicky chápat příčiny a zákonitý výsledek takové války, což ovlivní i morální faktor. Možné použití prostředků hromadného ničení a jejich následky vyžadují také velmi silnou psychologickou pevnost a odolnost a mravní zakalenost.

Takovým způsobem vzato **zahrnuje v sobě morální faktor** ideologické, mravní a psychologické prvky, které v přípravě vojáků hrají velkou úlohu.

K ideologickým prvkům patří především morálně politická připravenost. Jejím cílem je výchova všech vojáků v duchu vědeckého světového názoru marxismu-leninismu, v duchu pevného přesvědčení o reálnosti a správnosti komunistických ideálů. Morálně politická příprava má také vyzbrojit vojáky správným chápáním státních zájmů na základě třídního přístupu k úloze socialistického státu, v tom i armády jako nejostřejšího mocenského nástroje politiky KSČ v zájmu všech pracujících; dále vyzbrojit vojáky a především velitelský sbor chápáním politiky KSČ a vlády ČSSR, chápáním podstaty a třídních cílů spravedlivé války k obraně socialistické vlasti a celého socialistického tábora.

Morálně politická příprava spočívá také ve formování a upevňování určitých mravních principů jednání v jakýchkoli i těch nejsložitějších a nejtěžších podmínkách a situacích soudobé války.

Konečným a hlavním cílem morálně politické přípravy je výchova plamenného socialistického vlastence, ideově přesvědčeného obránce své vlasti, celého socialistického tábora.

Takovým chápáním morálně politické přípravy můžeme pěstovat a prohlubovat u našich vojáků nejdůležitější morálně politické hodnoty jako ideově přesvědčení, politické uvědomění, vysokou ukázněnost a revoluční bdělost, ostražitost.

Obsahem psychologické přípravy má být formování psychologické odolnosti a pevnosti. K tomu patří takové vlastnosti a hodnoty, jako schopnost plnit jakékoli bojové úkoly, rozhodně a směle si počínat v nebezpečných a napjatých situacích soudobého boje, soudobé války; přitom si počínat v plném souladu s komunistickým přesvědčením a mravními principy jednání. Pro psychologickou odolnost a pevnost je také důležité cílevědomě a vytvářele rozvíjet a zdokonalovat psychiku vojáků, jejich schopnost úspěšně vydr-

žet i ty nejtěžší a nejtvrďší zkoušky války s použitím zbraní hromadného ničení nebo jen konvenčních zbraní; vydržet jakékoli morálně psychické i fyzické zatížení a vypětí; v těžkých a kritických momentech projevovat sebeovládání, pevnost, odvahu, statečnost; počínat si v boji odhodlaně, iniciativně a aktivně; dovedně využívat všechny kvality bojové techniky a zbraní v různých podmínkách terénu, počasí a denní či noční doby.

V praxi ve výchovné práci i při výcviku vojsk třeba brát v úvahu, že morálně politická a psychologická příprava jsou navzájem těsně spojeny a podmíněny, že jedna souvisí těsně s druhou jako dvě spojené nádoby.

Jde o jednotný, neoddělitelný proces pěstování vysokých morálně politických, kvalit našich vojáků, které jsou předpokladem a zárukou splnění jakéhokoli bojového úkolu v soudobé válce. V tomto procesu je základem morálně politická připravenost vojáků, jejich hluboké přesvědčení a politické uvědomění, které napomáhají růstu a posilování bezmezné oddanosti věci socialismu, upevňují neotřesitelnou věrnost principům proletářského internacionalismu.

Jedním z nejdůležitějších úkolů v psychologické přípravě vojsk v průběhu bojového výcviku je také formování odhodlání a rozhodnosti k překonávání nebezpečí strachu a obtíží bojových podmínek.

Z vpředu uvedeného obrazu a představy boje vyplývá i požadavek vypěstovat u vojáků schopnost překonávat velké nervové psychické zatížení, napětí a kritické situace, které mohou vzniknout při vedení soudobé bojové činnosti. Vzhledem k tomuto cíli je nezbytné, aby vojáci v bojové přípravě a při výcviku v mírové době zakoušeli a prožívali mnohé z těch těžkostí, s nimiž se setkají v boji; aby se nacházeli v situacích, naplněných prvky nebezpečí i rozumných rizik, dovolených v mírových podmínkách. Zde platí od slova do písmene: „Těžko při výcviku, lehké v boji“. Toto heslo má a musí mít tedy konkrétní obsah i z hlediska pěstování vysokých morálně politických, bojových a psychologických kvalit našich vojáků. Důležité místo má příprava a výcvik vojsk v podmínkách, které se co nejvíce přibližují bojové skutečnosti. Těmto požadavkům a podmínkám má odpovídat i **systém polní přípravy** posluchačů na vojenské akademii a vojáků v útvarcích a svazcích. První místo v tomto systému mají taktická zaměstnání a cvičení, školní a bojové střelby. Rovněž je třeba docenit i to, že posluchači a vojáci sledují, hodnotí a využívají v polní přípravě skutečný terén,

jeho členitost a pokrytost, jeho ochranné vlastnosti. Jen v terénu je možné používat imitační prostředky, které znázorňují prvky bojové činnosti a situací.

Dalším úkolem psychologické přípravy je **formování psychologie vojenského kolektivu**. K ní musíme počítat veřejné mínění, náklady, návyky, vzájemné vztahy a emoční reakce, odpovídající požadavkům soudobého boje. Je-li psychologie vojenského kolektivu usměrněna pozitivně,

může aktivně působit na chování a jednání každého vojáka, na charakter vlivu událostí a podmínek situace na něho, ukázkou jej. Negativně usměrněná psychologie kolektivu může se projevat ve falešném kamarádství a kolektivismu, v narušení vojenské kázně. Velký a někdy i rozhodující vliv na kolektiv má vždy velitel nebo náčelník. Proto je i velká odpovědnost velitelů za psychologii kolektivu jak v míru, tak ve válce.

Požadavky na psychologickou přípravu

Soudobý boj je charakterizován množstvím závalů, požárů, překážek, zničených prostorů, různých zvukových i světelných dráždičů, velikých ztrát na živé síle i technice. Takový charakter soudobého boje klade zvláštní požadavky na psychologickou přípravu vojsk, na jejich připravenost k válce. K požadavkům patří přesvědčení o vítězství, připravenost k rozhodné činnosti až do sebeobětování za věc socialismu; správná představa o charakteru pravděpodobné války a boje, o prostředcích jejich vedení; přesvědčení o síle vlastních zbraní a účinnosti prostředků ochrany proti zbraním nepřítele; víra ve vlastní vojenské mistrovství i dovednost vlastních velitelů. V této souvislosti stojí za to připomenout vliv osobního příkladu, ideově politické vyspělosti, vojenskoodborné připravenosti a praktické dovednosti velitelů všech stupňů na psychologický stav svěřených vojenských kolektivů. Pěstování, utváření a výchova odpovídajících hodnot v průběhu bojové přípravy napomáhá formovat u vojáků vnitřní psychologickou připravenost ke každé válce, včetně raketové jaderné války.

Nejdůležitějším požadavkem na psychologickou přípravu je formování emoční volní pevnosti. Pod ní je třeba chápat schopnost postavit se tváří v tvář jakémukoli nebezpečí, překonávat a vydržet negativní emoční působení na psychiku vojáků v bojové situaci. Dále k požadavkům na psychologickou připravenost bezesporu patří i utváření spolehlivosti psychiky, to jest schopnosti zachovat aktivnost v jednání a chování každého vojáka ve složitých podmínkách boje. Konečně je třeba jako podstatný prvek morálního faktoru pěstovat a vychovávat u všech vojáků v procesu bojové přípravy, nezávisle na speciálnosti:

— vysoké mravní a estetické city, jako lásku k socialistické vlasti v národním i internacionálním pojetí, především k Sovětskému svazu a ostatním socialistickým zemím;

— čest a důstojnost být vojákem k ochraně a obraně nejpokrokovějšího společenského zřízení a vymožeností socialistické revoluce, vědomí povinnosti a osobní odpovědnosti, kolektivnost a vojenské bojové soudružství;

— mravní a volní hodnoty jako čestnost, pravdivost, sebeovládání, statečnost, pevnost a rozhodnost, smělost a odvahu, iniciativu, rozumnost a aktivnost v jednání;

— rozvíjet i intelektuální kvality jako např. rychlost v myšlení, profesionální paměť, schopnost pozorovat a předvídat;

— zvyšovat citlivost smyslů, bystrost reagování, koordinaci a stálost pohybů.

Kromě toho je žádoucí na podkladě dobrých technických i praktických znalostí vychovávat u vojáků přesvědčení o kvalitách a důvěru ve svou zbraň a bojovou techniku všeho druhu, přesvědčení o účinnosti prostředků ochrany před zbraněmi nepřítele; soustavně překonávat u vojáků tzv. „jaderný strach“ a jiné. Jedním z požadavků soudobého boje je formování psychických hodnot s přihlédnutím k specifice přípravy vojáků pro vedení bojové činnosti; to jest takových kvalit, které zajišťují stálost profesionálního mistrovství specialistů na bojišti a dovolují úspěšně plnit bojové úkoly.

Tak např. v raketových a dělostřeleckých útvech stojí na prvním místě otázka výchovy a pěstování u všech vojáků pocitu vysoké osobní zodpovědnosti, čestnosti i pravdivosti, pevného přesvědčení a důvěry v dokonalost vlastních zbraní; rozvíjet technické myšlení, operativní paměť, snahu po sebekontrolu; vést vojáky k projevům samostatnosti a iniciativy.

U operátorů PTRS a obsluh děl pro přímou střelbu zase usilovat o vypěstování schopnosti správně v boji hodnotit vzdálenost a čas; prohlubovat spolehlivost vizuálně pohybových koordinací, rychlost a spolehlivost reakce, soustředění se a rychlé přenášení pozornosti, soustavné pozorování bojiště; vychovávat u nich sebeovládání a statečnost. Důležité místo má

i příprava psychiky vojáků k noční bojové činnosti.

Psychologická příprava průzkumníků má rovněž řadu zvláštností, vyplývajících z charakteru jejich bojového určení, jako jsou např. činnost v týlu nepříteli; plnění bojových úkolů v sestavě nevelkých skupin i jednotlivě, samostatně; stálé nebezpečí zjištění a nenadálého setkání se tvář v tvář s nepřítelem apod.

Na morální pevnosti průzkumníků, na stupni rozvinutí jejich psychologických poznávacích procesů, zvláště v oblasti vnímání, vstřebávání jevů a uchovávání v paměti, pohotového reagování, fyzické stálosti, smělosti, rozhodnosti až do drzosti v jednání, v mnohém závisí úspěšné splnění bojových úkolů průzkumu. A bez včasných, pravdivých, hodnotných a spolehlivých zpráv o nepříteli není myslitelné správné rozhodnutí velitelů a žádná efektivní bojová činnost.

Proto obsahem psychologické přípravy průzkumníků musí být objasňování úlohy a klíčového významu průzkumu v soudobém boji, výchova a pěstování jejich čestnosti a pravdivosti, popularizovat hrdinské činy sovětských průzkumníků z let Velké vlastenecké války a další prvky.

Kromě toho důležitým prvkem psychologické přípravy průzkumníků je utváření schopnosti spolehlivě vnímat v podmínkách vnějších rušivých vlivů; další zdokonalování zrakových i sluchových vjemů průzkumníků; trénování jejich paměti; formování jejich rychlosti reagování, vynalézavosti a iniciativy v jednání.

K tomu je prospěšné široce praktikovat již ve cvičeních vytváření lécek na směrech postupu průzkumníků a nenadálé zahajování palby „nepřítelem“.

V psychologické přípravě průzkumníků má také důležité místo výchova k nebojácnosti, ke smělosti a rozhodnosti v činech; pěstování a zvyšování návyků a schopnosti dlouhou dobu pozorovat a uchovávat v paměti získané poznatky, přesně a rychle je předávat k dalšímu využití. Analogicky třeba brát v úvahu zvláštnosti metod a o obsahu psychologické přípravy i jiných specialistů.

Zároveň však intenzivnost a jednostrannost bojové činnosti řady specialistů v podmínkách velkého nedostatku času a působení vnějších dráždivých vlivů v podmínkách soudobého boje zvyšuje význam nervové psychické stálosti a pevnosti, odolávání rušivým jevům; zdůrazňuje důležitost návyků a kvalit v oblasti vnímání, paměti i myšlení.

Formování vysokých psychologických hodnot nemůžeme dosáhnout nějakými

jednorázovými opatřeními. Je to proces cílevědomého a soustavného působení na vědomí, city a vůli člověka-vojáka, na celou jeho psychiku.

Bude správně zamyslet se i nad tím, **jakými metodami můžeme dosáhnout vysokých psychologických kvalit?**

Základ psychologické přípravy spočívá v dovednosti vnést do procesu bojové přípravy vojsk nenásilné prvky napětí a překvapení, nebezpečí a rizik, aktivnosti a tvůrčího přístupu k řešení všech úkolů a situací. Jakákoli šablonovitost a schematičnost ve výcviku a výchově byla a je krajně škodlivá. Totéž platí i pro systém přípravy žáků a posluchačů ve všech vojenských školách.

Ke zvýšení psychologické přípravy také napomáhá vytvoření co nejrealističtější představy o soudobém boji s využitím různých imitačních prostředků a činnosti značkářů nepřátelské soustavy. Obojí prohlubuje výchovu k důvěře ve vlastní zbraň a prostředky ochrany.

Materiálně technická základna bojové a politické přípravy dává možnost širšího využití: automechanizovaných imitačních souprav pro střelbu z ručních zbraní, tanků i děl; trhavin všeho druhu a imitátorů jaderných výbuchů; cvičných chemických prostředků a napodobenin k zamoření bojové techniky radioaktivním prachem; cvičných granátů a fúgasů; cvičných i skutečných náloží; dýmových granátů a střel; signálních a osvětlovacích raket; plamenometů a cvičných dělostřeleckých střel; různých druhů min; přenosů záznamů zvukových efektů boje; využití různorodých ženijních překážek a zátarasů s překvapením pro vojska (minová cvičná pole; jaderné miny atd.); drátěných a těžko zjistitelných překážek, PT příkopů a tankových lécek; závalů a barikád, rozrušených úseků komunikací a mostů; požárů a maket poškozené a zničené bojové techniky, maket mrtvol apod.

Zkrátka řečeno vytvořit takové podmínky, které působí na psychiku vojsk obdobně jako v boji.

Všechno, co bylo dosud řečeno, je možné v optimální míře realizovat na různých cvičeních s vojsky.

Na cvičeních se v jednotném komplexu projevují a uplatňují znalosti, dovednosti i návyky, morálně politické i psychologické kvality, osvojené a získané v procesu výcviku a výchovy. Na cvičeních vznikají také psychické stavy a pocity, blízké k těm, které jsou charakteristické pro bojovou situaci. Všechno to umožňuje nejen zdokonalovat psychiku, ale také prověřovat psychologickou připravenost vojáků k vedení bojové činnosti. Je ke ško-

dě věci, že např. ve druhé polovině šedesátých let převládaly na VA AZ vážné deformace v pojetí přípravy posluchačů, jež objektivně snižovaly výsledky účelově vojenské a zejména polní přípravy, oslabovaly a téměř negovaly vojenský charakter školy a dělaly cíl a obsah přípravy posluchačů srovnatelný s civilními vysokými školami a měly tak vliv i na snížení kázně a bojeschopnosti celé armády.

Podle cenných zkušeností Sovětské armády mohou být cvičení dobrou školou psychologické přípravy vojsk jen tehdy, budou-li se v jejich průběhu vytvářet podmínky, vyžadující od vojáků aktivní činnost, bude-li se dovedně vytvářet maximálně reálný obraz boje, „bojuje-li“ se s aktivním, úporným a dobře připraveným nepřítelem; pocítí-li vojáci fyzickou námahu a strádání; projeví-li se především v dynamice bojové činnosti prvky nebezpečí a rizik; zajistí-li cvičení podmínky pro systematický boj vojáků s napětím, strachem a ti budou nuceni je překonávat.

Vycházíme-li z cílů psychologické přípravy, musíme rovněž vyhlašovat poplach s překvapením, zpravidla při „působení“ vzdušného a pozemního nepřítele.

Nejvážnějším úkolem psychologické přípravy je dosáhnout spolehlivé činnosti vojsk v podmínkách použití nepřítelem zbraní hromadného ničení. Tohoto úkolu dosáhneme:

- formováním správné představy o charakteru boje s použitím jaderných, chemických a bakteriologických zbraní;
- výchovou k přesvědčení o možnosti vyplnit stanovené bojové úkoly v podmínkách použití zbraní hromadného ničení;
- výchovou k přesvědčení o spolehlivosti a účinnosti ochranných vlastností techniky, terénu, ženíjních staveb a jiných prací i ochranných prostředků jednotlivce;
- vypěstováním návyků v překonávání úseků zamořených radioaktivními i bojovými chemickými látkami bez snížení bojové aktivity i tempa útoku;
- formováním dovedností a návyků k rychlému odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení nepřítelem a

k obnovení bojeschopnosti jednotek a útvarů, především pevného velení;

— výchovou k pevnosti, odolnosti a statečnosti, schopnosti působit dlouhou dobu v ochranných prostředcích.

Psychologická příprava jako jedna z podstatných částí morálního faktoru, má velký význam také v **podmínkách vedení bojové činnosti s použitím jen konvenčních zbraní**. Zvláště je důležité připravit všechny vojáky k tomu, aby vydrželi a aktivně si vedli i při hromadných náletech nepřátelského letectva, při činnosti nepřátelských výsadků a diverzně průzkumných skupin. Na cvičeních je užitečné a také i nutné rozehrávat boj různých nastražených lécek a odřadů, zvláště v noci a v podmínkách omezené viditelnosti.

V útočném boji je třeba pěstovat a upevňovat takové hodnoty a vlastnosti jako neoblomnou vůli a rozhodnost aktivní bojovou činností spolu s rychlou a přesnou hromadnou palbou rozdrtit nepřítele; vychovávat k bojovému vojenskému soudružství a vzájemné pomoci druhá druhu na bojišti; k smělosti a odvaze, rozhodnosti a iniciativě. Je také velmi důležité dosáhnout toho, aby vojska šla na zteč a útočila bezprostředně za výbuchy střel i pum na nejmenší vzdálenost.

Rovněž je prospěšné procvičovat na zaměstnáních a cvičeních v terénu způsob palběného doprovodu útočících vojsk s cílem vyhnout se v největší míře chybám při bojové střelbě. Neočekávané změny v situacích mohou vést velitele k rychlému rozhodování a vojska k rozhodné činnosti.

Velmi vysoká úroveň psychologické přípravy musí být v jednotkách, které mají působit v týlu nepřítele.

V naší ČSLA zatím nebyla otázkám psychologické přípravy věnována ani v teorii ani v praxi výchovy a výcviku vojsk žádoucí pozornost. Proto je nezbytné všechny otázky, spojené s řešením problémů psychologické přípravy, důkladně i teoreticky zkoumat, rozpracovávat a realizovat v praxi při výchově a výcviku vojsk.

Hlavní zákony a principy ozbrojeného systému, jejich využití a platnost

Vztahy, souvislosti a podmíněnosti, které platí uvnitř jednoho ozbrojeného systému, můžeme zkoumat dvěma způsoby. Jednak jako vztahy mezi jednotlivými podsystemy, jednak jako vztahy mezi lidmi a používanými prostředky (tj. uvnitř jednotlivých podsystemů).

Protože základem každé bojové činnosti je palba a pohyb, hlavní pozornost si zasluhují vztahy, souvislosti a podmíněnosti, platné mezi podsystemem ničení a podsystemem pohybovým.

Oba tyto podsystemy spolu těsně souvisejí. Objektivní nutnost jejich koexistence v prostoru a čase a vzájemná podmíněnost vyžaduje v podstatě stejnou kvalitu obou podsystemů.

Přes vzájemnou závislost obou podsystemů můžeme říci, že určujícím a proto i rozhodujícím činitelem v bojové činnosti vojsk je podsystem ničení. Svědčí o tom, jak ukazuje historie, skutečnost, že zvýšení jeho účinnosti a především jeho nová kvalita vždy vyžadovala odpovídající kvantitativní rozvoj, popřípadě kvalitativní změnu pohybového podsystemu.

Mezi podsystemem ničení a podsystemem pohybovým platí zákon: **Možnostem ničení, má-li jich být maximálně využito, musí odpovídat i možnosti pohybového systému a stejně je tomu i obráceně. Rozvoj podsystemu ničení vyžaduje rozvoj podsystemu pohybového.**

Účinek prostředků ničení rozhodujícím způsobem ovlivňuje cíle a úkoly, které můžeme stanovit jednotlivým organizač-

ním celkům. Je nesporně také významným faktorem, který určuje rozmach bojové činnosti.

Důkazem objektivnosti tohoto zákona je např. mimo jiné to, že důsledky zvyšování ničivého účinku dělostřelectva a doletu letectva v souvislosti s jeho narůstajícími počty vyžádaly si potřebu zvyšovat také rychlost manévru vojsk. Cesta k tomu vedla přes částečnou hipomobilitu vojsk a jejich vybavení bicykly až k jejich postupné motorizaci.

Objektivnost a reálnost požadavku vzájemně si odpovídající kvality obou podsystemů dokazuje i to, že v minulosti vždy s novou kvalitou podsystemu ničení byla zpočátku alespoň část vojsk vybavena novými kvalitativně lepšími přepravními prostředky, než měly hlavní síly.

Na požadavku stejné kvality obou podsystemů nic nemění ani neustálý růst významu některých prostředků podsystemu ničení v souvislosti s jejich dosahem a účinností. Vyplyvá to z toho, že na úplném zničení protivníka se podílejí všechny palébné prostředky včetně těch s nejmenším dostřelem, to znamená také ruční zbraně. Podmínky pro jejich použití vytváří právě pohybový podsystem jejich manévrem.

Proto, jak ukazují zkušenosti z válek, bývá úspěšnější ten, kdo dovede časově v určitém prostoru nejen lépe sladit působení obou těchto svých podsystemů, ale současně totéž znemožní nebo alespoň ztíží protivníkovi.

Ukutečnění tohoto požadavku, který je vlastně součástí principu součinnosti, samo o sobě umožňuje vytvořit předpoklady pro časovou a prostorovou převahu nad protivníkem a vyvolat tak jeho labilitu, která je nezbytnou podmínkou jeho zničení.

Čím větší časový rozdíl vznikne mezi úderem hlavních palebných prostředků vyžadujících manévry, tím více času se dává protivníkovi k opatřením na snížení nebo dokonce na eliminování původních ničivých účinků.

Proto platí zákon:

Čím bezprostředněji využijeme výsledků podsystemu ničení, tím rychleji a s menšími ztrátami můžeme dosáhnout úspěchu nad protivníkem.

Uplatnění tohoto zákona v bojové činnosti vojsk zabezpečuje princip součinnosti jak mezi jednotlivými podsystemy, tak i uvnitř jednotlivých podsystemů. Jeho podstatu můžeme formulovat takto: **Rozmanitost bojové techniky a její odlišné vlastnosti vyžadují, aby jí při plnění společného úkolu bylo používáno maximálně efektivně a současně tak, aby její nedostatky se pokud možno vzájemně vylučovaly.**

Princip součinnosti má své vyjádření v zásadách polních řádů a předpisů. Ze všech formulací, vyjadřujících význam a podstatu součinnosti, cituji alespoň Oper-1-1, článek 66: „**Cílů operací pozemního vojska se dosahuje společným úsilím všech druhů vojsk a frontového letectva, které plní úkoly v operační a taktické součinnosti.**“; a článek 110: „**Účast velkého počtu svazů, svazků a samostatných útvarů různých druhů vojsk, speciálních vojsk a letectva v operaci vyžaduje přesné sladění jejich činnosti. Proto se organizuje součinnost všech zúčastněných sil a prostředků.**“

Úkol podsystemu velení koordinovat činnost obou předchozích jednoznačně ukazuje nutnost sladění všech tří podsystemů navzájem. Prostorový rozmach použití prostředků ničení a pohybu, jejich účinnost, množství, technické parametry, zejména rychlost, vytvářejí samy o sobě podmínky k rychlým změnám situací a tím i k neustálé potřebě na ně reagovat.

Důležitým principem, který zabezpečuje úspěšnou bojovou činnost, je proto princip pevného a nepřetržitého velení, jehož podstatu výstižně vyjadřuje Oper-1-1 v článku 22:

„Velení vojskům záleží v tom, že velitelé a štáby neustále řídí činnost podřízených svazů, svazků a útvarů, usměrňují a vzájemně sladují jejich úsilí ke splnění

stanovených úkolů, organizují a řídí všestranné zabezpečení bojové činnosti.“

Protože podsystem velení řídí činnost podsystemu ničení a podsystemu pohybového, musí (má-li být schopen plnit své poslání) jim také odpovídat.

Můžeme proto říci, že:

S rozvojem podsystemu ničení a pohybu, mají-li být efektivně využity, se musí rozvíjet i podsystem velení.

Oprávněnost tohoto zákona vyniká v dnešní době, kdy výsledky vědeckotechnické revoluce, realizované v oblasti prostředků ničení a pohybu, vynucují si také odpovídající změny ve velení. Nevystačíme již se starými, dosud používanými způsoby velení, ale jen s využitím různých mechanizačních a automatizačních prostředků, včetně samočinných počítačů, můžeme dosáhnout efektivních výsledků používané bojové techniky všeho druhu.

Posledním z podsystemů ozbrojeného systému je zabezpečovací podsystem. Jeho vztah k ostatním třem vyplývá ze skutečnosti, že je vůči nim podsystemem pomocným. Jako takový, má-li být schopen plnit svůj úkol, musí se rozvíjet souběžně s nimi.

Jeho realizace je dalším důležitým principem úspěšné bojové činnosti a můžeme jej vyjádřit takto:

Všestranné zabezpečení bojové činnosti je důležitou součástí činnosti velitelů, štábů i vojsk v každé situaci. Na jeho kvalitě závisí do značné míry i výsledek plnění úkolu.

Význam tohoto podsystemu dokazuje skutečnost, že každému z prvků zabezpečení věnují značnou pozornost všechny řády a předpisy, které se bojovou činností zabývají.

Ze vztahů, které platí mezi jednotlivými podsystemy jednoho ozbrojeného zápasu, vyplývá zákon:

Účinnost ozbrojeného systému je závislá na sladění kvality všech čtyř podsystemů a je dána nejslabším z nich. Rozvoj jednoho z nich podmiňuje rozvoj ostatních. Určujícím přitom je podsystem ničení, který se mění a rozvíjí jako první.

Rovněž uvnitř jednotlivých podsystemů ozbrojeného systému platí určité vztahy, závislosti a podmíněnosti. Každý podsystem je totiž tvořen jednak často různorodou bojovou technikou a jednak lidmi, kteří danou techniku používají. Bojová technika je vlastně prostředkem, který prodlužuje nebo také násobí lidské možnosti. S rozvojem výrobních sil se pak mění jak bojová technika, tak i lidé.

Každá bojová technika má určité vlastnosti. Ty se neuplatňují samy, ale pro-

střednictvím činnosti lidí, kteří bojovou techniku ovládají a používají. Na lidech a jejich schopnostech závisí i efektivnost využití dané bojové techniky.

Lidské schopnosti jsou v tomto případě určovány zejména technickou vyspělostí osob, stupněm zvládnutí dané techniky včetně výcviku, praktickými zkušenostmi z použití dané techniky a tvůrčími schopnostmi uplatnit danou techniku v konkrétních podmínkách.

Nejde však jen o vztah čistě jednostranný, to znamená vztah lidí k bojové technice. Bojová technika a její úroveň působí zpětně na lidi a zvyšuje jejich schopnosti. Tím dochází k tomu, že v průběhu bojové činnosti se lidé prakticky neustále mění a vyvíjejí, nabývají zkušeností. Nikdy proto nejde o lidi stejné úrovně, byt jsou to stále jedni a tiž.

Pro všechny podsystemy tedy platí zákon:

Účinnost daného podsystemu ozbrojeného systému závisí na vlastnostech a možnostech bojové techniky a na stupni jejího zvládnutí lidmi, kteří ji používají.

Vedle tohoto základního vztahu mezi lidmi a bojovou technikou určitého podsystemu existují také vztahy mezi lidmi samými a dále vztahy mezi bojovou technikou různých druhů.

Čím je bojová technika složitější, tím více osob se podílí na její obsluze. Efektivnost použití bojové techniky závisí proto také především na zvládnutí potřebné činnosti nutné k její obsluze jednotlivými příslušnými osádky, na vycvičenosti a sebranosti osádky jako celku, na jejich zkušenostech a vzájemné zastupitelnosti. Platí proto zákon:

Bojeschopnost osádky je dána, stejně jako u všech složených celků, stupněm připravenosti nejslabšího člena osádky.

Množství a různorodost úkolů, které budou vojska v průběhu bojové činnosti plnit, a rozdílné vlastnosti bojové techniky vždy vyžadovaly a vyžadují i nyní, aby

součástí každého ozbrojeného systému, popřípadě jeho jednotlivých částí, byla různá bojová technika.

Uskupení potřebné techniky do celků podle úkolů vytváří organizační stupně. Vybavení těchto celků bojovou technikou musí zabezpečovat plnění úkolů, které bývají daným celkům v bojové činnosti určovány.

Poněvadž každá bojová technika má silné a současně slabé stránky, začlenění různých druhů bojové techniky do organizačních celků musí vylučovat nebo alespoň snižovat slabé stránky jedné bojové techniky vlastnostmi bojové techniky druhé. Tím z hlediska vhodnosti dochází k vyváženosti jednotlivých organizačních celků a současně k vytvoření předpokladu pro maximálně efektivní použití jejich bojové techniky. Jinými slovy to znamená dosáhnout co možná největší bojové síly příslušného organizačního stupně.

Úkoly, které má daný organizační celek plnit, jsou rovněž určující pro počty jednotlivých druhů bojové techniky. Současně však pro stanovení reálných úkolů jsou výchozími možnostmi zavedené bojové techniky.

Z vlastností bojové techniky vyplývá zákon:

Plnění bojových úkolů vyžaduje uskupovat různorodou bojovou techniku a osoby, které ji využívají, do různě velkých celků.

Vybavení organizačních stupňů bojovou technikou a její počty musí umožňovat dosažení maximální bojové hodnoty daného organizačního stupně při plnění úkolů, které mu mohou být stanoveny.

Důsledné uplatňování zákonů, platných mezi jednotlivými prvky jednoho ozbrojeného systému, ovlivňuje rozhodující způsobem jeho kvalitu a hodnotu. Zakony jsou hybnou silou rovnoměrného rozvoje jako celku a současně dávají impulsy pro nevhodnější uskupení sil a prostředků do organizačních celků.

Využití zákonů a principů ozbrojeného zápasu

Zakony ozbrojeného zápasu, stejně jako všechny společenské zákony, působí jen za určitých podmínek. Čím větší význam má některá z daných podmínek, tím větší význam má tento zákon, který tyto podmínky umožňuje, vyvolává k životu.

Hlavní podmínky vedení ozbrojeného zápasu mají objektivní charakter, jsou dány, existují mimo a nezávisle na lidech, kteří bojovou činností vedou. Jsou určovány především historickou epochou lidstva, stavem výroby a společensko-ekono-

mickým zřízením. Na tvorbě těchto podmínek se podílely především předchozí generace. Je možné však měnit je i v průběhu ozbrojeného zápasu, ovšem jen velmi pomalu, zanedbatelně.

Kromě nich existují takové skutečnosti, které lidé ovlivnit nemohou, především roční a denní doba, počasí, terén. Těmto faktorům se vojska musí přizpůsobit, mohou jich využít nebo se jim vyhnout.

K oběma předcházejícím podmínkám přistupuje celá řada dalších, které mohou lidé ovlivnit a dokonce přímo vytvá-

řet. Jsou to především ty, které na základě znalostí zákonů ozbrojeného zápasu umožňují působení toho neb onoho zákona vyvolat či zabránit. Mezi tyto podmínky patří zejména počet a kvalita zbraní, bojové a operační sestavy, soustředění či rozptýlení vojsk apod.

Počet i složitost zákonů a principů ozbrojeného zápasu a skutečnost, že všechny nebo alespoň řada z nich, ač jsou třeba protichůdná, působí současně, ukazují na složitost ozbrojeného zápasu.

Složitost a rozmanitost bojové činnosti vyplývá nejen ze střetávání protichůdných tendencí při uplatňování zákonů ozbrojeného zápasu, ale také z toho, že zákony se prosazují přes množství různých nahodilostí.

Relativní úloha nahodilosti při uskutečňování určitých zákonů závisí především na stupni organizovanosti nebo chaotičnosti procesů. Čím uspořádanější, cílevědomější probíhá daný proces, tím užší je sféra působení náhod a naopak, čím chaotičtější je průběh událostí, tím větší úlohu v něm hrají nahodilosti.

Uspořádanosti, systematickosti a cílevědomosti celého procesu rozhodujícím způsobem napomáhá dobrá teoretická přípravenost velitelských kádří.

V žádném případě nedávají proto zákony a principy ozbrojeného zápasu jednoznačný recept k tomu, jak dosáhnout úspěchu a porazit protivníka.

Obecnost zákonů ozbrojeného zápasu a z nich vyplývajících principů a zásad znamená, že jich budou obě bojující strany využívat stejně. Jeden a tentýž zákon mohou uplatňovat různým, někdy dokonce zcela protichůdným způsobem.

Rozdílnost ve využití obecných zákonů ozbrojeného zápasu bojujícími stranami formou principů a zásad vyplývá především z

- jejich rozdílných politických cílů války,
- různých morálně politických stavů,
- bojových zkušeností vojsk a jejich výcviku,

— množství a kvality bojové techniky. Čím méně se budou bojující strany lišit v tom či onom prvku, tím menší budou rozdíly v působení zákonů ozbrojeného zápasu u obou protivníků.

Stejně tak tomu bude také obráceně. Čím větší budou rozdíly v těchto faktorech u armád obou protivníků, tím originálnější bude působení zákonů ozbrojeného zápasu a jejich využití každým z nich.

Průběh ozbrojeného konfliktu je proto mnohotvárný a neexistují dva stejné boje nebo dvě stejné bitvy.

Za určitých podmínek nabývají převahu tendence jedny nad druhými a při změně okolností tomu může být obráceně. Vždy však se tendence různého směru budou prolínat, navzájem doplňovat či popírat. Umění velitelů bude spočívat v tom, aby v souhlase s konkrétní situací tyto tendence spojovali či eliminovali tak, aby to vedlo k co nejefektivnějšímu splnění úkolu.

Současné působení několika zákonů ozbrojeného zápasu vyvolává totiž vznik celé řady možností. Která z nich se uplatní, to závisí na velitelích, na jejich rozhodnutích a tomu odpovídající činnosti vojsk.

Jestliže činnost lidí je v souladu s reálnými možnostmi, pak působnost zákonů ozbrojeného zápasu se zvyšuje, ta neb ona tendence nabývá či ztrácí na významu. Je-li činnost lidí v rozporu s reálnými možnostmi nebo mu plně neodpovídá, pak zbrzdí působnost toho neb onoho zákona.

Rozvíjení a průběh ozbrojeného zápasu či bojové činnosti v důsledku rozporu s určitým zákonem se zpomalí nebo dokonce zhroutí. V dané situaci pak jedny podmínky zůstanou nevyužity a druhé naopak začnou působit, bojové akce se začínou vyvíjet jiným směrem a výsledek se může stát katastrofou pro tu bojující stranu, která daný zákon nerespektovala.

Možnosti, vyvolané různými zákony ozbrojeného zápasu, se mění v závislosti na změně podmínek působení zákonů. V souhlase s tím se musí měnit i rozhodnutí velitelů a jim odpovídající bojová činnost vojsk.

Praktická činnost lidí v ozbrojeném zápasu je tím úspěšnější, čím více odpovídá objektivním zákonům.

Naproti tomu působení zákonů nabývá na intenzitě, vytváří se prostor pro jejich působení, vytváří-li k tomu uvědomělá činnost lidí podmínky.

Tato skutečnost ukazuje, že zákony ozbrojeného zápasu se promítají navenek do rozhodnutí velitelů a bojové činnosti vojsk.

Absolutní soulad zákonů ozbrojeného zápasu s lidskou činností však nebude nikdy. I když totiž zákony ozbrojeného zápasu působí silou nevyhnutelnosti, bude při prosazování jedněch zákonů docházet k různým odchylkám v důsledku působení druhých zákonů.

K úplnému souladu mezi kterýmkoli zákonem ozbrojeného zápasu a uvědomělou činností lidí by mohlo dojít jen v případě působnosti jednoho zákona a za předpokladu, že by byl izolován od působení ostatních přírodních a společenských zákonů. Taková situace je nereálná.

V ozbrojeném zápase mohou velitelé nejen využívat možností, které vznikají v důsledku působení zákonů, ale v určité míře mohou těmi prostředky, jimiž disponují, ovlivňovat podmínky působení těchto zákonů a měnit jejich účinnost a směr působení. Všechno to však neznamená, že v průběhu bojové činnosti velitelé přizpůsobují nebo mění zákony ozbrojeného zápasu. Velitelé těchto zákonů jen aktivně využívají.

Uskutečňují to včasnou volbou a důsledným realizováním nejsprávnějšího řešení, tj. řešení, které za dané situace nejvíce odpovídá všeobecným tendencím, zákonitostem, působení zákonů ozbrojeného zápasu.

Změna podmínek, za nichž zákony působí a volba nejvýhodnějších možností, tvořených působením těchto zákonů, jsou dva hlavní způsoby využití zákonů ozbrojeného zápasu v průběhu bojové činnosti. Při vedení ozbrojeného zápasu se obou

těchto způsobů používá v těsné součinnosti.

Velitelé při rozhodování berou v úvahu také vzniklé podmínky, jejich pravděpodobný, přitom však reálný vývoj v průběhu boje.

Proto naše socialistická vojenská věda věnuje velkou pozornost zkoumání a odhalování zákonů a principů ozbrojeného zápasu. Skutečnost, že může čerpat z velkého množství odborného materiálu celé vojenské historie a zejména z bohatých zkušeností Sovětské armády za druhé světové války, vytváří optimální podmínky k tomu, aby její závěry byly maximálně objektivní.

Znalost zákonů, jejich respektování a správné používání nejenže vylučuje nebo alespoň snižuje nahodilost v ozbrojeném zápase, ale vytváří podmínky k dalším úspěchům a přes ně vede také k úspěchu konečnému, to znamená k porážce nepřítele.

Platnost zákonů a principů ozbrojeného zápasu

Zákony, principy a tím i zásady ozbrojeného zápasu jsou spjaté s rozvojem výrobních sil. To způsobuje, že všechny zákony se neobjevují najednou, ale postupně se vznikem podmínek, které jsou k jejich projevení se nezbytné.

Zákony, principy a zásady tím nabývají historického charakteru. Historičnost zákonů se projevuje v podstatě třemi způsoby:

- vznikají zákony, principy a zásady nové a současně staré ztrácejí svou působnost,

- mění se obsah již existujících zákonů, principů a zásad,

- prosazují se více jedny tendence zákonů, principů a zásad ozbrojeného zápasu, zatímco druhé ustupují do pozadí.

Všechny tři způsoby jsou závislé především na bojové technice, kterou mají vojska ve výzbroji. Který z uvedených tří způsobů změn zákonů, principů a zásad ozbrojeného zápasu se uplatní, bude záviset na kvalitě změny bojové techniky.

Čím více se kvalita nové bojové techniky bude lišit od bojové techniky staré, tím větší pohyb vyvolá v zákonech, principech a zásadách ozbrojeného zápasu.

S vlivem kvality nové bojové techniky na změny v zákonech, principech a zásadách ozbrojeného zápasu přímo souvisí i množství, v jakém mají armády novou bojovou techniku ve výzbroji. Jde v podstatě o uplatnění jednoho ze základních zákonů marxistické filosofie — uplatnění zákona přeměny kvantity v kvalitu.

U nové bojové techniky, která se svou

kvalitou, zejména účinkem, bude značně lišit od bojové techniky dosud používané, bude k vyvolání změn stačit její zavedení do armád v poměrně malém počtu. U bojové techniky s menším rozdílem v kvalitě od dosud zavedené bude třeba, aby jí měly armády ve výzbroji masově.

Jestliže v případě kulometů změny v bojové činnosti vojsk nastaly teprve po jejich zavedení v tisících, tanky způsobily změny již ve stovkách a u jaderných zbraní stačí ještě menší počet k tomu, aby došlo k dosud největší revoluci ve vojenství.

Přesto však historie dosud nezaznamenala a je pravděpodobné, že ani nezaznamená, aby nová bojová technika okamžitě zcela nahradila starou. Tím dochází k tomu, že souběžně s novou bojovou technikou spolupůsobí delší nebo kratší dobu i stará bojová technika. S ní si po určitou dobu zachovávají i platnost zákony, principy a zásady, které platily, dokud byla jen stará bojová technika.

Teprve po dokonalém prozkoumání možností nové techniky, přes upřesňování platných zákonů, principů a zásad ozbrojeného zápasu, postupně dochází k poznávání a formulování takových zákonů, které odpovídají možnostem nově zaváděné techniky. Rozhodující slovo a prakticky jedinou oblastí, která je schopna tyto problémy řešit, zákony, principy a zásady ozbrojeného zápasu nacházet a formulovat, je vojenská věda se svými součástmi. Při tom využívá také ostatních, zejména technických věd.

Podplukovník ing. Jaroslav Jílek

BOJOVÉ DOKUMENTY

Všechny dokumenty týkající se organizace, přípravy a vedení bojové činnosti, jakož i přesunů a rozmístění vojsk mimo boj, nazýváme **bojovými dokumenty**. Význam bojových dokumentů je dán především jejich širokým použitím při rozpracování nejdůležitějších opatření při velení vojskům. Jsou v podstatě jedním z hlavních prostředků zabezpečujících konkrétní rozpracování a často názorné zobrazení jednotlivých úkolů plánování a vedení bojové činnosti. V řadě případů jsou bojové dokumenty nejdůležitějším způsobem doručení bojových úkolů podřízených nebo dokladem o situaci vojsk a uskutečňovaných opatřeních nadřízenému. Jsou základem pro zkoumání a předávání bojových zkušeností a tím pro zdokonalování metod velení vojskům. Na druhé straně nebudeme jejich úlohu přeceňovat, ale vidíme je jako organickou součást velení. Při jejich zpracovávání musí mít štáb na zřeteli, aby nebyla opomíjena metoda neprostředkovatelného velení vojskům. Žádný dokument nemůže nahradit živé slovo velitele (náčelníka) při osobním styku s podřízeným nebo při rozhovoru s ním prostředky spojení.

Požadavky kladené na bojové dokumenty

Každý bojový dokument má svou hodnotu, může splnit svůj úkol, jestliže plní řadu požadavků. Základními požadavky bojových dokumentů jsou:

- včasnost zpracování a doručení podřízeným (je-li to nutné)
- stručnost, jasnost a hodnověrnost obsahu
- názornost.

Včasnost zpracování a doručení bojových dokumentů dosahujeme dovedným využitím prostředků mechanizace velení a štábní práce, racionálními způsoby zpracování dokumentů, diktováním do stroje přímo z mapy, maximálním zkrácením jejich obsahu pomocí typizovaných a formalizovaných dokumentů a vy-

užitím matematických strojů. I kvalitně zpracovaný dokument, který nebyl zpracován včas, ztrácí na ceně. Proto musí náčelník štábu stanovit způsob a dobu zpracování bojových dokumentů a usměrňovat a kontrolovat práci při plánování u oddělení vševojskového štábu, štábů druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Stručnost bojového dokumentu dosáhneme používáním účelných formulací, jednoduchých slovních obrátů, vojenských značek a zkratk, situačních značek a přesným vyjádřením myšlenek. Proto je velmi důležité znát nejen gramatická pravidla a normy národního a ruského jazyka, ale zvláště specifiky vojenské mluvy, které jsou uvedeny v řádech a předpisech. Stručný bude takový dokument, který s minimem slov a zobrazení věrně odrazí potřebný obsah. Stručnost nesmí být však na škodu **jasnosti**. Oba tyto požadavky spolu úzce souvisí. Bojový dokument nesmí umožňovat více výkladů, aby nedošlo k nepřesnému splnění úkolu. Rovněž bojový dokument nesmí používat takové obraty jako „podle situace...“, „podle možností...“ nebo nepřesné formulace co do času splnění úkolů jako např. „po setmění...“, „neprodleně...“ a také nekonkrétní formulace k určení prostoru.

Hodnověrnost dosáhneme přesnými a prověřenými údaji. To znamená např., že prostor a čas rozmístění a charakter činnosti vlastních vojsk i nepřítelů vysvětlujeme a zobrazujeme objektivně.

Zvláštní význam při zpracování dokumentu má **názornost**. Nepřehledný dokument ztěžuje podřízeným jeho ujasnění a pochopení. K názornosti dokumentu poslouží i úprava textu, psaní do odstavců, využívání odrážek, barevných tužek, suchých obtisků, razítek, psacích strojů, rozmnožovací techniky apod. U grafických dokumentů názornosti dosáhneme účelným využitím situačních značek, vhodnými nadpisy a podtržením topografické osnovy mapy tak, aby vynikl taktický (operační) obsah bojového dokumentu.

V každém dokumentu je hlavní a rozhodující jeho taktický (operační) obsah. Proto např. v grafickém dokumentu nemají být zbytečné textuální legendy a rovněž nemá být „výstavkou kresličského umění“. Musíme se snažit o maximálně jednoduchou a stručnou formu plánovacích dokumentů, neboť jen tyto zásady dovolují, abychom dokumenty zpracovávali v krátkých lhůtách a byly přitom jasné všem podřízeným.

V článku chci přispět ke sjednocení názoru na formální stránku bojových dokumentů, neboť v těchto otázkách není jednota ani v rámci jednotlivých svazů, ani na stejném stupni velení. Oper 2-1, čl. 165 uvádí, že na každém bojovém dokumentu je třeba uvést:

- číslo jednací
- stupeň tajnosti, číslo výtisku a počet listů
- název dokumentu
- podpisy příslušných funkcionářů s čitelným vypsáním jejich funkce, hodnosti a příjmení
- rozdělovník s uvedením počtu pořizovaných výtisků, hodnost a příjmení zpracovatele a písaře (kresliče) a data zhotovení.

Bojové dokumenty odeslané vojskům nebo předkládané nadřízenému štábu musí kromě toho mít:

- označení série
- určení adresáta (kromě směrnic a rozkazů)
- záznam o době odeslání a přijetí dokumentu.

1. **Název bojového dokumentu**, pojmenování svazu (svazku, útvaru), který dokument vydal, pořadové číslo dokumentu, datum a hodinu podepsání dokumentu, měřítko, číslo a rok vydání mapy se píše do řádky. Přitom dodržujeme zásadu, že vydávané bojové dokumenty se číslují pořadovými čísly a to zvlášť podle každého druhu dokumentu. Naproti tomu vnitřní dokumenty se nečíslují, jejich název je pak poněkud rozšířen. Ke zvýraznění názvu dokumentu je výhodné jeho pojmenování psát velkými písmeny.

Příklady:

a) písemný bojový dokument:

BOJOVÝ ROZKAZ 10. msd čís. 01, 11. 5. 1972 1500,

Mapa 100 000, 1 vydání 1962

b) grafický dokument na mapě:

PRACOVNÍ MAPA NŠ 10. msd

vedená od... do...

ROZHODNUTÍ VEL. 10. msd pro útok

c) grafický dokument na oleátě:

BOJOVÉ HLÁŠENÍ 30. tp čís. 06, 11. 6. 1972 18 00.

Mapa 100 000, 1 vydání 1972.

2. **Stupeň utajení, číslo výtisku a počet listů** se uvádí v pravém horním rohu dokumentu. Přitom je třeba rozlišovat (jak je výše uvedeno), zda jde o dokument vnitřní, nebo odesílaný k vojskům, či předkládaný nadřízenému štábu.

Příklady úpravy pravého horního rohu:

a) dokumenty vnitřní:

Tajné

Výtisk číslo:

Počet listů:

b) dokumenty odesílané vojskům nebo předkládané nadřízenému štábu:

SÉRIE MP

Tajné

Výtisk číslo:

Počet listů:

Označení série bojového dokumentu podle čl. 173 Oper 2-1 se obtiskne pomocí razítka **červeně**.

3. Určení adresáta a číslo jednací

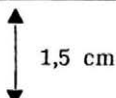
Bojové dokumenty odesílané vojskům nebo předkládané nadřízenému štábu musí být opatřeny adresou. Všechny bojové dokumenty, včetně grafických, musí být opatřeny číslem jednací (včetně map se zakreslenou situací). Ke sjednocení názorů na psaní adresy je třeba uvést do souladu čl. 165 a čl. 174 Oper 2-1. V článku 165 se uvádí, že adresa se píše na každý dokument, odesílaný vojskem nebo předkládaný nadřízenému štábu, kromě směrnic a rozkazů. Důvod tohoto opatření je jednoznačný a to proto, že operační směrnice a bojové rozkazy se doručují jako samostatné zásilky styčnými důstojníky, kteří jsou vybaveni plnou mocí. Do těchto zásilek je zakázáno vkládat jakékoli jiné dokumenty. Čl. 174 k těmto dokumentům počítá ještě bojové nařízení a bojové hlášení. Vzhledem k tomu bude vhodné, aby na těchto čtyřech druzích bojo-

vých dokumentů nebyla adresa uváděna přímo v dokumentu, ale na obálce. Tyto dokumenty se balí do neprůsvitných obálek a spojená místa obálky se přelepují průsvitnou páskou. Páska se opatří razítkem velitelství a podpisem pracovníka, který zásilku vybavil. Na obálce se kromě adresy vyznačí razítkem i série.

Na ostatních bojových dokumentech se adresa píše v horní části dokumentu 1,5 cm pod číslo jednací; přitom se uvede funkce příjemce dokumentu.

Příklady pro levý horní roh bojového dokumentu:

čj. _____

VELITELI 15. msp

Na telegramech (fonogramech, radiogramech) se v adrese uvádí volací znak velitelství a funkční číslo funkcionáře.

PODLAHA 215

Jestliže se dokument odesílá několika adresátům, píše se v horní části dokumentu společná adresa a pod ní se uvede adresát, jemuž se příslušný výtisk dokumentu posílá

čj. _____

VELITELŮM ÚTVARŮ

VELITELI 15. msp

Na obálce, ve které se zasílají operační směrnice, bojové rozkazy, bojová nařízení a bojová hlášení, se uvede:

SÉRIE MP Veliteli 15. msp čj. _____
--

Závěrem k tomuto bodu chci říci, že předpis Oper-2-1 **nevyžaduje**, aby nad číslem byl uveden název velitelství, svazu, (svazku, útvaru), které dokument zpracovalo a také za názvem dokumentu se neuvádí velitelské stanoviště (čl. 165 a 166). Vzhledem ke vžitým normám štábní práce je si třeba toho v plné míře uvědomit a předpis plně respektovat.

4. Podpisy dokumentů

Zde je si třeba uvědomit další přesnou formulaci předpisu Oper 2-1, který v čl. 165 říká ... — podpisy příslušných funkcionářů s čitelným vypsáním jejich **funkce, hodnosti a příjmení**. To do naší tradice přináší také určité změny. Přitom si musíme uvědomit, že **všechny výtisky** operační směrnice, bojového rozkazu a bojového nařízení musí být vlastnoručně podepsány. Podpisy veli-

tele a náčelníka štábu se ověřují kulatým razítkem. Rozhodnutí a bojový rozkaz (Operační směrnice) podepisuje velitel a náčelník štábu. Plány použití druhů vojsk a případně další plány podepisuje náčelník štábu a příslušný odborný náčelník a schvaluje je velitel. Rozhodnutí schvaluje nadřízený velitel. Podpisy se uvádí v pravé spodní části dokumentu. Přitom se funkce píše velkými písmeny.

Příklady:

VELITEL	28	msd
plukovník		Ing. Zikán
NAČELNÍK ŠTÁBU	28. msd	
plukovník		Ing. Jeř

Rozesílají-li se dokumenty podepsané jen v prvopise, musí ostatní výtisky ověřit náčelník příslušného oddělení (nebo důstojník, který dokument zpracoval).

Za správnost:
 NAČELNÍK OPER. ODD. 2.msd
 podplukovník Ing. Hach

Ve schvalovací formulí se uvede rovněž funkce, hodnost a příjmení velitele (náčelníka), který dokument schvaluje a datum schválení dokumentu. Píše se do levého horního rohu.

Příklad:

č. j. _____

Schvalují:

VELITEL 5. A

generál Ing. Perko

20. 8. 1972

5. Rozdělovník

Rozdělovník se píše do levého dolního rohu na první nebo druhou stranu posledního listu dokumentu. V rozdělovníku se uvádí počet pořizovaných výtisků, hodnost a příjmení zpracovatele a písaře (kresliče) a datum zhotovení.

Příklad:

Pořízeny 2 výtisky

Výtisk č. 1 pro spis

Výtisk č. 2 pro ...

Zpracoval: mjr. Kluč

Napsal: svob. David

20. 6. 1973

Je-li dokument vyhotoven jen v jednom výtisku:

Zpracoval: mjr. Starý

Napsal: des. Nový

20. 6. 1973

Na rubu dokumentu, který zůstane ve štábu, nebo v rozdělovníku poznamenává odesílatel dokumentu datum a hodinu odeslání a dodatečně i datum převzetí dokumentu adresátem.

Příklad:

Odesláno — 18.6. 1972, 20³⁰

Přijato — 18. 6. 20⁴⁵

ZNS 5. tp

kapitán Vorel

Adresát přitom datum a hodinu převzetí dokumentu poznamenává na spise ihned po jeho převzetí a zároveň potvrdí převzetí na zpátečním lístku. Odesílatel pak datum převzetí zaznamená ihned, jakmile obdrží potvrzení adresáta o převzetí dokumentu do výtisku, který zůstal na štábu. Kromě toho je povinen adresát (čl. 104 Oper 2-1) převzetí písemných bojových rozkazů a nařízení neprodleně potvrdit technickými pojičky pomocí smlouveného signálu.

Odesílá-li se dokument několika adresátům, uvádí se pořízení výtisků jen na výtisku, který zůstává založen u štábu. Rozdělovník se v tomto případě uvádí na rubu tohoto výtisku, nebo na samostatném listě a schvaluje jej náčelník štábu.

V tomto případě se v rozdělovníku kromě adresátů uvádí rovněž koho je nutné s obsahem dokumentu seznámit, aniž se mu dokument zasílá. Toto ustanovení předpisu není dosud v praxi štábu vžito a proto uvádím možný způsob tohoto dodatku k rozdělovníku pro použití v praxi.

Příklad:

SCHVALUJI:

NÁČELNÍK ŠTÁBU 3. td

plukovník Ivaš

20. 5. 1973

1. Rozdělovník bojového rozkazu:

Výtisk čís.	Adresát	Způsob doručení	Doba odeslání	Doba přijetí
1.	pro spis	—	—	—
2.	Veliteli 14.tp	důst. oper. od.	16 ⁰⁰ ; 1. 8. 1973	16 ¹⁵ ; 1. 8. 1973
atd.				

2. S bojovým rozkazem seznámit:

Funkcionář	Doba seznámení	Podpis funkcionáře a udání doby seznámení
Náčelník týlu	18 ⁰⁰ ; 1. 8. 1973	18 ²⁰ ; plk. Pavel
Ženíjní náčelník	18 ²⁰ ; 1. 8. 1973	18 ⁴⁰ ; ppplk Jan

Příklad celkové úpravy písemného bojového dokumentu:

Č. j. _____

SÉRIE MP
Tajné
Výtisk čís. 1
Počet listů: 1

BOJOVÉ HLÁŠENÍ 4. msp čís. 02, 11. 6. 1972
18,00. Mapa 100 000, 1 vydání 1962

1. 4 msp
2.
3.
4.

VELITEL 4. msp
plukovník

Ing. Váňa

NÁČELNÍK ŠTÁBU
major

Ing. Lux

Pořízeny 2 výtisky
Výtisk čís. 1 — pro spis
Výtisk čís. 2 — pro vel. 12. td
Zpracoval: mjr. Kut
Napsal: des. Lak
11. 6. 1972 10⁰⁰

Na druhé straně výtisku čís. 1 je uvedeno:

Odesláno — 11. 6. 1972, 18¹⁰;
ZNS 4. tp
kpt. Vorel

Přijato — 18. 6. 1972, 18⁵⁰

Poznámka: Bojové hlášení musí být vloženo do neprůhledné obálky samostatně.

Na **závěr** chci zdůraznit, že plné uplatnění zásad nového předpisu Oper-2-1 je třeba také vidět v úzké spojitosti se snahou o sjednocení bojové dokumentace v armádách Varšavské smlouvy jak po stránce obsahové, tak formální. Zkušenosti ze spojeneckých cvičení naléhavost tohoto požadavku plně potvrzují.

SKÚŠENOSTI Z VŠC V TERÉNE S TANKOVÝM PLUKOM

VŠC v teréne s pojkami majú veľmi dôležité miesto v celkovej príprave štábov práporov, útvarov i zväzkov. Na týchto zamestnaniach sa štáby zdokonaľujú v praktickej aplikácii zásad súdobého boja v poľných podmienkach.

Dobre pripravené a vykonané VŠC odhaluje u cvičiacich tie slabé alebo silné miesta, ktoré sú podmienkou k tomu, aby rozhodnutie prijaté veliteľom nadriadeného stupňa bolo správne pochopené, rozpracované a dovedené včas a presne k vykonávateľom. Ukazuje riadiacemu vyššiemu stupňu stupeň pripravenosti podriadených cvičiacich štábov, ale i to, na čo obrátiť pozornosť v príprave vlastného (riadiaceho) štábu.

Aby VŠC splnilo toto svoje poslanie, je potreba dôkladne premyslieť nie len obsahovú, ale i organizačnú stránku prípravy VŠC. Pri tom je treba nachádzať také formy prípravy, aby táto príliš nezťažovala štáby, a také formy cvičenia, aby slúžili k obojstranným poznatkom a zdokonaľovaniu nie len cvičiacich, ale i riadiacich funkcionárov štábov.

Doterajšia prax u väčšiny štábov je taká, že VŠC sa pripravuje veľmi pracne, s úplnou dokumentáciou vedenia boja na celý priebeh cvičenia včítane odborných nariadení. Takáto príprava vyžaduje veľa času niekoľkých funkcionárov na tom stupni, kde sa VŠC pripravuje. Keď zvážime, že napr. štáb divízie pripravuje VŠC s každým útvarom dvakrát do roka (1krát na mapách a 1krát v teréne so spojovacími prostriedkami), znamená to, že je treba vyčleniť z každého oddelenia pracovníkov, ktorí väčšinu času strávia na príprave týchto cvičení.

Podobná prax je i pri vykonaní cvičenia. Zpravidla sa rozhodčia služba organizuje tak, že k cvičiacemu štábu sú určovaní rozhodcovia ku každému hlavnému funkcionárovi a k niektorým náčelníkom druhov vojsk. Keď je VŠC dvojstupňové (to je väčšina), potom počet rozhodcov ešte značne vzrastie. Tí pracovníci, ktorí pripravovali cvičenie, sú navyše zaraďovaní i do rozhodcovskej služby.

Takto rozostavaní rozhodcovia sú väčšinou pasívnymi pozorovateľmi cvičiacich štábov, sami žiadnu aktívnu prácu nevykonávajú a behom cvičenia podriadeného štábu sa sami nezdokonaľujú.

Okrem toho dochádza pri takýchto VŠC i k určitému skresleniu podmienok, lebo nahrávanie situácií, ale hlavne doručovanie rozkazov od vyššieho štábu a hlásenia od cvičiaceho štábu k nadriadenému sa uskutočňuje väčšinou osobne, cez rozhodcovskú službu. (Nemení na tom nič skutočnosť, že sa dodržia určité, vopred stanovené časy.)

Pre získanie času v príprave i pre efektívnejšie využitie času v samom priebehu VŠC (pre riadiaci štáb) prišli sme v minulom roku k inej forme prípravy a vykonania VŠC s útvarmi, ktorá sa nám osvedčila i v tomto roku. Podstata tejto formy spočíva v tom, že sme sa snažili už organizačne vytvoriť také podmienky, ktoré by boli maximálne približené poľným podmienkam nie len čo do obsahu, ale i čo do rozostavania podriadeného (cvičiaceho) štábu a nadriadeného (riadiaceho) štábu. Miesto doteraz vžitej formy riadiaceho cvičenia sme vytvorili riadiace VS nadriadeného štábu. To znamená, že keď prebiehalo VŠC so štábom útvaru, postavili sme VS štábu zväzku a veliteľ divízie, ako riadiaci cvičenia, bol súčasne „cvičiacim“ veliteľom štábu zväzku. Štáb zväzku ako riadiaci cvičenia bol súčasne nadriadeným „cvičiacim“ štábom.

Pritom vzdialenosť VS zväzku bola na skutočnú vzdialenosť od cvičiaceho štábu, ako to vyžaduje poľný poriadok a situácia v boji. Čo sa tým dosiahne?

V období prípravy VŠC

Nie je potrebné pripraviť všetku dokumentáciu na celú dobu cvičenia. Spracuje sa iba celkový zámysel cvičenia, základné východiskové dokumenty a nariadenia pre zahájenie cvičenia a plán priebehu cvičenia.

Rozkazy a nariadenia, ktoré sa vydávajú v priebehu cvičenia, sa pripravujú „cvičiacim“ štábom zväzku pri cvičení a doručujú sa k vykonávateľom (cvičiacemu útvaru) rovnakými prostriedkami ako v poľi.

Tým sa v značnej miere skráti doba prípravy cvičenia a nie je na nej zainteresovaný tak široký okruh ľudí.

V priebehu cvičenia

Zdokonaluje sa nie len cvičiaci štáb útvaru, ale do určitej miery zladuje sa činnosť v poľi i riadiaceho štábu, hlavne v otázkach rýchlej prípravy a doručenia nariadení podriadeným.

Cvičiaci štáb útvaru musí splniť všetky povinnosti smerom k nadriadenému v tých podmienkach ako v boji a tým sa jeho činnosť maximálne približuje skutočnosti. Na základe toho je možné zistiť pripravenosť cvičiaceho štábu nie len v otázkach vnútornej činnosti a riadenia podriadených, ale i v otázkach splnenia povinnosti voči nadriadenému štábu, čo je v súdobom boji nie menej dôležité.

U riadiaceho štábu súčasne sa odhalujú a zdokonalujú také dôležité prvky, ako je zber a vyhodnocovanie informácií a situácie podriadených, ako i včasné doručovanie rozkazov a nariadení k nim. Na tom nič nemení skutočnosť, že riadiaci štáb zná priebeh cvičenia, iba sa uľahčuje jeho práca v tom smere, že pred prijatím rozhodnutia veliteľa neprebíha metodika práce štábu úplne. Skúsenosti ukazujú, že i za týchto podmienok tento spôsob riadenia VŠC je veľmi efektívny a účinný pre cvičiacich aj pre riadiaceho.

Pre názornosť ukážem možné zloženie rozhodcovskej služby a riadiaceho („cvičiaceho“) štábu pri dvojstupňovom VŠC štábu tankového pluku.

Rozhodcovská služba

— u veliteľa a štábu útvaru; náčelník štábu zväzku, dôstojník operačného oddelenia štábu, dôstojník zpravodajského oddelenia, zástupca veliteľa zväzku pre tylo, zástupca veliteľa zväzku pre technické veci a zástupca náčelníka politického oddelenia;

— u cvičiacich štábov práporov: 2 až 3 dôstojníci (aj z niektorého štábu necvičiaceho útvaru).

U riadiaceho VS („cvičiaci“) štábu zväzku je:

— veliteľ zväzku; podľa potreby odchádza k cvičiacemu štábu útvaru (alebo k niektorému štábu práporu);

— náčelník politického oddelenia zväzku; podľa potreby odchádza k cvičiacemu štábu;

— náčelník operačného oddelenia a 1 až 2 dôstojníci operačného oddelenia;

— z každého oddelenia druhov vojsk po jednom dôstojníkovi (náčelník). Počet sa stanoví podľa obsahu a priebehu cvičenia.

VS je zabezpečené minimálnou potrebou pracovísk a potrebným počtom rádiových staníc a dopravných prostriedkov. K cvičiacim štábom (alebo štábu) odchádzajú uvedení funkcionári z VS podľa potreby a bojovej situácie, ako to vyžaduje priebeh cvičenia. Spojenie na stupni útvar-štáb zväzku je organizované v sieti veliteľa a náčelníka štábu. Okrem toho môže byť vytvorený rádiový smer veliteľ zväzku — rozhodca u štábu útvaru, v našom prípade náčelník štábu zväzku. Pre riadenie rozhodcov u štábov práporov sa dá využiť spojenie cvičiacich štábov.

Takéto alebo podobné usporiadanie riadenia VŠC umožňuje splniť tie ciele, ktoré som uviedol na začiatku, a to v podmienkach približených skutočnosti.

Rozohra situácií v týchto podmienkach je tiež maximálne približená skutočnosti, nakoľko rozhodcovia u štábov práporov rozohrávajú situáciu „z doľa“ a riadiaci štáb z VS zväzku rozohráva situáciu „z hora“. To sa môže uskutočniť všetkými formami spojenia a styku nadriadeného s podriadeným v boji. Hlavnou úlohou rozhodcov u štábu pluku teda nie je rozohra situácií, ale sledovanie práce štábu.

Môže vzniknúť pripomienka, že zprávy o situácii v pásme pluku útvar získava nie len od práporov a nadriadeného štábu, ale i od vlastných prvkov. Takéto dĺhšie zprávy je možné nahráť podľa rozhodnutia riadiaceho cvičenia buď vstupom do siete cvičiaceho štábu (ako prvok veliteľa útvaru), alebo rozhodcami u štábu pluku. Tieto doplnkové nahrávky budú len ojedinelé a nevyžadujú zvláštne organizačné opatrenia.

Ešte niekoľko slov k rozboru VŠC vykonaného touto formou. Zrovnanie poznatkov rozhodcov u cvičiaceho štábu s poznatkami pracovníkov riadiaceho štábu z VS dáva možnosť ďaleko konkrétnejšie odhaliť slabé a silné stránky cvičiacich a súčasne umožňuje vyvodiť závery pre zdokonalovanie niektorých už spomenutých prvkov v práci riadiaceho štábu (štábu zväzku). Tým sa vlastne môžu prijať opatrenia i pre prípravu štábu zväzku na VŠC štábu zväzku riadeného nadriadeným stupňom.

STANOVENIE HODNÔT INFORMÁCIÍ O NEPRIATEĽOVI

Hodnotový systém informácií

V informáciach spravodajského charakteru sa v oblasti hodnôt prechod od slov k číslam doteraz neuskutočnil. V súčasnej dobe sa veľa hovorí o predmete hodnôt informácií o nepriateľovi, ale zväčša len slovné. Zatiaľ sa prešlapuje na mieste a výsledkom mnohých diskusií a pojednaní je len značná suma fráz.

Ak sa má informačná činnosť spravodajských orgánov zakladať predovšetkým na dôsledkoch možných konaní nepriateľa, musia sa tieto dôsledky vyhodnotiť. Spravodajcovia hovoria o hodnotách informácií veľmi často, ale zväčša len intuitívne. Majú intuitívny hodnotový systém, ktorý umožňuje považovať napríklad informácie o nepriateľovi za hodnotné, menej hodnotné alebo nehodnotné. To znamená, že uznávajú určité stupne hodnôt podľa žiadúcnosti, pravdivosti, úplnosti a včasnosti informácií. Pritom hodnotu chápú vždy relatívne, pretože tá istá informácia má pre rôznych užívateľov rôznu cenu. Vždy tu platí, že čím väčšia a vyššia je žiadúcnosť, pravdivosť, úplnosť a včasnosť, tým vyššia je hodnota. Určujúcou zložkou hodnoty informácie je jej žiadúcnosť.

Jestvuje veľké množstvo javov nepriateľa, pre ktoré by sa mohlo zamýšľať určitú žiadúcnosť číselne. Mohli by sme určiť číslo, o ktorom predpokladáme, že je primeranou žiadúcnosťou informácie: o javoch nepriateľa, napríklad o pohotovosti taktických prostriedkov jadrového napadnutia, alebo o činnosti taktických záloh.

Číslo určené pre označenie stupňa žiadúcnosti by vyjadrovalo tiež stupeň hodnoty informácie. Obecné prijatie tejto požiadavky však by bolo veľmi prekvapivé. Iste by sa tu vyskytol určitý nesúlad. Jeden spravodajský orgán môže považovať hodnotu informácie o pohotovosti taktických prostriedkov nepriateľa za veľmi vysokú, iný ju môže považovať za príliš nízku. Pre jedného môže byť žiadúcnosť tejto informácie nutná, pre iného zanedbateľná. Pre spravodajského náčelníka môže byť táto informácia v daný moment rozhodujúca, pre veliteľa divízie nie už tak potrebná.

Prípadný postup, ktorý by viedol k číselným hodnotám informácií spravodajského charakteru, zdá sa byť veľmi zložitý. To platí najmä na úseku skúmania informácií o nepriateľovi, pretože dôsledky tohto skúmania sú veľmi ťažko postihnuteľné. Tento nedostatok je možné odstrániť jedine zavedením vhodného hodnotového systému. Ten zatiaľ nejestvuje, ale aj napriek tomu je treba hodnoty informácií stanoviť hoci aj niektorými dočasne náhradnými postupmi.

Všeobecne možno povedať, že ak sa výsledky hodnoty informácie o nepriateľovi potvrdia, upevní sa prestíž spravodajcu; ak sa stanovená hodnota vyvráti, môže stať spravodajský náčelník zoči voči nepríjemnej situácii. Táto skutočnosť stavia teraz hodnoty spravodajských orgánov pred určitú možnosť. Vedia, že sta-

novenie hodnoty informácie podlieha omylu a že ak sa nebudú snažiť sústavne kontrolovať alebo vyhýbať sa týmto omylom, nemôžu ich všetky vylúčiť. Z toho, čo sme uviedli, je jasné, že stanovenie

hodnoty informácie o nepriateľovi je úzko spojené s predvídaním budúcich akcií nepriateľa (ich výsledkov). To znamená, že hodnota predpovedného systému má obrovský vplyv na hodnotu informácie.

Straty hodnôt informácií spojené s časom

Informácie o nepriateľských objektoch musia byť **užitočné** pre zabezpečenie zámerov veliteľa divízie v daný moment. Ak hovoríme o užitočnosti informácií spravodajského charakteru, máme na mysli, že musia spôsobiť rozšírenie veliteľových poznání aj jeho poňatia otázok priamo alebo nepriamo spojených so zabezpečením bojovej činnosti divízie. Predovšetkým musia pomôcť riešiť tie problémy, ktoré pred divíziou stoja v potrebný čas.

Užitočnosť informácie stanovuje sa mnohými vlastnosťami, ku ktorým patria predovšetkým **úplnosť, presnosť a včasnosť**. **Včasnosť** má však pre informácie väčší význam ako napríklad **úplnosť**. To je vidieť aj z nasledujúceho príkladu: Rozkaz veliteľa divízie o prechode do útoku obsahuje vždy údaje o nepriateľovi. Je jasné, že obmedzená informácia o nepriateľovi, ktorá je poskytnutá podriadeným útvarom ešte do zahájenia útoku, je viac užitočná, ako úplná schéma nepriateľských postavení doručená útvarom po útoku.

To znamená, že užitočnosť a predovšetkým včasnosť informácie je úzko spojená s jej hodnotou.

Zabezpečenie včasnosti ako najdôležitejšej požiadavky na informáciu spôsobuje ťažkosti najmä spravodajcom na taktickom stupni. Čas vôbec má v informačnej činnosti spravodajských orgánov prvoradý význam. Aby sa zabezpečilo včasné predloženie informácie nutnej pre rozhodovanie veliteľa divízie, je treba stanoviť krajný čas práce na jej spracovanie. To mnohokrát vedie k unáhľeniu, nehlbokému štúdiu danej oblasti, k zníženiu úrovne práce s informáciami a tiež k vyvolaniu neprijateľných postupov pre spravodajského náčelníka a jeho oddelenie.

Príprava rozhodnutia štábom aj veliteľom divízie spotrebuje určitý čas, v priebehu ktorého informácie o nepriateľovi stárnú a tým strácajú na svojej hodnote. So stratami hodnôt informácií o nepriateľovi, spojených s časom, je treba počítať od získania informácie až po vykonanie opatrení. Získaním informácie o nepriateľovi sa rozumie získanie určitého javu nepriateľa prieskumným orgánom, napríklad prieskumnou skupinou, skupinou hĺbkového prieskumu apod. Vykonaním opatrení sa rozumie realizácia veliteľa, ako zničenie alebo umlčenie objektu ne-

priateľa. Pre uľahčenie práce limitujeme svoje úvahy na činnosť spravodajských orgánov pri odovzdaní závažných informácií o nepriateľovi pre rozhodovanie veliteľa divízie a na rozhodovací proces až do jeho realizovania.

Spravodajské oddelenie vševojskového zväzku sa musí postarať o to, aby veliteľ, náčelník štábu, každá zainteresovaná zložka štábu, nadriadené a podriadené štáby obdržali včas všetky informácie o nepriateľovi, ktoré potrebujú pre riadenie bojovej činnosti vlastných vojsk. Predovšetkým na rýchlosti záleží, či adresát obdrží informáciu natoľko včas, aby podľa nej mohol jednat. Ak sa informácia oneskorí a ak sa zatiaľ situácia zisteného objektu zmenila (čo sa stáva veľmi často), vytvorí si príjemca predstavu, ktorá už neodpovedá skutočnosti. Toto konštatovanie zostáva len priáním až do tej doby, než si ujasníme, čo to znamená dodať informácie „včas“ alebo „neskoro“.

Pri ujasňovaní danej otázky musíme brať do úvahy pojem **kritického času**. Kritický čas je časový interval, po ktorého prekročení **hodnota** informácie sa podstatne znižuje alebo sa úplne stráca.¹⁾

Kritický čas dostaneme, ak spočítame spotrebu času na predanie informácie veliteľovi zväzku, spracovanie informácie a rozhodnutie, doručenie rozhodnutia vykonávateľom a realizáciu rozhodnutia (paľbou, manévrom apod.).

Ak označíme čas na:

- predanie informácie veliteľovi zväzku T_1 ,
- spracovanie informácie veliteľom divízie T_2 ,
- vydanie rozhodnutia T_3 ,
- doručenie rozhodnutia vykonávateľovi T_4 ,
- realizáciu rozhodnutia T_5 ,

dostaneme kritický čas, ktorý označíme T_k . Číže $T_k = T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + T_5$
 $T_k = \sum T_n$, (kde $n = 1 - 5$)

Pre zachovanie hodnoty informácie o nepriateľovi je nutné, aby súčet uvedených časov sa rovnal alebo bol menší než kritický čas:

$$T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + T_5 \leq T_k$$

¹⁾ Pplk. ing. Vladimír Bradáč. Analýza informačného toku veliteľstvi pluku z hľadiska potreby velení pri organizácii a řízení útočného boje. Kandidátska dizertačná práca. VAAZ 1967.

Spravodajským orgánom zväzku je jasné, že musia získavať informácie predovšetkým o tých nepriateľských objektoch, s ktorými bude zväzok bojovať a ktoré sú objektívne nutné pre rozhodovanie veliteľa a štábu.²⁾

Budú to predovšetkým informácie o hlavných a rozhodujúcich objektoch nepriateľa v záujmovom priestore zväzku. K nim v súčasnej dobe patria informácie o

- delostreleckých raketách Honest John a viacúčelovom delostrelectve kalibra 155, 175 a 203,3 mm,
- brigádom a divíziám delostrelectve,
- VS brigád a divízií prvého sledu,
- druhých sledoch a zálohách brigád a divízií,
- jednotkách a útvaroch pre zabezpečenie jadrovou muníciou,
- protiletadlových riadených strelách Hawk prvej línie atď.

Užitková hodnota uvedených informácií bude v každom prípade rozdielna. Markantný rozdiel medzi nimi bude v jej

Rozoberme teraz niektoré informácie o hlavných a rozhodujúcich objektoch nepriateľa z hľadiska kritického času.

Oddiel delostreleckých rakiet Honest John sa pri priemernom dennom tempe premisťuje dvakrát denne. Priemerná veľkosť skoku pri premiestnení je 15 až 25 km čo spotrebuje 1 až 1,5 hodiny. Rozvinutie technického postavenia až do zahájenia montáže rakiet môže trvať asi 60 minút. Technická príprava a montáž rakiet v technickom postavení môže trvať 2 až 3 hodiny. Opustenie technického postavenia asi 30 až 40 minút. Činnosť vo vyčkávanom postavení asi 30 minút. Pritom je treba počítať s tým, že odpaľovacie zariadenie a skompletované rakety môžu sa zdržiavať v technickom postavení maximálne po dobu 7,5 hodiny. Z toho je vidieť, že doba pobytu oddielu delostreleckých rakiet Honest John v jednom priestore bojového rozmiestnenia nebude presahovať 8 až 10 hodín. Doba pobytu jednotlivých prvkov bojovej zostavy oddielu delostreleckých rakiet Honest John je uvedená v nasledujúcej tabuľke:

Prvky bojovej zostavy	Minimálna doba pobytu	Priemerná doba pobytu	Maximálna doba pobytu
Strelecká ústredňa oddielu	3—5 hodín	8—12 hodín	16 hodín
Jednotky v tech. postavení	3—4 hodiny	8—10 hodín	18 hodín
Jednotky vo vyčkávanom postavení	1—2 hodiny	4—8 hodín	16 hodín
Jednotky v palebnom postavení	20 minút	30—40 minút	60—90 minút

trvaní. Hodnoty jednotlivých informácií sa budú strácať v závislosti na čase, podľa úlohy, miesta aj dôležitosti objektov v bojovej zostave nepriateľa.

Hodnota informácií sa zmenšuje s časom v dôsledku zmien situácie a následkom možných no neznámych zmien, v priebehu ktorých informácia nemôže byť využitá s takou hodnotnosťou, ako predtým než zmeny prebehli.

²⁾ Hlavné a rozhodujúce objekty nepriateľa boli stanovené na základe počtov, významu, dôležitosti a možnosti jednotlivých prvkov v jeho bojovej zostave. Pritom sa brali do úvahy tiež dosah divízijských síl a prostriedkov prieskumu a možnosti ničenia objektov nepriateľa divízijskými organickými a pridelenými prostriedkami. Uvedené informácie zahŕňujú prakticky všetky hlavné ciele. Z toho vyplýva, že v pásme každej prvostupňovej divízie možno očakávať asi 20 rozhodujúcich cieľov, o ktorých sú informácie pre veliteľa divízie najvyššie nutné.

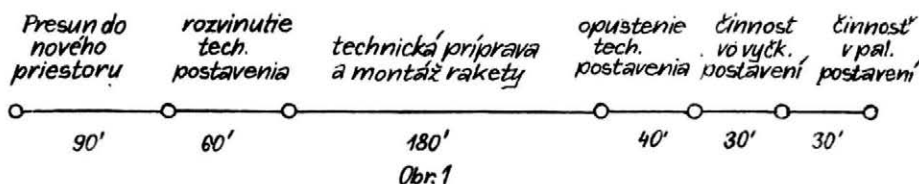
Na základe uvedených časových noriem činnosti oddielu delostreleckých rakiet Honest John je možno zostrojiť graf činnosti (obr. 1).

Uvedený graf predstavuje priebeh jedného cyklu činnosti oddielu delostreleckých rakiet Honest John a ukazuje, že súčasť oddielu budú sa zdržiavať v priestore bojového rozmiestnenia minimálne 5 hodín a 40 minút. Táto doba je počítaná od rozvinutia technického postavenia oddielu až do odpálenia rakety.

Od doby každej jednotlivéj činnosti v priebehu cyklu odpočítajme kritický čas. Predtým sme si povedali, že:

$$T_k = T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + T_5$$

Predpokladajme, že veliteľ divízie sa rozhodne ničť delostrelecký oddiel Honest John za presunu do technického postave-

nia vyžiadanim stíhacieho bombardovacieho letectva cestou veliteľa vševojskovej armády.

Súčtom jednotlivých časov dostaneme kritický čas $T_n = T_k$, $n = 1-5$, ktorý by v danom prípade mohol predstavovať:

$$T_1 = 2'$$

$$T_2 = 2'$$

$$T_3 = 2'$$

$$T_4 = 1'-2' \text{ (požiadavka na LOS cestou veliteľa armády)}$$

$$T_5 = 20'-22'$$

$$T_n = T_k = 27-30'$$

Pritom T_5 predstavuje:

- predanie požiadavky veliteľovi stíhacej bombardovacej divízie 2—3'
- rozhodnutie veliteľa stíhacej bombardovacej divízie 2'
- predanie povelu na vzlet 2'
- spúšťanie motorov 2'
- príjazd na vzletové pásmo 4'
- vzlet 1'
- let na cieľ do strednej vzdialenosti asi 110 km (rýchlosť letu 900 km/hod.) 7—8'

Ak veliteľ divízie sa rozhodne ničť oddiel delostreleckých rakiet Honest John pri ďalšej jeho činnosti divíznym delostrelectvom, výpočet kritického času by mohol predstavovať:

T_1-T_3 je zhodný vo všetkých prípadoch a môže reprezentovať asi 6'

T_4 1—2'

T_5 bude obsahovať:

- vynesenie cieľa do mapy 1'
- rozhodnutie náčelníka delostrelectva divízie 2'
- zostavenie povelu 2'
- predanie povelu divíznej delostreleckej skupine 2'
- predanie povelu pre oddiel 2'
- povel veliteľa oddielu 2'
- príprava na streľbu až do odpálenia 5—10'

Potom T_5 16—21'

$$T_n = T_k = 23-29'$$

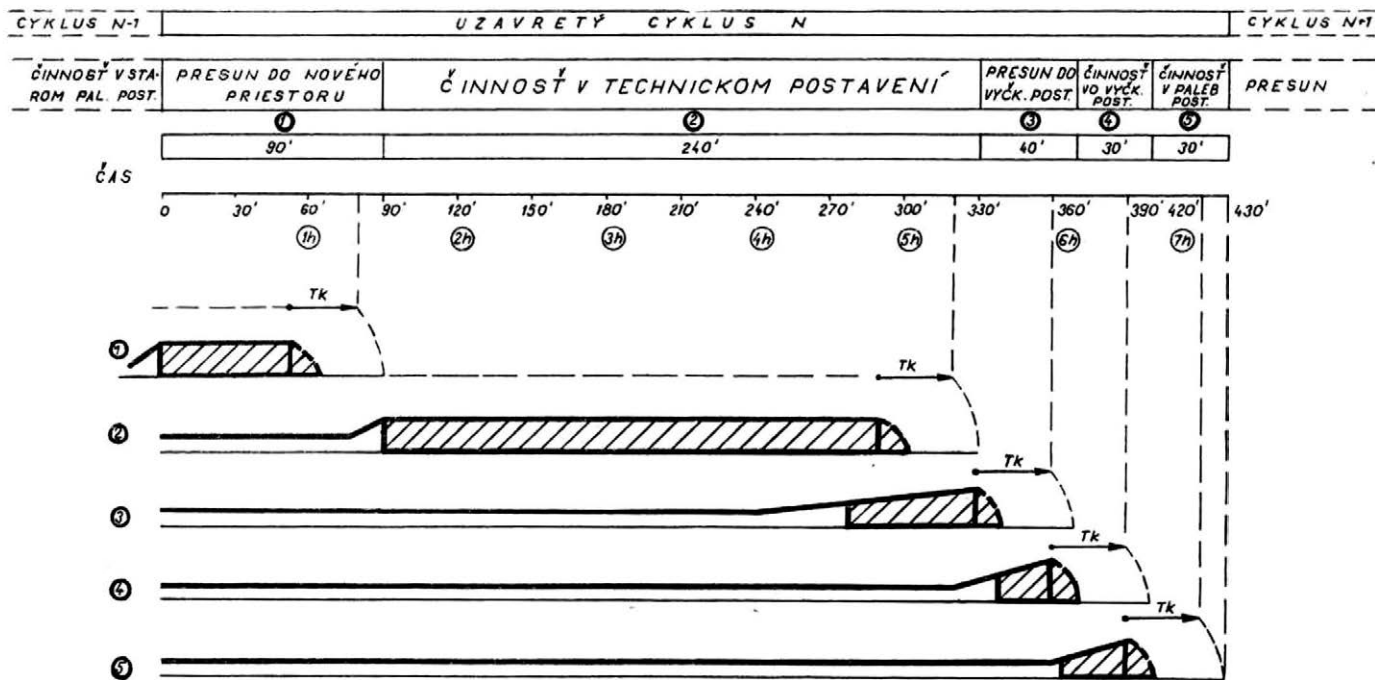
Obecne môžeme povedať, že informácia o objekte nepriateľa má úžitkovú hodnotu, keď je dodaná veliteľovi divízie natoľko včas, aby sa mohol rozhodnúť pre zabránenie činnosti tohto objektu a aby jeho rozhodnutie mohlo byť realizované; to v našom prípade znamená, že ak je informácia dodaná veliteľovi divízie zo spravodajského oddelenia 27—30 minút pred úderom stíhacím bombardovacím letectvom, alebo 23—29 minút pred úderom raketovým vojskom alebo delostrelectvom.

Straty hodnôt informácií v priebehu jedného cyklu bojovej činnosti oddielu delostreleckých rakiet Honest John predstavuje obrázok 2.

Obrázok 2 ukazuje, že informácia o oddiele delostreleckých rakiet Honest John, ktorý je na presune do nového priestoru bojového rozmiestnenia, má vysokú úžitkovú hodnotu ak je dodaná veliteľovi divízie v dobe zahájenia presunu a trvá až do doby prekonania $\frac{2}{3}$ vzdialenosti presunu. V ďalšom jej hodnota rýchle klesá a jej užitočnosť je zachovaná len predpoveďou spravodajského náčelníka o tom, do ktorého priestoru sa oddiel delostreleckých rakiet pravdepodobne presunie.

Obrázok 2 zároveň ukazuje, že 100% úžitková hodnota informácie o oddiele delostreleckých rakiet Honest John má najdlhšie trvanie v dobe pobytu delostreleckých rakiet v technickom postavení. Pre zabránenie zaujatia vyčkávacieho postavenia je potrebné, aby veliteľ divízie bol o oddiele delostreleckých rakiet nepriateľa informovaný v dobe, keď opúšťa technické postavenie. Ak sa veliteľ divízie rozhodne ničť delostrelecké rakety nepriateľa v palebnom postavení, musí byť o nich informovaný v najkrajnejšej dobe — keď zakončujú presun z vyčkávacieho postavenia.

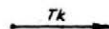
Z uvedeného vyplýva, že informácie o delostreleckých raketách Honest John majú najvyššiu úžitkovú hodnotu, ak sú dodané veliteľovi divízie alebo náčelníkovi delostrelectva v dobe ich činnosti v technickom postavení. Tento záver môže byť vodidlom pri riadení síl a prostriedkov prieskumu.

LEGENDA:

- optimálna možná doba pre získavanie a spracovanie informácií

- kritická doba $T_k = \sum T_{n_i} (n=1+5)$

Obr. 2

Podobným spôsobom môžeme skúmať aj hodnoty informácií o ostatných rozhodujúcich objektoch nepriateľa, ktoré sú v pásme bojovej činnosti divízie.

Skúmame teraz informácie o nepriateľskom delostrelectve. Vychádzajme z noriem uvedených v nasledujúcej tabuľke:

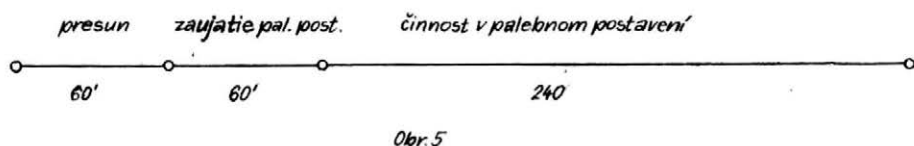
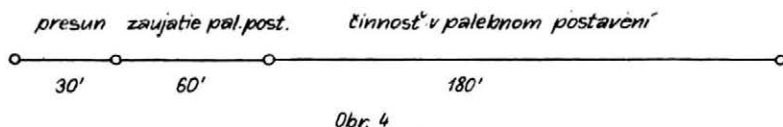
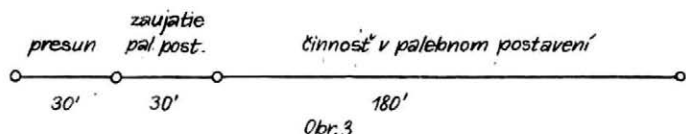
Pri rozbere jednotlivých činností boli zobrať do úvahy minimálne časy. Pravdepodobnosť, že tieto časy budú splnené, je 50 %, to znamená, že je rovnaká možnosť, že tento čas bude prekročený ako že bude skrátený. Z obrázkov 3, 4, 5 vyplýva, že jeden cyklus činnosti oddielu

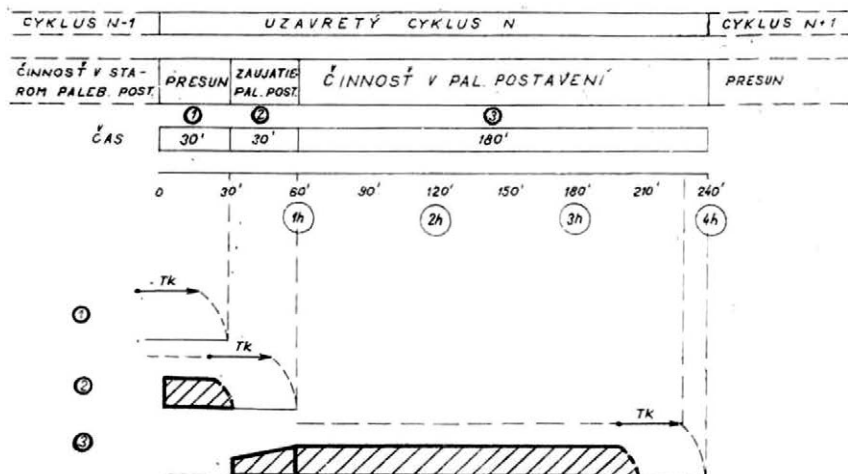
Objekt nepriateľa	Doba pre zaujatie palebného postavenia	Veľkosť skoku pri premiestnení	Pri tempe 40 km denne		Pri tempe 60 km denne	
			Počet presunov za deň	Doba pobytu v palebnom postavení	Počet presunov za deň	Doba pobytu v palebnom postavení
oddiel 155 mm húfnic	30'	7—12 km	3—5	3—5 hod.	4—6	3—5 hod.
oddiel 203,2 mm húfnic	30'—60'	8—12 km	3—4	4—5 hod.	4—5	3—4 hod.
baterie 175 mm kanónov	30'—60'	15—20 km	2—3	5—7 hod.	3—4	4—5 hod.

Ak vezmeme do úvahy jeden cyklus činnosti, tzn. dobu potrebnú pre presun z jedného palebného postavenia do nového, čas potrebný pre zaujatie palebného postavenia, prípravu na streľbu a dobu pobytu v novom palebnom postavení, môžeme zostrojiť osi činnosti (obr. 3, 4, 5).

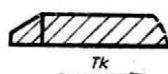
155mm húfnic bude trvať minimálne 240 minút, batérie 203,2mm húfnic 270 minút a batérie 175mm kanónov 360 minút.

Od doby presunu a doby činnosti nepriateľských delostreleckých prostriedkov v novom palebnom postavení odpočítajme

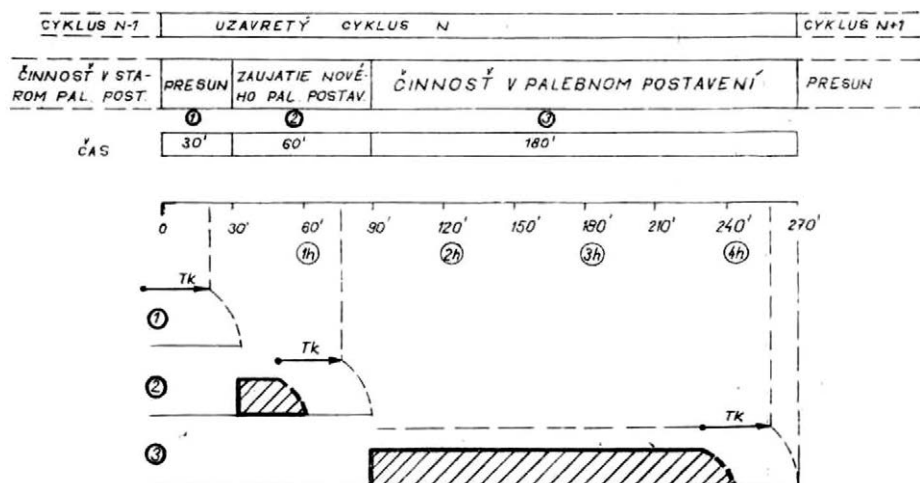

LEGENDA:

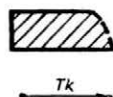

- optimálna možná doba pre získanie a spracovanie informácií (veľkosť hodnoty informácie)
- kritická doba $T_k = T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + T_5$

Obr. 6

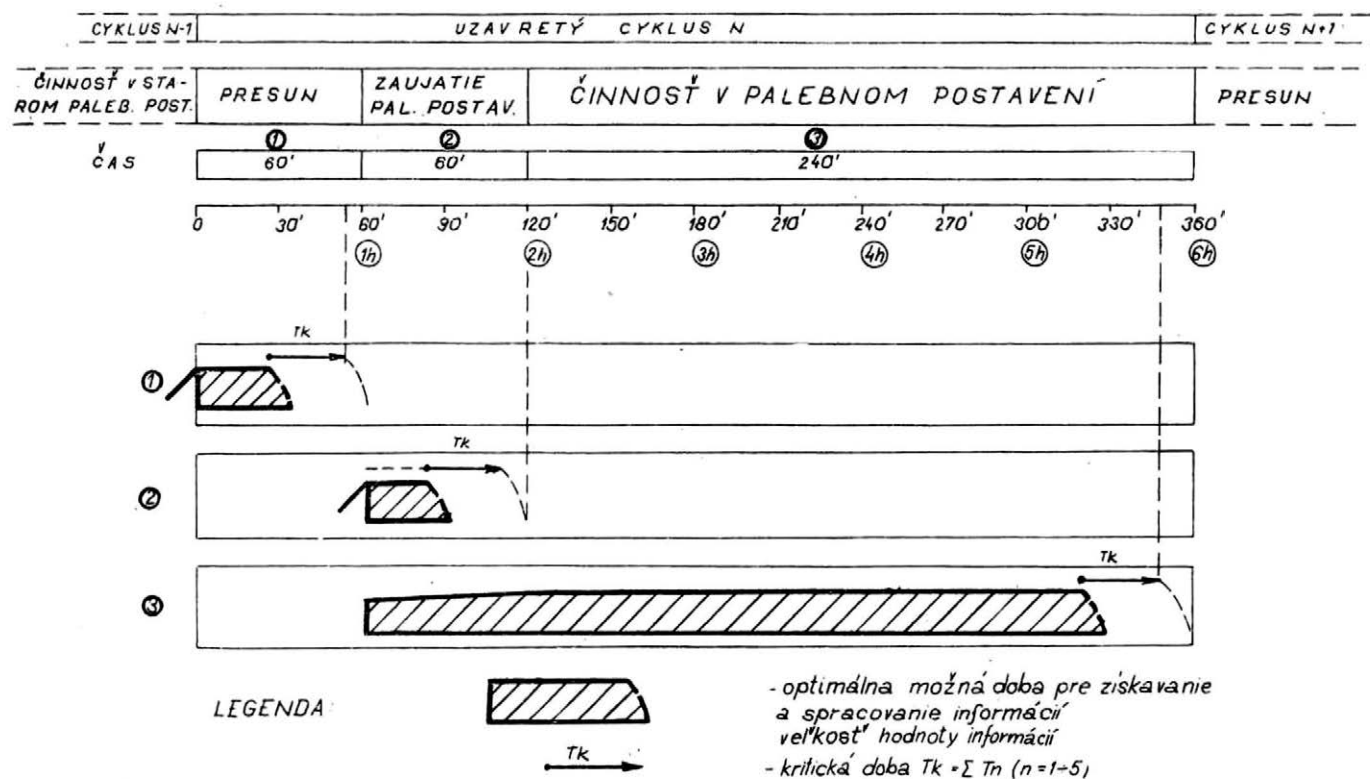
LEGENDA:

- optimálna možná doba pre získavanie a spracovanie informácií (veľkosť hodnoty inf)

kritická doba $T_k = \sum T_n, (n=1-5)$

Obr. 7

Obr. 8

kritický čas a dostaneme krajnú hranicu úžitkovej hodnoty informácií.

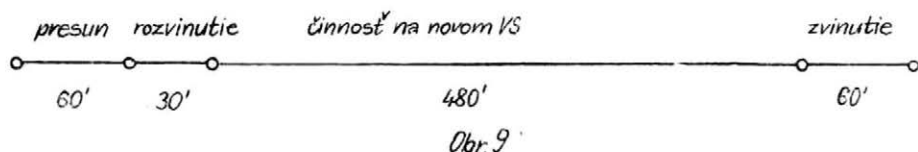
Straty hodnôt informácií o delostreleckom oddiele 155mm húfnic ukazuje obrázok 6, o delostreleckej batérii 203,2 mm húfnic obrázok 7 a o delostreleckej batérii 175mm kanónov obrázok 8.

Za predpokladu, že uvažujeme predloženie informácie o delostreleckých prostriedkoch nepriateľa veliteľovi divízie v dobe ich presunu, tj. od okamihu opustenia starého palebného postavenia až do okamihu zahájenia zaujímajúcего nového palebného postavenia a za predpokladu, že

Vychádzajúc z týchto časových noriem môžeme si zostrojiť graf činnosti, ktorý znázorňuje obr. 9.

Z obrázku 9 vyplýva, že jeden cyklus činnosti štábu nepriateľskej divízie bude trvať minimálne 10 hodín a 25 minút.

Úžitková hodnota informácie o veliteľskom stanovišti nepriateľskej divízie je znázornená na obr. 10. Podľa nej môžeme určiť dobu, kedy bude mať informácia o divíznom veliteľskom stanovišti nepriateľa 100% úžitkovú hodnotu a kedy túto hodnotu mať nebude. Prítom vychádzame z možností vlastného veliteľa divízie vy-

veliteľ divízie sa rozhodne ničť tieto objekty divíznym delostrelectvom, pridáme k záveru, že úžitková hodnota informácií o delostreleckom oddiele 155mm húfnic a batérii 203,2mm húfnic je nulová a že stupeň úžitkovej hodnoty informácie o delostreleckej batérii 175mm kanónov veľmi rýchle klesá.

Ak informácie o týchto objektoch nepriateľa sú dodané veliteľovi divízie v dobe, keď sa nachádzajú v palebnom postavení, ich úžitková hodnota trvá až do krajnej hranice ako je to znázornené na obrázkoch 6, 7 a 8. Krajná hranica je vyjadrená odpočítaním kritického času od doby jednotlivých činností v priebehu jedného cyklu.

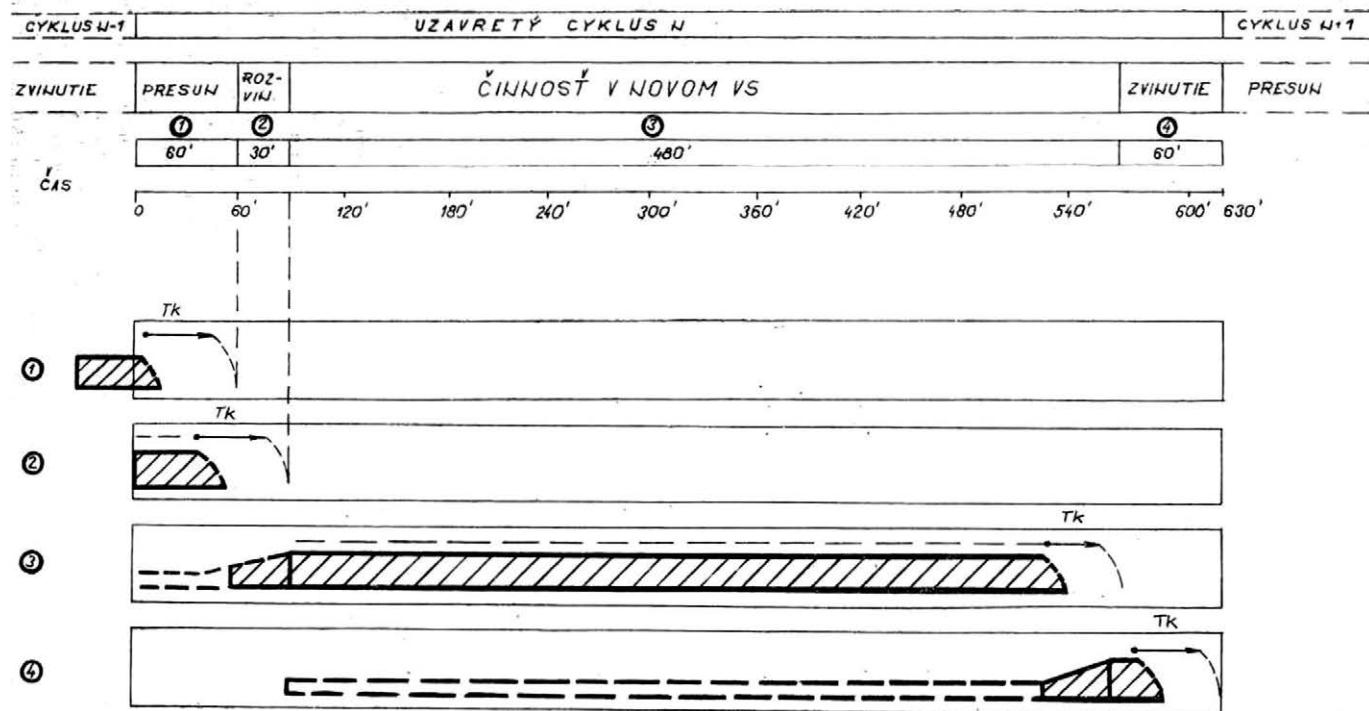
Veliteľské stanovište nepriateľskej divízie a brigády je jediným miestom, odkiaľ sa uskutočňuje velenie a riadenie bojovej činnosti im podriadených vojsk, útvarov a jednotiek. To samo o sebe hovorí o významu informácií o týchto objektoch nepriateľa, pretože ich vyradením je rozhodujúcim spôsobom narušený celý bojový systém na príslušnom stupni velenia.

Veliteľské stanovište nepriateľskej divízie sa umiestňuje od čiar dotyku 10 až 25 km. Premiestňuje sa dvakrát denne. Na rozvinutie veliteľského stanovišta divízie sa počíta až 25 minút a na zvinutie do jednej hodiny. Priemerná veľkosť skoku pri premiestnení je 15 až 25 km. Priemerná doba pobytu na jednom mieste nepresiahne obyčajne 8 až 12 hodín. Obdobné časové normy platia aj pre divízne stredisko riadenia bojovej činnosti, ktoré je dočasným orgánom veliteľa a náčelníka štábu nepriateľskej divízie.

konávať opatrenia tým, ktorým prostriedkom. Ak napríklad veliteľ divízie sa rozhodne vyžiadať na ničenie nepriateľského objektu stíhacie bombardovacie letectvo, kritický čas sa bude pohybovať od 27 do 30 minút. Ak teda odpočítame dobu kritického času od jednotlivých činností v priebehu jedného cyklu, dostaneme dobu trvania úžitkovej hodnoty informácie o veliteľskom stanovišti nepriateľskej divízie.

Keď budeme vychádzať z variantu, že informácia o veliteľskom stanovišti nepriateľa bude dodaná veliteľovi divízie v okamihu, keď nepriateľské veliteľské stanovište opúšťa starý priestor rozmiestnenia, je nebezpečie, že do skončenia presunu nebude môcť dôjsť k jej realizácii, tj. k zničeniu alebo umlčaniu veliteľského stanovišta. Úžitková hodnota informácie bude vysoká v tom prípade, ak sa na jej základe podarí zničiť veliteľské stanovište nepriateľa, alebo mu znemožníť velenie ešte pred zahájením činnosti v novom priestore rozmiestnenia, tzn. ihneď po rozvinutí v novom priestore.

Druhé sledy a zálohy nepriateľskej divízie môžu rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť bojovú činnosť vlastných vojsk. Z toho dôvodu informácie o ich rozmiestnení a činnosti majú jeden z prvoradých významov. Úžitková hodnota informácií o týchto objektoch nepriateľa sa v priebehu bojovej činnosti znižuje v dôsledku častých zmien celkovej situácie na fronte. Druhé sledy a zálohy si nepriateľ vytvára v každom druhu boja. V dôsledku toho hodnoty informácií o týchto objektoch nepriateľa musia sa skúmať pre kaž-

LEGENDA:

- optimálna možná doba pre získanie informácií - veľkosť hodnoty informácie

- kritická doba $T_k = \sum T_n (n = 1 \rightarrow 5)$

Obr. 10

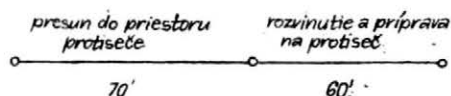
dý jednotlivý prípad, izolovane. Tu je treba poznamenať, že v každom druhu bojovej činnosti je nutné počítať s niekoľkými variantami ich použitia. Napríklad ak nepriateľská divízia vedie obranný boj, môže použiť svoj druhý sled na vykonanie protiseče na jednom alebo niekoľkých smeroch, pre zaujatie obrany, pre vystriedanie prvosledových útvarov a jednotiek apod. V útočnom boji môže nepriateľská divízia použiť svoj druhý sled pre rozvíjanie úspechu zasadením do prvého sledu, pre vystriedanie prvého sledu, pre ničenie obklúčených jednotiek protivníka, na odrazenie protisečí apod.

Skúmame teraz úžitkové hodnoty informácií o druhých sledoch nepriateľskej divízie, ktorá je v obrane.

Podľa poznatkov z cvičení a z predpisov druhý sled nepriateľskej divízie, ktorá je v obrane, sa umiestňuje v priestore vzdialenom 20 až 30 km od predného okraja. Priestor zasadenia do protiseče býva vzdialený 5 až 8 km od čiar dotyku. Predpokladajme, že druhý sled nepriateľskej divízie musí prekonať vzdialenosť 20 až 25 km, aby dosiahol priestor zasadenia do protiseče, čo reprezentuje asi 60 až 70 minút. Pre rozvinutie, organizáciu súčinnosti a vydanie doplnkových nariadení v priestore zasadenia spotrebuje nepriateľ približne 60 minút. To znamená, že v našom prípade od zahájenia

presunu z priestoru rozmiestnenia do vyrazenia na protitlač uplyne 120 až 130 minút.

Z týchto časových predpokladov zostrojíme graf činnosti druhého sledu nepriateľskej divízie (obr. 11).

Obr. 11

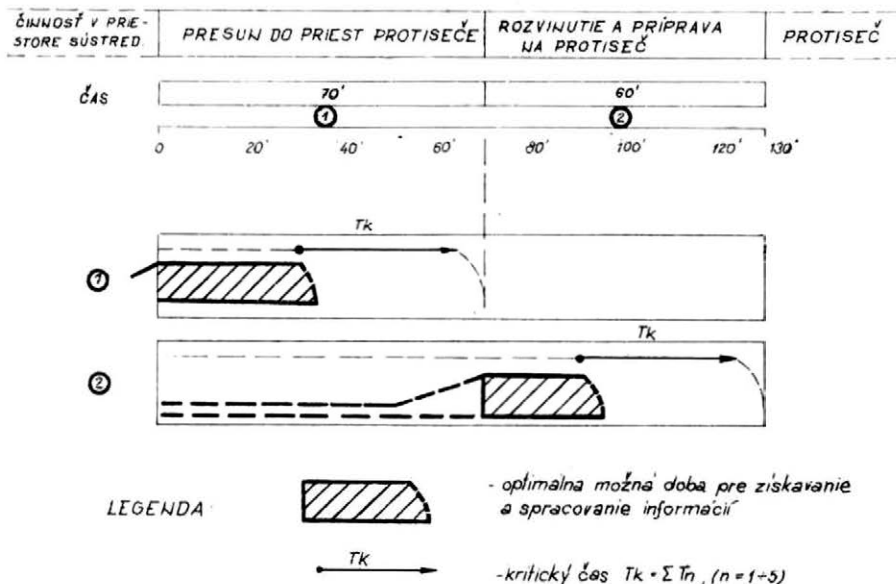
Informácie o druhom slede nepriateľskej divízie, ktorá je v obrane, bude užitočná a hodnotná, ak na jej základe dôjde k protiopatreniam, ktoré by nepriateľovi zabránili vyraziť na protiseč buď paľbou alebo bojovou činnosťou vlastných prvých alebo druhých sledov.

Predpokladajme, že:

$$\begin{aligned} T_1 &= 1' \\ T_2 &= 2' \\ T_3 &= 2' \\ T_4 &= 3' \\ T_5 &= 25' \end{aligned}$$

$$T_n = T_k = 33'$$

Straty hodnôt informácie o druhom slede nepriateľskej divízie, ktorá je v obrane a uskutočňuje protiseč, sú znázornené na obr. 12.

Obr. 12

Obrázok ukazuje dobu trvania úžitkovej hodnoty informácie o druhom slede nepriateľskej divízie, ktorá je v obrane, pri presune do priestoru protiseče a v dobe jej prípravy v tomto priestore. Z obrázku je vidieť, že informácia o príprave nepriateľa na protiseč by mala byť dodaná veliteľovi divízie v dobe, keď nepriateľ zahajuje rozvinovanie. Ak bude informácia

o nepriateľskom druhom slede dodaná veliteľovi neskoršie, je nebezpečie, že vlastné vojská vzhľadom na nedostatok času nezabránia nepriateľovi vo vyrazení.

Obdobným spôsobom môžeme skúmať hodnoty informácií o druhých sledoch nepriateľskej divízie (brigády) v iných druhoch bojovej činnosti a pri použití iných variantov.

Vo vojenskom spravodajstve, nie len na stupni vševojskový zväzok, sa veľmi zanedbával a zanedbáva výskum informačných hodnotových systémov. Doposiaľ nebol vypracovaný systém, ktorý by umožnil určiť hodnotu informácie spravodajského charakteru číselne, a preto jej hodnota sa zatiaľ vyjadruje intuitívne. Stupeň hodnoty informácie je stanovený podľa jej žiadúcnosti, pravdivosti, úplnosti a včasnosti.

Na hodnotu informácie spravodajského charakteru má veľký vplyv jej užitočnosť a hodnota predpovedného systému používaného spravodajským oddelením. Predovšetkým včasnosť informácie je úzko spojená s jej hodnotou, preto sa pre spravodajcov taktického zamerania odporúča náhradná metóda, ktorá skúma straty hodnôt informácií spojených s časom.

ORGANIZACE

SOUČINNOSTI

Na cvičení „ŠTÍT-72“ byl kromě jiných úkolů postaven před náš štáb úkol připravit, zorganizovat a zpracovat otázky organizace součinnosti a zpracovat potřebné písemné podklady a dokumenty.

Zkušenosti ze zpracovávání tohoto úkolu chceme zveřejnit již také proto, že organizace součinnosti byla u nás dosti opomíjena.

Víme dobře, že v soudobých operacích stále více vystupuje do popředí požadavek operativnosti, organizovanosti a sladění práce. Velitelé a štáby všech stupňů musí umět využívat maximální účinnosti všech jim dostupných prostředků raketových, jaderných, vzdušných, pozemních, k úplnému a bezpodmínečnému zničení nepřítele. Koordinace všech činností sehrává v současné době rozhodující podmínku úspěchu. Organizace součinnosti je nepostradatelná a musí být o to přesnější a promyšlenější, oč účinnější, pohotovější a rychlejší jsou soudobé prostředky.

Zásady organizace součinnosti a koordinace všech druhů bojové činnosti jako trvale platné faktory jsou zahrnuty a formulovány ve všech řádech a předpisech. Jednotlivé články Oper-1-1, Oper-1-2 a Polního řádu ČSLA mimo jiné stanoví: „Organizace součinnosti je nejdůležitější povinností velitele a štábu při velení vojskům. Součinnost záleží na sladění palebné činnosti a manévru vojsk podle cíle, místa, času a způsobu plnění úkolů a v usměrnění jejich úsilí k dosažení stanovených cílů. Součinnost musí být nepřetržitá, organizovaná ve prospěch svazů a svazků, které plní hlavní úkol...“

Na základě tohoto ustanovení přistupovali jsme k organizaci součinnosti na stupni front — armáda a k přípravě pokynů a ovlivnění organizace součinnosti na nižších stupních. Souběžně jsme zabezpečovali účast frontu a ostatních účastníků (sousedů, letectva) na této organizaci.

Příprava organizace součinnosti nebyla ve štábu tak jednoduchá a lehká, protože příslušníci složek neměli dostatečné praktické zkušenosti. Projevila se malá pohotovost složek přispět na úrovni v prosazování zájmů podle své odbornosti. Kladem zase bylo, že k rozpracování jsme přistupovali bez rutinérství a celý plán byl prost přebírání celých formulací a mnohdy i obsahových řešení z dokumentů, které byly zpracovány v předchozích cvičeních. Všichni přistupovali k řešení organizace součinnosti tvůrčím způsobem jak po stránce obsahové, tak formální, v otázce materiální přípravy, v počtu účastníků, jejich přípravě a v dokumentačním zachycení průběhu organizace součinnosti. Přitom jsme se snažili najít pomoc i v odborném tisku, avšak komplexní zpracování organizace součinnosti jsme nenašli.

Proto jsme se rozhodli zveřejnit některé zkušenosti, které kladně nebo i záporně ovlivňovaly naši práci. Přiznáváme, že jsme ze začátku podcenili rozsah a pracnost úkolu a věnovali jsme málo času na přípravu. Rovněž počet vyčleněných pracovníků byl malý a nezabezpečil včasné ukončení dokumentu. Proto byl termín prodloužen a přišli další pracovníci do skupiny, která dokumenty připravovala.

Vlastní práci v přípravě a organizaci součinnosti můžeme rozdělit do dvou etap:

I. etapa přípravná se časově kryje s tvorbou rozhodnutí velitele a začíná po skončení operační orientace velitele frontu.

Obsahem této etapy je příprava a zpracování dokumentů:

- a) plán práce velitele pro organizaci součinnosti;
- b) plánovaná tabulka součinnosti;
- c) organizační a materiální příprava vlastní součinnosti.

II. etapa — vlastní součinnost se časově kryje s obdobím rozpracování a dokončení „Plánu operace“ a zpracování bojových rozkazů a výpisů z nich. Počátek může být v době schválení rozhodnutí velitele frontu, jako základního bojového dokumentu. Obsahem této etapy je:

- a) vlastní organizace součinnosti
- b) záznam závěrů z průběhu součinnosti;
- c) dokončení a doplnění plánované tabulky, včetně vydání tabulky signálů;
- d) podepsání a schválení čistopisu, doručení potřebných výpisů;
- e) rozpracování účasti a termínů organizace součinnosti na nižším stupni.

Jen výčet jednotlivých dokumentů a potřebných úkonů ukazuje, že v poměrně krátkých časových lhůtách musíme pracovat velmi efektivně, promyšleně a v nepřetržité součinnosti se všemi složkami štábu. Praxe ukázala, že je nejvýhodnější sestavit k tomuto úkolu pracovní skupinu (team). Do čela skupiny byl postaven zástupce náčelníka operační správy frontu z toho důvodu, že má přístup do pracovišť, kde se tvoří plány, a tím velmi pohotově může ovlivňovat průběh zpracování dokumentu. Ve skupině byli v konečné fázi rozpracování 3 pracovníci operační správy, z nichž jeden zastupoval Z-NOS v době jeho nepřítomnosti, zástupci náčelníků jednotlivých zainteresovaných správ a oddělení, představitel operační skupiny letecké armády a v našem případě i představitel armády PVOS (řešilo se plánování na vlastním území). Mimo to je nutné pamatovat na dalšího příslušníka z operačního oddělení, který trvale

udržuje styk se sousedním štábem a je informován o možných změnách, problémech a doplňkových rozkazech, které se v průběhu plánování mohou vyskytnout. Počet pomocných pracovníků v počáteční etapě byl 3 (1 kreslička a 2 písáčky), v tvorbě a při dokončovacích pracích byl zvýšen na 4 písáčky, 2 kresličky a 1 grafika. Proti původnímu záměru se počty pracovníků a nárok na jejich kvalifikaci, kompetenci a rozsah jejich práce, podstatně zvýšily.

Požadavek, aby v pracovní skupině byli zařazeni zástupci náčelníků správ byl vynucen nezbytností v přípravném období dořešit řadu zásadních otázek, navrhnout rozhodující otázky do plánu organizace součinnosti a též tím, že právě zástupci náčelníků správ jsou osoby, u nichž se koncentrují různé požadavky ze správ a oddělení a v osobě zástupce se po dohovoru s náčelníkem jednoznačně rozhodují. Zástupce náčelníka je tedy dostatečně fundován a přitom je postradatelný v procesu velení na té či oné správě. Původní řešení, aby ve skupině byli vybráni příslušníci správ, se neosvědčilo, bylo těžkopádné a naráželo mnohde i na kompetenční vztahy.

Původně stanovená doba na zpracování [8 hodin] se značně prodloužila. Ukázalo se, že přijatelná doba na zpracování dokumentu včetně čistopisů a doplňků již po organizaci součinnosti bude 12 až 14 pracovních hodin. Je to však odhad, který je třeba znovu v praxi prověřit. I tuto dobu můžeme vhodným nácvikem podstatně zkrátit.

Činnost v I. etapě součinnosti

Základním řídicím orgánem je velitel, který stanoví

- cíle organizace součinnosti,
- účastníky (může připravit — stanovit — NŠ),
- čas a místo součinnosti (také tento bod může stanovit NŠ),
- etapy součinnosti a hlavní obsahové otázky.

Štáb, v našem případě pracovní skupina, dané úkoly rozpracuje a konkretizuje v „Plánu práce velitele“ — viz *příloha 1*. Formální úprava dokumentu je zřejmá z přílohy. Dokument je určen pro potřebu velitele a štábu frontu a ukázalo se vhodné vyhotovit jej v 5 výtiscích s určením: velitel, NŠ, náčelník operační správy, jeden jako záloha pro nadřazené a jeden pro spis.

Cíl jednoznačně stanoví vždy velitel a vyjadřuje záměr velitele frontu.

Účastníci: jejich počet bude kolísat podle rozsahu operace, fáze bojové činnosti a úkolu frontu. Zpracovatel musí předvídat, které otázky se mohou v průběhu organizace rozvíjet a do kterých oblastí budou zasahovat. Podle toho upravují i počet přizvaných účastníků. Otázka počtu účastníků není jednoduchá. Skrývá v sobě dvě krajnosti: buď bude účastníků příliš (problematika některých se ani na pořad nedostane, jsou zbytečně odtazeni od vojsk, se zámyslem se seznámí větší okruh pracovníků) nebo naopak, v průběhu organizace se narazí na úkol, který lze řešit jen s odborným funkcionářem, který nebyl přizván. Při důsledném a pozorném sledování všech etap a úkolů v přípravě organizace by druhá varianta neměla nastat. Přikláníme se k optimální variantě a to raději méně, než někoho zbytečně navíc. Pokud se pak vyskytne nový problém, který nebyl v plánu zahrnut, je výhodné, aby nutný dohovor součinnosti zabezpečil všeojskový štáb (v našem případě skupina) se zainteresovaným velitelem nebo odborným náčelníkem.

„VZOR“

T a j n ě !

Výtisk čís.: 1

Počet listů: 3

Příloha čís: 1

P L Á N**práce velitele frontu pro organizaci součinnosti**

CÍL: Sjednotit bojovou činnost vševojskových armád, druhů vojsk, letectva a systému materiálně technického zabezpečení k úspěšnému splnění úkolu frontu.

ÚČASTNÍCI: — velitel frontu, členové vojenské rady frontu, náčelníci správ (NOS, NZS, NRVD, NPVO, NSŽV, NSCHV, NVS, NTAS, náčelník týlu frontu), náčelníci směrů;
— velitelé, náčelníci operačních oddělení, NRVD, NPVO a NŽO vševojskových armád;
— náčelník štábu, náčelník operačního oddělení a hlavní inženýr letecké armády;
— náčelník operační skupiny armády PVOS;
— velitel (NŠ) výsadkového svazku s pomocníkem.

ČAS A MÍSTO PROVEDENÍ: 11. 10. 1972 14.00—17.00, štáb frontu.

MATERIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ: mapy, schémata, letecké snímky, tabulka signálů, náčrty; dva diktafony

Součinnost organizovat po etapách k následujícím otázkám:

a) Do zahájení operace:

- opatření k dosažení plné bojové pohotovosti;
- zaujetí výchozího prostoru;

b) Při odrážení úderů nepřítele, provedení prvního jaderného úderu a přechodu do útoku:

- odražení vzdušného úderu nepřítele;
- odražení hlavního úderného uskupení nepřítele;
- provedení prvního jaderného úderu a přechod vojsk do útoku.

c) Při plnění bližšího úkolu:

- průlom obrany nepřítele na směru hlavního úderu;
- způsob rozbití hlavního úderného uskupení nepřítele;
- provedení vzdušného výsadku;
- přesun a zasazení druhého sledu frontu do sražení.

Otázky součinnosti	Doloží	Čas	Poznámka
1	2	3	4
I. Do zahájení operace (agrese):			
Závěry ze zhodnocení situace nepřítele (kdy možno očekávat napadení, jakými silami, na kterých směrech).	NZS	5'	
Závěry zhodnocení situace vlastních vojsk, způsob uvedení do bojové a mobilizační pohotovosti, způsob zaujetí výchozího prostoru (co do prostoru a času v soulase s plánem mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk).	NOS NOMS náč. týlu	15'	
Organizace vybudování výchozího prostoru (co do času, místa v soulase se závěry náčelníka zpravodajské správy a předpokládané činnosti nepřítele).	NSŽV	5'	
Systém PVO vojsk při zaujetí výchozího prostoru, v čase jeho budování, součinnost s prostředky PVOS. Odražení vzdušného úderu protivníka.	NV PVO	5'	
Organizace vývozu zásob materiálu a zabezpečení vojsk frontu.	náč. týlu	5'	

Důvody k přizvání menšího počtu účastníků:

- omezit zbytečné soustředování velitelů a náčelníků na jednom místě;
- nerozšiřovat zbytečně okruh osob, které znají zámysl a průběh operace [utajení — jen ti, co musí znát];
- někdy limitující kapacita prostoru (objektu) ke shromáždění všech účastníků k organizaci součinnosti
- neodvolat zbytečně ani jednoho velitele nebo náčelníka od přímého a nepřetržitého velení vojskům a šetřit jejich drahocenný čas.

Stanovení času a místa součinnosti je omezeno několika podmínkami a bude vždy spojeno s konkrétní situací na frontě. V zásadě by měla probíhat organizace součinnosti v době, kdy velitel frontu schválil rozhodnutí velitelů armád (analogicky u všech dalších stupňů) a v době dokončování plánu operace na stupni front. Délka bude opět velmi individuální a bude vycházet ze situace vlastní, fáze bojové činnosti, počtu nutných etap a obsahových otázek. Nemůžeme pominout ani faktor, jaká doba byla vyhrazena na přípravu. Zde bude závislost nepřímá: čím delší doba na přípravu, tím kratší bude průběh a naopak. My jsme plánovali 3 hodiny. Vinou nepromyšlení některých otázek dostali jsme se do časové tísně a některé méně podstatné otázky jsme museli vypustit. Znovu se ukázalo, že délka trvání je závislá na schopnosti štábu předvídat průběh organizace součinnosti a odhadnout, které problémy by mohly plánovaný průběh narušit. Proto je vhodné počítat s úměrnou časovou zálohou.

Nám se nepodařilo dobu trvání součinnosti správně navrhnout. Podcenili jsme složitost letecké operace, některých problémů PVO a částečně i problematiku raketového a výsadkového vojska.

Materiální zabezpečení je dáno základními požadavky součinnosti, etapami a obsahovými otázkami, dále dobou součinnosti, ročním obdobím, počasím, bojovou činností nepřítele, fází bojové činnosti a dalšími podmínkami.

Důležitá je správně zakreslená mapa (rozhodnutí velitele frontu a armád, bojová sestava vlastní i nepřítele a jeho zámysl). Jednotlivé úkoly v průběhu organizace součinnosti pak doplní náčelníci (účastníci) podle potřeby schématy a náčrty (pracovní mapa) a to těch fází, které budou po své odbornosti řešit. (Např. náčelník zpravodajské správy uvede podrobné vyhodnocení nepřítele a předpokladané další varianty jeho zámyslu a možností.)

Důležitou pomůckou pro názorné řízení organizace součinnosti být fotoplán určitého prostoru, úseku, nebo pásma. Tento fotoplán by měl zaznamenat nejčerstvější skutečnosti (vyhodnocené), které se vztahují k probírané tematice. Použití archivních snímků doporučujeme jen v krajním případě a zpravidla je využijeme jen na vlastním území.

Při plánování průlomu připravíme a použijeme mapy menšího měřítka (1 : 50 000 nebo 1 : 25 000).

K zvýraznění a zpřesnění některých součinnostních vztahů a úkolů a k větší názornosti některých otázek, které zaujmají většinu účastníků, bude vhodné, aby si jednotliví účastníci připravili různé propočty, kalkulace, schémata a tabulky [činnost vlastních vojsk, jejich materiálně technické zabezpečení, poměry sil apod.).

K zabezpečení dokumentační hodnoty některých příspěvků a závěrů je třeba mít dostatek diktafonů a magnetonových pásek a vhodně umístit nahrávací

mikrofony. Je účelné si připravit i školní tabuli s křídami pro názorné vykreslení některých fází, zejména jde-li o součinnost se spojeneckými svazy a svazky. Prostě připravit pracoviště se vším potřebným. Někdy je výhodné mít i promítací přístroj a pro názornost promítat panoramatické snímky krajiny, nákre- sy, úseky mapy apod.

Materiální zajištění zdůrazňujeme proto, že činnost štábů se mnohdy upne jednoznačně na operační řešení a materiální zabezpečení ponechávají velitelům jednotek obsluhy štábu, kteří neznají dobře potřeby štábu a nezajistí některé pomůcky, čímž mohou negativně ovlivnit průběh organizace součinnosti. Štáb, který připravuje organizaci součinnosti a odpovídá i za její materiální zabezpečení, musí položit důraz na výběr těch terénních celků, které mají znázornit na mapách, na podrobných mapách, zakreslit na náčrtech, z kterých prostorů a v jakém měřítku pořídít fotoplány apod. V každém případě je nutné odpovědně propočítat nezbytně nutnou dobu pro řádnou přípravu každé pomůcky a celého materiálního zabezpečení. Správci štábu musíme včas stanovit jak a kde určit regulaci a kde soustředit vozidla a doprovody velitelů. Neměli bychom také opomět maskovací opatření míst organizace součinnosti. Např. abychom zabránili shromažďování většího počtu velitelských vozů v jednom prostoru, můžeme je postupně po částech ukrýt ve kterém a skrytém místě a dále se přesouvat společnými prostředky. Maskovací opatření musí vycházet z konkrétní situace a nemůžeme dát k tomu nějaký návod.

Po důkladně promyšlené přípravě písemného dokumentu a všech organizačních úkolů, sladění požadavků jednotlivých druhů vojsk a součinnostních složek, vzájemném ujasnění si názorů štábů na jednotlivé fáze a úkoly (ve sporných případech, kdy předběžně nedojde ke shodě do rozhodnutí velitele frontu, řeší zástupce náčelníka operační správy) vyhotovíme čistopisy „Plánu práce velitele pro organizaci součinnosti“. Plán je přísně tajného charakteru, pro vnitřní potřebu štábu, podpisuje jej náčelník operační správy a schvaluje náčelník štábu. Dokument dostane velitel frontu jako pomůcku pro řízení organizace součinnosti.

Současně připravujeme i „Plánovanou tabulku součinnosti“. Jak se postupně řeší a zpracovávají jednotlivé otázky do hlavních dokumentů vedení operace frontu, zahrnují se v potřebném rozsahu i do připravovaného dokumentu. Základem „Plánované tabulky“ je „Plán práce velitele“, „Rozhodnutí velitele“, „Plán operace“ a konečně pokyny, které velitel i náčelník štábu pro přípravu organizace součinnosti vydali a které během přípravy ještě upřesňují. Při zpracování jednotlivých etap a úkolů musí skupina dbát na to, aby zpracovatelé měli dostatek času pro přípravu svých podkladů a příspěvků. Pokud nelze tuto podmínku splnit, je nutné na to v poznámce upozornit a vzít to v úvahu při organizaci součinnosti.

Znovu považujeme za vhodné upozornit na to, že předpokladem úspěchu je vysoká teoretická připravenost jednotlivých členů zpracovatelské skupiny, určitá praktická zkušenost a dále to, že všichni musí umět správně analyzovat jevy a okolnosti, které mohou jakýmkoliv způsobem ovlivnit průběh operace a tím i organizaci součinnosti. Pracovní skupina musí s dostatečnou přesností předvídat možný a pravděpodobný vývoj situace na frontě a v duchu rozhodnutí velitele frontu modelovat v plánu odpovídající situace. K předpokládanému vývoji současně stanovit všechny formy a způsoby eliminování všech nepříznivých vlivů s cílem všestranně zabezpečit činnost svazů (svazků), které plní

PLÁNOVANÁ TABULKA SOUČINNOSTI
k odražení agrese, přechodu a vedení útočné operace

CÍL: Sjednotit bojovou činnost vševojskových armád, druhů vojsk, frontového letectva a systému materiálně-technického zabezpečení k úspěšnému plnění úkolů frontu.

ETAPY: I. Do zahájení operace

- opatření k dosažení plné bojové pohotovosti;
- zaujetí výchozího prostoru.

II. Odražení úderů nepřítele, provedení prvního jaderného úderu a přechod do útoku:

- odražení vzdušného nepřítele;
- odražení úderného uskupení nepřítele;
- provedení prvního jaderného úderu.

III. Při plnění bližšího úkolu:

- průlom obrany nepřítele na směru hlavního úderu;
- způsob rozbití hlavního úderného uskupení nepřítele;
- přesun a zasazení druhého sledu frontu do sražení.

1. ETAPA — do zahájení operace

Cíl: Sjednotit opatření mobilizační a bojové pohotovosti, zaujetí operační sestavy vojsky frontu, vybudování výchozího prostoru k odražení agrese a vytvoření podmínek pro přechod do útoku.

Hlavní otázky součinnosti	Výsledky součinnosti	Poznámka
1	2	3
Závěry ze zhodnocení situace nepřítele (kdy možno očekávat napadení, jakými silami, na takových směrech):	K situaci k 06.00 11.10 pokračuje nepřítel v přípravě k zahájení války. Ve vojenskopolitické oblasti nedošlo k žádným změnám. Masové sdělovací prostředky dávají odpovědnost „RUDÝM“ za zhoršení mezinárodní situace	
Systém PVO při vyvedení vojsk do výchozího prostoru, během jeho budování a součinnost s prostředky PVOS.	Systém PVO při vyvedení vojsk frontu do operační sestavy bude organizován takto: Vzdušný průzkum: — vojska PVO 5., 7., 9. A budou do zahájení operace přijímat zprávy od radiolokačního systému PVOS. k zesílení tohoto systému vyčleňují RTHč 71 (od 7. A) a RTHč (od 9. A). V případě narušení radiolokačního systému	

hlavní úkol. Analýza a příprava neoptimálnějších podkladů pro rozhodování velitele s potřebnou nezbytnou vojenskou chytrostí je právě ono vojenské umění, které ani v blízké budoucnosti nenahradí výpočetní technika.

I když jsou možná tyto požadavky na zpracovatelský štáb maximální, nemůžeme dopustit rutinní zpracování „nějakého plánu“, kde by se soustředily obecné řády a předpisy uložené a stanovené úkoly pro zabezpečení součinnosti a formálně jsme přistoupili k jejich probrání. I v naší skupině se některé příspěvky v této formální podobě v plánu objevily. Ony zapříčinily, že při organizaci součinnosti se zbytečně ztrácel čas, neboť bylo nutné se vracet znovu k již uzavřené etapě.

Formální a částečně i obsahovou stránku dokumentu uvádíme v příloze 2. Upozorňujeme, že obsahová stránka nemůže být vodítkem pro zpracování obdobného dokumentu na jiném cvičení. Proto také neuveřejňujeme v plném znění ani tabulku. Je mnoho úkolů a možných řešení a tolik rozmanité náplně jednotlivých etap, že nemůžeme uvést výčet hlavních problémů a úkolů, které by měly být (v každém konkrétním případě) řešeny.

K činnosti v II. etapě organizace součinnosti

Skupina zpracovatelů již v průběhu své práce, podle pokynů zástupce náčelníka operační správy, postupně seznamuje jednotlivé účastníky s hlavními otázkami, které budou v té které fázi v jeho zájmové sféře nebo oblasti, za kterou zodpovídá, řešeny. Tím vytváří předpoklady, aby účastníci se na organizaci součinnosti dostavili dokonale připravení a v průběhu jednání vystupovali stručně, jasně, o zadané problematice mluvili zasvěceně na podkladě ověřených propočtů a přednesli své jednoznačné řešení, požadavek nebo zdůvodnění. Na organizaci součinnosti by se nemělo stát, aby některý z velitelů (náčelníků) byl otázkou zaskočen a musel některý z hlavních problémů řešit z chodu.

Současně se všem účastníkům včas oznámí místo a čas konání součinnosti. Při seznamování s cíli, hlavními úkoly, místem a dobou konání je nutné dodržet všechna nařízení k zabezpečení utajení a při seznamování postupovat diferencovaně a individuálně. Může se stát, že někteří účastníci budou přizváni jen na řešení dílčího problému. Nejde zde o nedůvěru nebo nespolehlivost různých velitelských stupňů, nebo jednotlivých osob, ale o nutnost.

Pracovní skupina si s dostatečným časovým předstihem (na odstranění případných nedostatků) ověří vlastní přípravu objektu (místnosti, prostoru) konání součinnosti. Prověřují úplnost a aktuálnost (zakreslení posledních údajů) připravených náčrtů, map a schémat, podmínky práce účastníků shromáždění (možnost psaní poznámek, osvětlení, čitelnost vyvěšených dokumentů, vytápění, větrání), připravenost záznamových zařízení a jejich bezporuchový chod (magnetofony, diktafony, pásky), účelné rozmístění pracoviště velitele fronty, důstojníků štábu (kteří vedou záznamy), místa, odkud budou jednotlivci vystupovat, přístup k němu (aniž by rušili ostatní), střežení prostoru a zamezení odposlechu, regulaci, parkoviště, umístění písařek a reprodukčních pomůcek, připravenost seznamů k prezentaci a kontroly účasti.

Včas před zahájením si ověří, zda všichni účastníci již odjeli. Před vlastním zahájením zkontrolují účast a připraví hlášení veliteli fronty.

Velitel fronty řídí součinnost podle připravených podkladů. Štáb dbá, aby všechny problémy, změny a rozhodnutí se závěry byly přesně a doslovně zaznamenány. Ukončením organizace jsou získány poslední podklady pro dokon-

čení „Plánované tabulky“. Je bezpodmínečně nutné, aby přímo po skončení jeden výtisk s doplňky a úpravami byl předložen jednotlivým účastníkům k podpisu. Tito vyjádří svůj souhlas a zaváží se, že v průběhu bojové činnosti se budou řídit přijatými a vzájemně sladěnými úkoly, které jsou obsaženy v závěrech velitele fronty k jednotlivým etapám.

„Plánovaná tabulka“ se po schválení velitele fronty ukládá u štábu jako doklad a záznam, mající dokumentační hodnotu.

Po uložení dokumentačních dokladů končí práce skupiny.

V článku jsme vynechali řadu podrobností, které podle našeho mínění nejsou důležité a nemají trvalou platnost.

Chtěli jsme upozornit na složitost přípravy organizace v soudobých podmínkách vedení operace, kdy na její přípravu bude zpravidla vyčleněna omezená, relativně krátká doba, kdy se situace i v údobí nebezpečí agrese bude rychle a zásadně měnit. a kdy štáb bude zpravidla plnit souběžně několik hlavních úkolů. Zkušenost nám ukázala, že jen podrobná příprava umožní, aby v průběhu součinnosti byly řešeny problémy v plánovaných časech a velitel mohl včas a uceleně učinit závěry jednotlivých etap. Může se zdát, že příprava je značně složitá a že „Plánovaná tabulka“ je zbytečně rozsáhlá (19 listů). Zkušenosti však ukázaly, že snad ani jedno slovo nebylo nadbytečné a svým rozsahem se její použitelnost nesnížila, ba naopak.

Tímto jsme získali další zkušenosti, které chceme dále rozvíjet a budeme povděční za jakékoliv připomínky k našim zkušenostem.

ZVYŠOVÁNÍ EFEKTIVNOSTI PRÁCE ŠTÁBŮ PROSTŘEDKY MAV

Jedním ze závěrů XIV. sjezdu KSČ, který se vztahuje i na příslušníky ČSLA, je věnovat neustálou pozornost zdokonalování systému velení, upevňování kázně, organizovanosti života a vysoké bojové pohotovosti vojsk. Proto štáby všech stupňů věnují velkou pozornost a úsilí při zdokonalování metodiky práce jako základního předpokladu dalšího prohloubení a zefektivnění velení vojskům.

Zefektivnit velení můžeme jednak vybavením štábů novými technickými prostředky velení, jednak komplexní racionalizací současného systému velení. Teoretické závěry i samotná praxe velitelů a štábů dokazují, že velení vojskům jako třetí komponent ozbrojeného zápasu má nejen vliv na udržování stálé bojové pohotovosti, ale i na splnění bojových úkolů. Proto efektivnost velení chápeme jako proces obsahové stránky činnosti štábu a čas, ve kterém se tato činnost velení vojskům realizuje. Hlavní důraz klademe na schopnost velitelů a štábů uskutečňovat všechna opatření ve velení v krátkých časových lhůtách a tak zvyšovat operativnost velení. Obsahem velení vojskům je realizovat svoji funkci jak v přípravě vojsk k plnění bojového úkolu, tak i v řízení vojsk při plnění úkolu. Soudobá operace za použití ZHN vyžaduje, aby štáby řešily úkoly v co nejkratších časových lhůtách. Zkracování času limituje však několik činitelů, které musíme vidět i z hlediska jejich protikladného působení. Tak např.:

— zkrácení času na splnění všech opatření ve velení vojskům nelze dosáho-

vat na úkor optimálnosti rozhodnutí a potlačení některých činitelů, které jsou v závislosti na situaci při přijetí rozhodnutí podstatné,

— dobu přípravy k boji stanovuje zpravidla nadřízený velitel a její délka vychází z objektivní situace. Proto velení na podřízených stupních je operativní a efektivní jen tenkrát, dodržují-li všechny časové lhůty a plní-li jednotlivá opatření, která stanovil nadřízený,

— velení není samoúčelné. Má zabezpečit, aby vojska splnila bojové úkoly. To však závisí především na jejich připravenosti k boji. Proto velení bude operativní a efektivní jen tenkrát, je-li dáno podřízeným dostatek času a je-li jejich příprava řízena tak, aby se mohli připravit k plnění bojového úkolu,

— boj je vždy záležitostí dvou stran. Základním kritériem je čas, jak dosáhnout překvapení a předejít jeden druhého v úderu a zničení. Proto čas na přípravu opatření neurčují normy práce štábů, ale faktická potřeba, která vychází z činnosti nepřítele.

Operativnost velení vojskům je schopnost velitelů a štábů připravit všechna opatření v době, která zabezpečí jak kvalitní přípravu bojové činnosti vojsk a včasnou reakci na změny situace během boje, tak i úspěšné splnění bojového úkolu. Základní ukazatel je zde čas, potřebný na celý cyklus velení na daném stupni velení. Jde o sběr a studium informací, přípravu a přijetí rozhodnutí, vydání rozkazů vojskům se současnou kontrolou pochopení úkolů a organizací součinnosti. Tento čas musí být

v každém případě kratší, než čas potřebný na přípravu bojové činnosti.

Výsledky vědeckotechnické revoluce ve vojenství ukazují, že primát v možnostech zkrácení času na realizaci cyklu velení má využívání moderních technických prostředků mechanizace a automatizace velení. Cvičení ukázala, že tam, kde štáby tyto prostředky plně a správně využívají, že jim umožňují značně zrychlit proces sběru, zpracování a třídění informací, pořídit přesné a v krátkém čase operační a taktické výpočty, rychle zpracovat a formulovat návrhy na rozhodnutí a to pak rychle předat vojskům. V tomto směru jsme již dosti v našich štábech udělali, i když zatím převážně v experimentální oblasti. Ukazuje se, že samotné zavedení a zvládnutí těchto prostředků v praxi štábů je složitá záležitost nejen z hlediska časového a materiálových nákladů, ale i proto, že ve štábech všech stupňů nejsou dosud vytvořeny podmínky pro jejich široké uplatnění v denní práci zejména v operační oblasti.

Vzhledem k funkčním možnostem tyto prostředky využívají ty druhy vojsk a služeb, kde informace (případně i rozhodnutí) lze vyjádřit matematickou formou a nebo jednoduchými grafy na obrazovce. To je nejčastěji u zbraňových systémů a v materiálně technické oblasti, avšak méně již tam, kde převažuje jako objekt velení lidský faktor.

Zkušenosti ukazují, že tyto moderní prostředky velení silně ovlivňují nejen metodiku práce štábů, ale i strukturu orgánů velení. Svoji komerční formou zvláště prostředky automatizace neumožňují však plně uplatnění při činnosti v poli. Proto prozatím celá práce s nimi je vedena v experimentální oblasti, aby byly štáby připraveny je pak využít. Na cvičení jsou prověřovány v práci štábu ty skutečnosti, které v celém komplexu vyvstanou po zavedení těchto prostředků do vojsk.

V posledních letech jsme mnohokrát experimentálně použili těchto prostředků na cvičeních s vojsky v národním i koaličním měřítku. I cvičení ŠTIT-72 umožnilo porovnat naše výsledky a dosažené úspěchy v široké mezinárodní součinnosti. Potvrdilo, že prostředky mechanizace a automatizace umožňují člověku zvládnout úkoly, které v oblasti velení vojskům vyplývají z výsledků vědeckotechnické revoluce ve vojenství a požadavků kladených na práci štábu v oblasti automatizace velení. Dříve procvičování otázek MAV mělo z hlediska operačních štábů jen omezený charakter.

Celá činnost probíhala dosti autonomně jako zvláštní cvičení vedle normálních tradičních forem práce štábu a proto se zdála být snadná. Dnes při těsnějším spojení s činností štábů vyplynuly nové poznatky, které musíme respektovat a dále propracovávat. Tyto se dotýkají všech stupňů velení.

Dosavadní zkušenosti potvrzují oprávněnost a účelnost zřizování skupiny MAV jako zvláštního prvku štábu jak na VS, tak na TVS. Na operačních stupních mají do velké hloubky ověřenou metodiku práce, která má návaznost na celkové dění v oblasti používání prostředků automatizace velení. Nedostatkem je to, že se v jejich práci projevuje malá účast pracovníků operačního štábu. Příčina je v tom, že současná metodika práce štábu vychází ze zkušeností práce štábů v druhé světové válce, je obohacena o nové poznatky soudobé vědy a ve svém celku vyhovuje potřebám práce štábů. Nepočítá však nebo nemá dostatečné rezervy pro práci s novými racionalizačními a automatizačními prostředky velení. Má to odraz jak v dosud malé návaznosti metodiky práce štábů na oblast MAV, tak bezprostředně v malé účasti a pozornosti těmto prostředkům při zpracování cvičení. Tato situace není všude stejná a vyplývá z řešených technických možností pomoci štábu v jeho práci. Nutnost spolupráce je např. mezi skupinou MAV a štábem na TVS dána potřebou, zatím co menší je na VS, zvláště na VS divize.

U operačních štábů (na VS) je tato menší spolupráce dána hlavně menším rozsahem připravených projektů. To vyplývá z dosud malé a nedokonalé kvantifikace vstupních údajů operačně taktických úloh. Dále pak z poměrně krátkých lhůt potřebných k řešení dílčích operačních úloh, které prostředky přenosu dat v současné organizaci stacionárních výpočetních středisek nemohou zabezpečit. Operační štáby často necítí potřebu využívat prostředky MAV prostřednictvím skupiny MAV, protože časy pro zpracování výsledků od této skupiny jako např. poměr sil, výpočet radioaktivní stopy, efektivnost jaderných úderů apod. (úlohy, které jsou matematickým vyjádřením), jsou prakticky stejné nebo i větší, než při tradičním zpracování 2—3 lidí. Přitom je nutné počítat dobu pro přípravu vstupních dat u skupiny MAV, která v některých případech dosahuje až polovinu celkové doby maximální pro tradiční zpracování při využití prostředků malé mechanizace.

Zlepšení práce skupiny MAV a objektivnější posouzení její efektivnosti nega-

tivně ovlivňuje dosud malá připravenost štábů k využití prostředků MAV. Jde o přípravu na cvičení, malou znalost vstupních dat projektů a v omezeném měřítku i o určitou nedůvěru či nechuť pracovat s těmito prostředky. Vyplyvá to z neznalosti jejich možností a z toho, že štáby jsou po skončení cvičení hodnoceny za tradiční formy práce a velmi zřídka, jak tyto prostředky využívaly ke své práci a jaké podmínky jim vytvářely pro jejich práci. V tom vidím určitou psychooogickou překážku, s kterou je nutné počítat, neboť se v ní zrcadlí vývojový projev dvou pólů. Na jedné straně tendence konzervativního přístupu ke všemu novému co narušuje zvytá a navyklé formy práce a na druhé straně tendence a nutnost uvádět do praxe (nejen slovy) všechno nové a využívat tak úspěchů vědeckotechnického vývoje v oblasti MAV.

Z hlediska efektivity použití prostředků automatizace, úspory času a rychlosti práce štábů má prvenství na jednotlivých místech velení oblast týlového a technického zabezpečení zvláště na TVS, kde tyto prostředky nahrazují velkou část práce některých oddělení. U operačně taktických úloh jsou vhodné hlavně ty projekty, které řeší výpočty složitých a bojových možností. Předpoklad je, že skupina MAV dostane včas od štábu potřebné podklady pro řešení. Dále jsou vhodné některé projekty z operačně taktického použití RVD při hromadném použití a jiné.

Velmi závažné je to, že v operační oblasti plnění úkolu se dnes i po úspěšném vyřešení operačně taktických úloh nemění nic v metodice práce štábu jako celku a programování na samočinných počítačích není pro hlavní fáze práce zatím rozhodující. Proto v tomto směru tj. zkvalitnění velení z hlediska obsahu — jako hlavního cíle nedosahujeme. Jakékoliv automatizování současného systému velení bez podstatného jeho zkvalitnění analytických rozborů metodiky práce nemůže přinést efektivní výsledky.

Prostředky střední mechanizace mají již dnes opodstatněné místo v práci štábů. I v koaličním měřítku se ukazuje, že jsou bezprostředním pomocníkem štábů svazků při řešení všech operačně taktických úloh. V práci s nimi dosahují velmi dobrých výsledků. Přesto podobně jako u samočinných počítačů je projektů, které by efektivně řešily některé dílčí úlohy, velmi málo a i ty se opět týkají oblasti týlového a technického zabezpečení. Ostatní jsou dosud nahraditelné tra-

dičním zpracováním bez výraznějšího ulehčení práce a úspory času.

U svazků ve srovnání s vyššími stupni velení jsou úlohy jednodušší a časově omezené. Výpočetní středisko zde ztrácí na významu až do doby, dokud nebudou kvantifikovány potřebné vstupní údaje pro řešení složitějších operačně taktických úloh informačního a rozhodovacího procesu.

Pro rok 1973 jsou v základních dokumentech RMNO stanoveny i úkoly k dalšímu zdokonalování práce v oblasti velení, metodiky práce štábů a zvládnutí prostředků MAV. Každý úspěch v tomto směru neznámá jen zvyšování připravenosti štábů, ale současně vytváří předpoklady k postupnému zvládnutí těch úkolů, které pro štáby vyplývají z realizace jednotlivých opatření postupné výstavby automatizovaného systému velení.

Možnosti jsou dvě. Jeden směr, který musí plnit všechny štáby, spočívá v postupné racionalizaci systému velení ve všech jeho oblastech tj. i při zavádění a zvládnutí prostředků malé a střední mechanizace. Tento směr odráží okamžitě potřeby a současný stav štábů, je méně nákladný a vyjadřuje okamžitý efekt v práci štábů v poli.

Druhý směr (zde konzervatismus štábů je největší) je dlouhodobý. Tento plní především experimentální sféra za účasti štábů a výzkumných institucí i orgánů MAV. Tento směr vychází z koncepce cílového modelu automatizovaného systému velení a bude se naplňovat experimentováním a zvládnutím těchto prostředků na cvičeních.

Praktické poznatky z používání prostředků MAV a realizace jednotlivých opatření základní rámcové linie rozvoje MAV v posledních letech umožňují učinit některé závěry pro další práci ve zvyšování operativnosti velení při využití prostředků MAV.

Vytváření skupin MAV u štábů jednotlivých stupňů vyhovuje objektivnímu trendu rozvoje velení a svojí činností vytváří podmínky pro snižování disproporcí mezi obsahem práce štábu a jeho možnostmi. Je však třeba zlepšit jejich organizační a strukturální uspořádání zejména z hlediska většího styku a dělby práce s operačním štábem, jakož i z hlediska uspořádání přenosu dat. Bude nutné zpracovat metodiku spolupráce s příslušným štábem a vymezit pravomoc a odpovědnost za použití prostředků MAV a jejich výsledků. U těch oddělení štábů (např. TVS), kde programové dílo už dnes zabezpečuje většinu hlavních úkolů a tak ovlivňuje tradiční metodiku práce, je

vhodné zpracovat novou metodiku práce těchto oddělení v návaznosti na ostatní složky štábu (pro cvičení je to z hlediska používání netradičních prostředků MAV nutné).

V programovém díle je efektivní rozšiřovat úlohy s důrazem na oblast týlového a technického zabezpečení, RVD a jiné. Na jednotlivých stupních velení je nutné analyzovat metodiku práce štábů (i tok informací) a vytýkat nejpracnější úlohy operačního oddělení (správy) a ostatních složek štábu. Tím dostaneme jasný obraz kam v dané etapě položit těžiště v racioanalizaci a kde je třeba využít prostředků automatizace. V operační oblasti, kde operace taktické úlohy jsou ve srovnání a ostatními oblastmi převážně jiného obsahového charakteru, je třeba položit důraz na kvantifikaci potřebných vstupních údajů a to jak experimentálně, tak i pravděpodobnostními metodami.

Stejnou pozornost je třeba věnovat racionalizačním opatřením a prostředkům malé a střední mechanizace především u těch úloh, které kvalitně neřeší výpočetní středisko. To platí zejména pro stupeň svazek, kde je velká potřeba miniaturizace současných prostředků malé a střední mechanizace.

Přípravu důstojníků štábů, především operačního oddělení, týlu, RVD, je třeba zaměřit ve velitelské přípravě a na cvičeníh na zvládnutí základních otázek

použití prostředků MAV (příprava vstupních údajů pro řešení jednotlivých úkolů apod.), způsoby racionalizace informačních a rozhodovacích procesů, metodiky práce štábů, včetně používání a zdokonalování bojové formalizované dokumentace. V přípravě posluchačů ve vojenských školách je třeba zaměřit pozornost na zvládnutí nových forem práce s prostředky MAV ve štábech.

Velení vojskům je oblast, která zahrnuje velký počet techniky ovládané lidmi s rozmanitými lidskými kvalitami. Tyto nelze lehce kvantifikovat a modelovat. Vědecká fronta by proto měla věnovat pozornost rozpracování teoretických otázek vlivů prostředků MAV na současný styl a metody práce velitelů a štábů, na současnou jejich strukturu, vymezení úlohy, místa a významu sociálně politických aspektů a vlivů na člověka k záváděným prostředkům MAV.

Problematika zvyšování efektivnosti velení je velmi složitá. Prostředky MAV jako jeden z nejracionálnějších prostředků zdokonalení metod a forem práce ve velení však ovlivňují buď přímo a nebo zprostředkovaně všechny oblasti velení. Proto musíme k řešení této problematiky přistupovat komplexně. Budeme řešit jak otázky operace taktické, metodologické, tak i sociálně politické aspekty tj. otázky výchovy člověka v překonávání psychologické bariéry ve vztahu k těmto prostředkům.

Mechanizace a automatizace **VELENÍ** *na cvičení ŠTÍT-72*

Spojenecká cvičení jsou osvědčeným prostředkem проверки přípravy armád členských států Varšavské smlouvy. Mají současně i velký vojenskopolitický význam. Ukazují vzrůstající obrannou sílu socialistických států, přispívají k zdokonalování operační přípravy velitelů a štábů, zvyšují bojovou připravenost vojsk i orgánů velení.

Orgánům mechanizace a automatizace velení byl na cvičení vytyčen tento úkol: Provéřit využívání prostředků mechanizace a automatizace velení pro plánování a vedení operace a prověřit součinnost orgánů MAV se štáby svazů a svazků.

Úkolem orgánů mechanizace a automatizace velení bylo:

- a) zabezpečit efektivní využití současných sil a prostředků MAV v rozhodujících procesech štábů na jednotlivých stupních velení;
- b) prověřit integrovaný systém úloh v soustavě GOLIÁŠ a nové technické prostředky v rámci rozvoje experimentální základny;
- c) získat experimentální údaje nutné pro soustavné zdokonalování programů a pro další rozvoj programového díla v rámci mezinárodní spolupráce.

Oddělení mechanizace a automatizace GŠ ČSLA v součinnosti s operační správou GŠ vypracovalo zámysl plnění stanovených úkolů s těmito hlavními opatřeními:

- soustředit síly a prostředky oblasti mechanizace a automatizace velení na zabezpečení činnosti vševojskových svazů a svazků a současně k zabezpečení svazu a svazků PVOS;
- ve prospěch 8 A vytvořit integrovanou soustavu operačně taktických úloh s využitím jednotné banky dat, pomocí níž poskytnout štábu pravidelné informace a potřebné výpočty ve zkrácených cyklech;

— v rámci cvičení zabezpečit využití programů spojeneckých armád;
— úkoly řešit na stacionárních samočinných počítačích ČSLA typu „ZPA 600“ a „MINSK-22“. Ve prospěch 8 A využít mobilní samočinný počítač „PŘÍPRAVA II“;

— pro přenos výchozích údajů a výsledků řešení zabezpečit využití zařízení pro přenos dat PLA typu „KAČENEC“ a v systému PVOS prostředky ČSLA typu „STC“.

Pro cvičení bylo připraveno rozsáhlé projektové dílo. Použité projekty vycházely ze zkušeností předcházejících spojeneckých a vlastních cvičení. Bylo zpracováno celkem 46 samostatných a 11 integrovaných úloh soustavy GOLIÁŠ. Ze 46 samostatných úloh bylo připraveno k využití ve prospěch štábu frontu a armád 30 a pro potřeby TVS frontu a armády 16 programů. Pro TVS 8 A byl připraven komplexní projekt zpracovaný v rámci polsko-československé spolupráce pod názvem „POLAR“.

Z hlediska použití samočinných počítačů bylo pro stupeň front a armády zpracováno:

- 25 programů na samočinný počítač ZPA 600,
- 21 programů na samočinný počítač MINSK 22.

Tyto úlohy byly zaměřeny pro zkvalitnění rozhodovacích procesů v období plánování a vedení operace.

Struktura programového díla v podstatě zabezpečovala potřeby štábů, hlavně v oblasti týlového a technického zabezpečení a vybrané činnosti z hlediska potřeb vševojskových štábů.

Pro štáby svazků bylo připraveno k využití celkem 44 úloh, na jejichž zpracování se podílely všechny spojenecké armády zúčastněné na cvičení.

Z hlediska využití prostředků výpočetní techniky na stupni divize bylo zpracováno:

- 6 programů na samočinný počítač „MINSK-22“,
- 11 programů na výpočetní automat C 8206,
- 17 programů na kalkulačním automatu AC,
- 5 programů na organizačním automatu C-261,
- 5 programů na organizačním automatu S-385.

Z hlediska stanovených cílů a úkolů byly zasazeny i prostředky automatizace. Bylo zasazeno celkem 5 stacionárních samočinných počítačů a to 3 samočinné počítače „MINSK-22“ a 2 samočinné počítače „ZPA-600“. Kromě stacionárních počítačů byl zasazen i mobilní samočinný počítač československé konstrukce „PŘÍPRAVA II“.

Jako záložní byly zabezpečeny 3 samočinné počítače „MINSK-22“ civilních výpočetních středisek.

Pro přenos dat bylo použito 12 mobilních zařízení typu „KAČENEC“ a 4 zařízení ČSLA typu „STC“.

Ve štábech svazů a svazků byly vytvořeny skupiny mechanizace a automatizace velení. Tyto skupiny tvořily organický prvek jednotlivých štábů a zabezpečovaly požadavky štábů v oblasti mechanizace a automatizace. Skupiny MAV svazků byly vytvořeny z představitelů orgánů MAV spojeneckých armád. Skupiny MAV svazů, ŘC MAV a rozborová skupina byly doplněny zástupci všech spojeneckých armád zúčastněných na cvičení.

Pro operativní řízení prostředků MAV byla vytvořena dispečerská služba. Hlavním úkolem dispečerského aparátu byla kontrola využití prostředků MAV,

včasné získávání a zpracování informací o řešených úkolech a kontrola využití spojovacích prostředků. Kromě toho dispečer výpočetního střediska pravidelně kontroloval připravenost pracovišť, pořadí a postup řešení úloh.

Činnost orgánů MAV v průběhu cvičení byla úzce spojována s operační situací, která vyplývala z jednotlivých fází cvičení. Charakteristickým rysem cvičení byla i skutečnost, že oblast MAV se aktivně zúčastnila přípravy podkladů pro rozhodování na jednotlivých stupních velení.

Průběh cvičení ukázal, že připravené projektové dílo je charakterizováno:

- hloubkou a rozsahem řešených problémů,
- použitím vhodnějších algoritmů, respektujících skutečnou potřebu štábů,
- větší komplexností a variantností projektů,
- možnostmi řešení problémů, které nebylo možné bez využití samočinných počítačů v požadovaném čase a kvalitě vůbec realizovat,
- novou kvalitou práce s informačním masivem, který umožňuje kontinuální využití širokého množství informací pro řadu na sebe navazujících programů.

V průběhu cvičení bylo vyřešeno pro potřebu štábů svazů a svazků celkem 1089 úloh.

Počet zpracovaných úloh z hlediska velitelských stupňů a plánovacích období vyjádřen v % — uvádíme v tabulce 1.

Z tabulky 1 vyplývá, že největší objem úloh byl zpracován ve prospěch VS 8 A, což činí 30,04 % všech úloh.

Těžiště činnosti orgánů MAV spočívalo na prvním plánovacím období, v němž bylo zpracováno celkem 52,24 % všech úloh.

V tabulce 2 uvádíme množství úloh v %, zpracovaných podle druhů určených pro jednotlivé velitelské stupně. Z tabulky 2 vyplývá, že největší počet úloh byl zpracován pro potřeby operačních oddělení.

Nárůst počtu úloh zpracovaných ve prospěch svazů v průběhu cvičení po jednotlivých dnech — viz náčrt 1.

Z celkových úloh, které štáby nejvíce vyžadovaly, můžeme v procentech hodnotit takto:

Operační úlohy:	
— Výpočet radioaktivních stop	9,46 %
— Systém GOLIÁŠ jako celek	8,82 %
Týl:	
— Výpočet vah kalkulačních jednotek	5,97 %

Tabulka 1

Velit. stupeň Období	ZF	8 A VS	8 A TVS	6 A	14 A PVOS	68 td	Celkem
Přípravné	4,96	5,42	11,84	4,50	1,47	0,09	28,28
I. období	13,04	15,71	7,71	9,27	4,04	1,47	51,24
II. období	4,68	5,33	0,37	1,10	0,64	—	12,12
III. období	0,55	3,58	1,29	2,76	0,18	—	8,36
Celkem	23,23	30,04	21,21	17,63	6,33	1,56	100,—

Tabulka 2

Velit. stupeň Typ úlohy	ZF	8 A VS	8 A TVS	6 A	14 A PVOS	Divize	Celkem
operační	12,49	22,41	0,18	5,23	—	—	40,31
týlové	2,75	0,18	21,04	3,95	—	1,56	29,48
PVO	1,29	1,10	—	2,66	6,15	—	11,20
RVD	1,65	3,49	—	4,78	—	—	9,92
chemické	5,05	2,30	—	1,01	0,18	—	8,54
zpravodajské	—	0,55	—	—	—	—	0,55
Celkem	23,23	30,03	21,22	17,63	6,33	1,56	100,—

- Tankové a automobilní zabezpečení frontové operace 4,59 %
- RVD:
- Výpočet palebných možností dělostřelectva 2,48 %
- Výpočet palebných možností raketového dělostřelectva 2,30 %
- Chem:
- Předpověď radioaktivního zamoření 6,89 %
- Určení dávek ozáření a ztrát 0,92 %
- PLRVD:
- Hodnocení účinnosti uspořádání 1,10 %
- Přehled o prostředcích PVOS 0,92 %
- PVO:
- Výpočet bojových možností prostředků PVO 4,04 %
- Hodnocení účinnosti MLPD 1,01 %
- Zpravodajské:
- Počty ztrát sil a prostředků protivníka 0,55 %

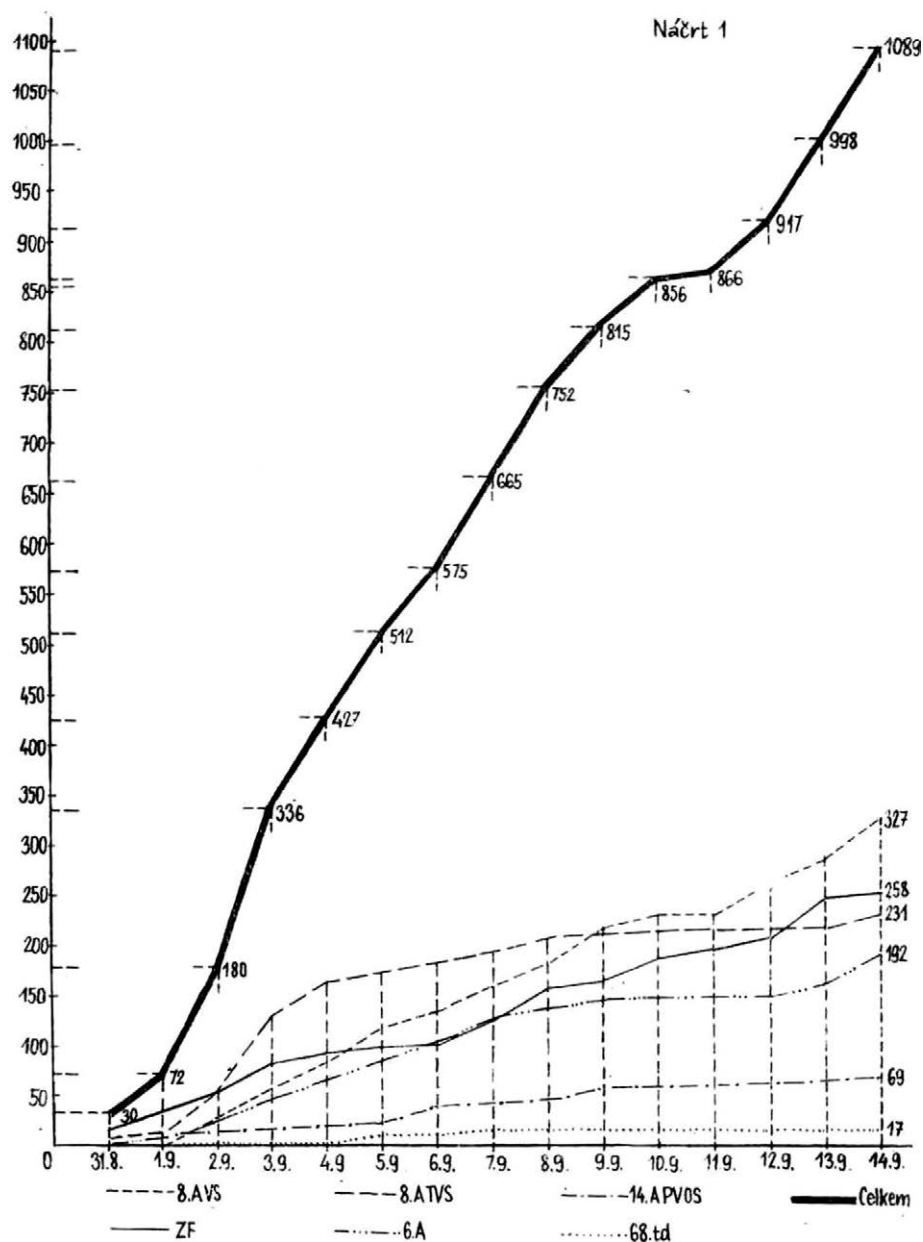
Na cvičení byl rovněž experimentálně ověřován integrovaný systém GOLIÁŠ, který měl 11 podprogramů. Celkově byl vyžadován ve 481 případech.

Při posuzování využitelnosti jednotlivých projektů nebereme v úvahu jen vlastní četnost zpracování. Některé úlohy si vyžadují značného množství strojového času a nelze je ručně vůbec z hlediska času zpracovat. Tyto úlohy řešil především štáb PVOS.

Málo používaným, ale dosti zajímavým ukazatelem je stupeň vyžadování jednotlivých úloh z hlediska opakovatelnosti jednoho druhu projektu — viz *tabulka 3*.

Experimentální проверка systému GOLIÁŠ potvrdila vhodnost integrovaných systémů, ale i nutnost jejího dalšího zpracování. Úlohy spojené informační bankou dat umožňují zrychlení práce a úspora času vzhledem k ručnímu zpracování činí zhruba 30—35 %.

Průběh cvičení prokázal, že u některých projektů je celková doba řešení při poměrně krátké době strojového zpracování poměrně dlouhá. Tento nesoulad byl způsoben velkým objemem vstupních a výstupních údajů a přenosem. Tady vznikaly značné časové ztráty. Proto v některých případech dávaly štáby před-

Tabulka 3

Typ úlohy	Četnost	Počet programů	Opakovatelnost
1. operační typ	439	13	33,8 ×
2. PVO	122	5	24,4
3. Chem	93	4	23,3
4. Týlové úlohy	321	16	20,1
5. RVD	108	7	15,4
6. Zpravodajské	6	1	6,0
Průměr	1089	46	23,7

nost ručnímu zpracování a využívaly výsledků strojového zpracování pro vlastní informaci a kontrolu.

Vliv prostředků automatizace a mechanizace na efektivnost práce štábů byl na cvičení hodnocen především na základě kritéria času. Z toho vyplývá, že jakékoliv časové zpoždění během řešení úlohy snižuje prudce efektivnost jejího využití. Další kritéria — jako jsou kvalita zpracování a podstatně větší soubor informací při strojovém zpracování — můžeme dost obtížně kvantifikovat.

Hlavní časové ztráty vznikaly především:

- malými rychlostmi výstupních zařízení,
- nahromaděním velkého množství úloh na spojovacích prostředcích a nutností čekání na předání zprávy,
- chybami na vstupních údajích,
- chybami v projektech, zjištěných až při dlouhotrvajícím provozu.

Cvičení prokázalo, že efektivnější využití prostředků MAV můžeme dosáhnout:

- přizpůsobením formulářů vstupních a výstupních údajů některých projektů,
- dopracováním některých projektů, aby je mohly využít všechny spojenecké armády,
- rozpracováním jednotných překladů programů, určených pro použití na různých stupních velení,
- vypracováním obecných požadavků na algoritmizaci úloh, přijatelných pro ostatní spojenecké armády,
- vypracováním jednotných požadavků na úpravu úloh a veškeré výkazové dokumentace,
- vytvářením komplexních integrovaných programů a jejich experimentálním přezkoušením,
- vypracováním základních kritérií a metod hodnocení efektivnosti řešení jednotlivých úloh a jejich komplexů,
- vypracováním požadavků na přípustnou dobu řešení jednotlivých úloh a vypracováním doporučení na racionální organizaci práce různých orgánů velení.

Cvičení „ŠTÍT-72“ prokázalo efektivní využití výpočetní techniky ve prospěch štábů svazů a svazků a nutnost používat stále novější prostředky MAV.

Štáby svazků používaly také prostředky střední výpočetní techniky, s jejíž pomocí bylo uskutečněno celkem 152 výpočtů a to v období plánování 63,16 %
a v období vedení boje 36,84 %.

Řešení úloh operačního typu nemělo tak výrazné uplatnění, jako úlohy týlové.

Z prostředků střední mechanizace se na cvičení využíval též elektronický automat SOEMTRON 385 a CELATRON 8206.

Nedostatkem prostředků střední mechanizace je jejich původní civilní zaměření, které plně neodpovídá požadavkům mobilního pracoviště. Vážným problémem zatím zůstává tvorba unifikovaných štábních pracovišť. Praxe ukázala, že polním požadavkům se nejvíce přibližuje polní štábní pracoviště PLA.

Z á v ě r

Stanovené cíle oblasti MAV při spojeneckém operačně taktickém cvičení „ŠTÍT-72“ byly splněny.

Zpracované projekty zefektivnily práci štábů a ukázaly způsob a cestu k dalšímu zkvalitňování současného systému velení vojskům.

Stacionární výpočetní střediska můžeme využít jen s podmínkou, že bude dobře organizováno spojení a použijeme-li přístrojů pro přenos dat středními a vyššími rychlostmi.

Zpracované metodiky vycházely z metodiky práce štábu. Ukazuje se však praktická potřeba zjednodušit programy, stanovit jednotný způsob kódování údajů, jednotné formuláře a jednotné popisy programů.

U štábů byly získány dobré zkušenosti z využívání prostředků mechanizace a automatizace a cenné poznatky i pro další rozvoj mezinárodní spolupráce v této oblasti.

CONSUL-261 NA CVIČENÍ „ŠTÍT 72“

Na cvičení „ŠTÍT-72“ byl v ČSLA poprvé zasazen výpočetní automat CONSUL-261 jako prostředek střední mechanizace do činnosti štábu motostřelecké divize v polních podmínkách. Je to kvalitativně nová technika, která oproti dosud používaným strojům typu ASCOTA, organizačním automatům CONSUL-253 a elektronickým kalkulačkám typu ELKA spojuje v sobě téměř všechny jejich dobré vlastnosti v tomto jediném typu stroje.

Na vyšších štábech jsou řešeny kalkulační úlohy pomocí počítačů. Jejich uplatnění těžko najdeme ve štábech od divize níže vzhledem k efektivnosti, značným pořizovacím a provozním nákladům a velkým rozměrům počítačů. Proto na cvičení jsme měli prověřit realitu jeho zasazení v polních podmínkách na stupni divize. Měl pomoci racionalizovat některé činnosti štábu.

V přípravném období bylo v tomto směru vyhotoveno programové dílo, které obsahovalo 12 programů, z toho 10 vševojskových a 2 týlové. Programy měly ověřit technické možnosti použití výpočetního automatu CONSUL 261 na stupni divize, a proto zatím nepokrývají potřeby štábu divize z hlediska systému a komplexnosti. Na základě analýzy a konzultací u svazků určených pro experiment s výpočetním automatem CONSUL 261 byly vybrány ke zprogramování tyto úlohy: viz tabulka 1.

Z uvedeného přehledu programů a získaných zkušeností vyplývá, že u prvních šesti programů operačního charakteru není

časový rozdíl mezi ručním a strojovým zpracováním, kdežto u programů materiálního charakteru je tento rozdíl ve prospěch strojového zpracování značný.

Je to především důsledek toho, že výpočetní automat CONSUL 261 je zařízení vyrobené pro civilní účely a výpočty v oblasti materiální. Jeho technické parametry a možnosti tedy odpovídají zejména těmto podmínkám. Úlohy operačního charakteru vyžadují mnohem více vstupních údajů rozličného typu než úlohy materiální. CONSUL 261 má 6 pamětových registrů a 4 konstantní paměti. To je zcela postačující pro řešení materiálních úloh, ale na hranicích potřeb úloh operačních.

I když čas je jedním z rozhodujících racionalizačních prvků, neznamena to, že CONSUL 261 je pro řešení operačních úloh zcela nevhodný. Doba výpočtu se sice nezkracuje, ale k rutinní práci není třeba kvalifikovaného pracovníka. Výpočty jsou vždy bezchybné (což nelze při ručním zpracování jednoznačně tvrdit vzhledem k mnoha rušivým vlivům na lidský faktor) a výstupní sestavou je již čistopis s vysokou štábní kulturou a v potřebném počtu výtisků. Stačí tedy, když kvalifikovaný pracovník provede rozvahu — nutnou i pro ruční zpracování — a její výsledek zaznamená ve formě vstupních dat do připraveného formuláře. Od doručení formuláře obsluhu stroje se tento pracovník již může věnovat zcela jiné práci tvůrčího rázu nebo odpočinku. Proto i v tomto případě je splněn racionalizační záměr v podobě ušetřeného času a většinou i ušetře-

**Přehled úloh a programů pro VA C-261 a jejich využití
při cvičení ŠTÍT - 72**

Poř. čís.	Název		Uživatel	Doba výpočtu v min.		Poznámka
				ruční	strojem	
1.	Přesuny	Vyvedení na osu	oper. odd.	30	30	bez zastávek
2.		Přímý výpočet		45	45	
3.		Zpětný výpočet		45	45	
4.		Zkrácený přímý výpočet		30	30	
5.		Zkrácený zpětný výpočet		30	30	
6.	Poměr sil		oper. odd.	5	5	
7.	Výpočet topografických prvků pro přípravu střelby		ORVD	1,5	0,5	
8.	Palebné možnosti dělostřelectva	Živá síla krytá		10	5	
9.		Živá síla nekrytá a živá síla krytá		15	5	
10.	Výpočet spotřeby střeliva				60	
11.	Kalkulace zásobování municí		NVS	150	30	
12.	Výpočet náplně PHM		NZ PHM	60	15	

ného počtu osob podílejících se na zpracování bojového dokumentu.

Shodnost délky ruční a strojové doby výpočtu je tedy pouze zdánlivá. Ve vývoji je však již zařízení typu výpočetního automatu CONSUL, které bude mít mnohem obsáhlejší paměť a rychlejší snímání vstupních hodnot.

Vyčkávat však s koupí až na tu techniku, která vyjde ze současného vývoje, znamená nikdy s ničím nezačít, protože ve vývoji bude stále nová a modernější technika než ta, která je v současné době na trhu. Přirozeně je třeba mít přehled o tendenci a skutečném stavu vývoje a počítat s ním v plánech rozvoje.

Vraťme se však ke konkrétním úlohám vypracovaným pomocí připraveného programového díla při cvičení.

Některé z nich nemohly být zpracovány efektivněji jen proto, poněvadž výrobce

dodal k zakoupeným strojům pro psací jednotku vůz „B“ (psací válec), jehož šířka 305 mm omezuje možnost vyhotovit některé bojové dokumenty v potřebné úpravě se všemi požadovanými údaji. Při zpracování úlohy „Přesuny“ nebylo možné v programech vyčíslit více než dvě regulační místa a v programu „Kalkulace zásobování municí“ nemohly být vypsány výstupní informace s dokonalou přehledností. Všechny použité programy měly u zainteresovaných pracovníků štábu cvičící divize velmi kladný ohlas, zejména u RVD a VS. S maximální efektivností je schopen CONSUL 261 zpracovávat úlohy materiálního rázu, proto jeho využití bude nejučelnější na TVS divize.

Cvičení dokázalo, že CONSUL 261 pracuje v polních podmínkách spolehlivě. Je zabudován bez úprav komerčního vzhledu v ŠA P-V3S. Absolvoval přesuny v délce 300 km a 500 km bez nutnosti opravy a

Čj.:
DneVSTUPNÍ ÚDAJE K PROGRAMU PŘESUNY NA C-261
TABULKA POCHODU OSA Č. 1TAJNÉ (po vyplnění!)
Výtisk č. 1
Počet listů: 1
Příloha 1

1. část	1.	průměrná rychlost přesunu		km/hod		30		6.	VM divize		název	NEPOMUK
	2.	Délka trvání zastávek		minut		30		7.	1. zastávka		hod. min.	12,00
	3.	RM č. 1		km od VM div.	ná- zev	60	DLOUHÁ LHOTA	8.	2. zastávka			14,30
	4.	RM č. 2				120	ČESTLICE	9.	3. zastávka			17,00
	5.	Rozchodiště divize				210	TRENČÍN	10.	Čelo 1. proudu ve VM divize			9,15
2. část	Poř. čís.	Jednotka	Délka proudu	Mezera před ním	VM jednotky		ČZ (nový prostor jednotky)			Poznámka		
	číslování	km	km	název	vzdálenost od VM divize	vzdálenost od rozcho- diště divize	název					
	1.	ČZ + OZP 52	3	—	KLADRUBY	30	50	ROSTKOV				
	2.	52. msp	35	20	KLADRUBY	30	15	MUKAŘOV				
	3.	VS 5. msd	8	10	SUCHDOL	45	7	ARNOŠTICE				
	4.	5. pzpr	4	5	JABLONEC	40	5	BAKOV				
	5.	5. žpr	6	5	STŘEZIMÍŘ	35	18	ŽIDLOV				
	6.	51. msp	35	10	JAROMĚŘ	40	18	KNĚŽMOST				
	7.	5. stpr	5	10	JAVORNÍK	40	8	BĚLÁ				
	8.	5. apr	20	5	HOLOUBKOV	30	10	OLEŠNICE				
	9.	TUH	1	5	KLADNO	30	22	PADAŘOVICE				
	10.											

Čj.:

TAINÉ

Výtisk číslo: 1

Příloha 2

TABULKA POCHODU OSA Č. 1:

Nepomuk, Dlouhá Lhota, Kačerov, Čestlice, Lukavice, Trenčín

Rychlost km/hod: 30,00

Délka trvání zast. v min: 30

Jednotka	Délka proudu – mezera před ním			VM jednotky (vzdálenost od VM div.)	VM divise Nepomuk		RM č. 1—60 km Dlouhá Lhota		RM č. 2—120 km Čestlice		Rozchod. divize – 210 km Trenčín			
	km	min.	km		čelo	záď	čelo	záď	čelo	záď	čelo	záď	km čas zaujeti	ČZ (nový prostor)
ČZ + OZP	3	6,00	—	Kladruby	9,015	9,022	11,015	11,021	13,045	13,051	17,015	17,021		
				30 8,015				82,50		142,50		50 20,001		– Rostkov
52. msp	35	70,00	20	Kladruby	10,001	11,011	12,031	13,041	15,001	16,011	18,001	19,011		
				30 9,001				59,50		119,50		15 20,041		– Mukařov
VS 5. msd	8	16,00	10	Suchdol	12,001	12,017	14,001	14,017	16,031	16,047	19,031	19,047		
				45 10,031						74,50		7 21,001		– Arnoštice
5. pzpr	4	8,00	5	Jablonec	12,027	12,035	14,022	14,035	16,057	17,005	19,057	20,005		
				40 11,007						61,50		5 21,015		– Bakov
5. žpr	6	12,00	5	Střeziměř	13,015	13,027	15,045	15,057	18,015	18,022	21,015	21,027		
				35 12,005				37,50		97,50		18 22,003		– Židlov
51. msp	35	70,00	10	Jaroměř	14,017	15,027	16,017	17,027	18,047	19,057	21,047	22,057		
				40 12,057						81,50		18 ,033		– Kněžmost
5. stpr	5	10,00	10	Javorník	15,047	15,057	18,017	18,027	20,017	20,027	23,017	23,027		
				40 14,027						36,50		8 ,043		– Bělá
5. apr	20	40,00	5	Holoubkov	16,007	16,047	18,037	19,017	20,037	22,017	23,037	,017		
				5 15,057						22,50		10 1,037		– Olešnice
TUH	1	22,00	5	Kladno	16,057	16,059	19,027	19,029	21,027	21,029	,027	,029		
				30 15,057								22 2,013		– Padařovice

Poznámka: V časových údajích tiskne stroj po desetinné čárce 0 jen z technických důvodů.

byl ihned po přesunu a normální údržbě schopen běžného provozu. Vzhledem k používání stabilizátoru napětí ani značné kolísání napětí ve štábní síti v rozmezí 180 až 240 V nemělo vliv na přesnost výpočtů. Přesto bude nevyhnutelné, aby prostředky MA s elektronickými částmi měly svou vlastní síť, protože ve štábní síti dochází nejen ke kolísání napětí, ale často i k úplnému výpadku proudu, ze-

jména při jejím přetížení. To ovšem na výpočty vliv má. Vše, co je při výpadku proudu ve výpočetní jednotce, se zčásti nebo zcela zruší a je nutné začít s výpočty znovu.

Na cvičení odpracoval CONSUL 261 na štábu divize 80 hodin strojového času pouze s jednou poruchou psací jednotky, která je nejméně spolehlivou částí těchto zařízení.

Prostředky střední mechanizace NLA NDR a PLA PLR

Při srovnání vybavenosti štábů divizí prostředky střední mechanizace mezi armádami států Varšavské smlouvy není velkých rozdílů.

Nejdále je **Německá lidová armáda NDR**, jejíž divize mají zařazen výpočetní automat SOEMTRON 385 pro TVS divize již v tabulkách počtů. Pro práci na VS divize s touto technikou není v NLA NDR počítáno. I když některé vlastnosti SOEMTRONU 385 převyšují možnosti našeho výpočetního automatu CONSUL 261 (12 paměťových registrů — u CONSULU 261 zatím 6 —, programové řízení vozu — u CONSULU 261 zatím není), je programování úloh na SOEMTRONU 385 obtížnější.

K řešení úloh operačního charakteru byl na cvičení použit u štábu tankové divize NLA malý počítač CELLATRON-820.6, zabudovaný v obrněném transportéru. Je majetkem výzkumného ústavu IMAT Dresden, který s ním experimentuje na cvičeních štábů různých stupňů velení. Pro jednodušší výpočty jsou štábům k dispo-

zici výkonné a spolehlivé elektronické kalkulačky typu SOEMTRON.

Polská lidová armáda měla na cvičení pro práci na TVS tankové divize zařazen fakturovací stroj ASCOTA 170, který není dosud v tabulkách počtů divize. Je to prostředek střední mechanizace podstatně nižší úrovně než CONSUL 261 a SOEMTRON 385, ale pro úlohy materiálního rázu splňuje požadované předpoklady vyhovujícím způsobem. Není perspektivní. Pro řešení úloh operačního charakteru nebyl u tankové divize PLA žádný prostředek střední mechanizace. Požadavky byly přetvářeny pomocí přenosové techniky (KACE-NEC) ke stacionárnímu samočinnému počítači a odtud se výsledky vracely stejnou cestou do štábu divize. Je to práce velmi zdlouhavá a pro štáb divize není vhodná, protože není zaručeno včasné dodání výsledků. Pro jednodušší výpočty mají štáby k dispozici elektronické kalkulačky ELKA (dovoz), SOEMTRON (dovoz) a ELWRO (vlastní licenční výroba).

Z á v ě r

Cvičení ŠTÍT-72 bylo pro nás velmi poučné i v tomto úzce specializovaném oboru MAV. Jsme si vědomi toho, že k usnadnění, urychlení a zkvalitnění činnosti štábů musí dopomoci mimo jiné i účelné využívání MA techniky. Potvrdili jsme si, že to znamená vykonávat co nejvíce opakujících se pracovních operací prostředky malé a střední mechanizace a současně zmechanizovat a zautomatizovat výpočetní práce. Volba prostředků je samozřejmě závislá na vývoji a výrobě. V posledních letech se začínají objevovat v této oblasti prostředky, které můžeme využívat s výhodou i pro práci v armádě v polních podmínkách. Mezi ně se velmi úspěšně řadí výpočetní automat CONSUL 261, zejména jeho další vývojová verze.

NĚKTERÉ PROBLÉMY ZATARASOVÁNÍ

Do všech armád jsou postupně zaváděny nové typy bojové techniky, které umožňují mimo jiné rozsáhlejší a rychlejší manévry. Z toho vyplývá požadavek neustálého zdokonalování všech forem, metod i prostředků, které budou zne-možňovat nebo omezovat manévry bojové techniky i živé síly nepřítele. Proto je nutné vytvářet účinný systém zá-tarasů v potřebném prostoru a čase k omezení (ničení) manévru nepřítele k vytvoření výhodnějších podmínek pro splnění úkolů vlastních vojsk. Roste-li totiž na jedné straně požadavek a možnosti manévru v soudobém boji a operaci (jak u vlastních vojsk, tak u nepřítele), rostou zá-konitě i požadavky na opatření ke z-tižení a omezení manévru nepřítele. V tom také i na jeden ze ženijních úkolů a to na zatarasování a ničení.

Vlastní vojska budou používat všech forem zatarasování a ničení především v prostorech aktivní nebo předpokládané aktivní činnosti nepřítele. Zejména to bude v obraně, při odrážení protiztečí a protiúderů, při blokování silných obklí-čených uskupení nepřítele apod.

Zatarasování i jednotlivé druhy zá-tarasů můžeme hodnotit z různých hledi-sek. Jedno z rozhodujících hodnocení je i přesné stanovení reálného konkrétního cíle jak dané metody zatarasování, tak každého zá-tarasu. Ideálním cílem zá-tarasu je, aby ničil bojovou techniku a živou sílu. Tohoto cíle nemůžeme do-sahovat u všech forem zatarasování i dru-hů zatarasování především z hlediska po-užitého zatarasovacího materiálu.

Nemohu určit a vytypovat všechny faktory a vlivy, které působí na určení tohoto reálného cíle. Ale jsem toho ná-zoru, že jedním z rozhodujících kritérií jsou požadavky vševojskového boje a to především požadavky bojové činnosti motostřeleckých a tankových útvarů a svazků. V určitých případech přistupují i požadavky jiných druhů vojsk (např. při součinnosti POZu a DPTZ). V oblasti teoretického hodnocení zá-tarasu nebo metody zatarasování, mimo vlastní účinek na bojovou techniku nebo živou sílu, př-i-stupují i jiné faktory. Jsou to např.:

— vliv zá-tarasu na činnost nepřítele při jeho překonávání v souvislosti s mož-

ností ničení nepřítele palbou vlastních vojsk;

— možnost nepřítele zátaras překonat (nám známými odtarasovacími prostředky a metodami);

— terén, roční období apod.

Všechny tyto faktory posuzujeme v jednotě. V závěrech stanovíme jaká opatření přijmou v současném období tj. pro správné využití současných zatarasovacích prostředků, případně stanovíme i požadavky na perspektivní rozpracování nebo rozvoj zatarasovacích metod, či vývoj zatarasovacích prostředků.

Chci zdůraznit, že nejde o perspektivní další rozvoj, ale především o co nejefektivnější použití zatarasovacích metod i prostředků. Tyto závěry by měly ovlivnit bezprostředně přípravu velitelů i současný výcvik jednotek v zatarasování.

Výbušné zátaras a jejich použití v různých metodách zatarasování jsou základním a nejrozsáhlejším článkem v celé struktuře zatarasování. Je reálný i závěr, že výbušné zátaras si budou i perspektivně svůj význam neustále zachovávat.

Proto rozeberu pro názornost metodu i obsah některých hodnocení minových polí. Na základě současného stavu používaných zatarasovacích prostředků i metod zatarasování můžeme stanovit alespoň dílčí závěry pro jejich zkvalitnění (s možným dopadem na výcvik) a částečně nastínit možný perspektivní rozvoj.

Účinek protipěchotních a protitankových min:

— u protipěchotní miny je požadavek jejího účinku jednoznačný, vyřadit co nejvíce živé síly nepřítele. Současné typy PP min tyto požadavky splňují. Vzniká však otázka — ve kterých minových polích a v kterých prostorech je v současné době používáme?

— u protitankových min můžeme požadavek na jejich účinky rozdělit na **maximální** tj. aktivací miny má být tank jako palební prostředek umlčen (zni-

čen). To dosáhneme především probitím dna tanku a zničením osádky tanku. V určitých případech současné některé typy min tento požadavek splňují.

Minimální požadavek účinku PT miny na tank je zastavit jeho postup na určité době. Jaká je to doba? Přerazí-li mina 2—3 články pásu a osádka tanku může jej opravit jen mimo dosah pěchotních paleb našich vojsk, pak tank (pokud nebude zničen palbou protitankových prostředků) bude bojeschopný za 2 — 3 hodiny (bude-li vyproštěn z minového pole). Budou-li výbuchem poškozena hnací kola nebo pojízdná kola a osádka není schopna je opravit vlastními silami, pak je zdůvodněná i delší doba, např. 4 — 6 hod. případně až 24 hodin. Současné typy min splňují druhý požadavek, tj. vyřazují tanky i na delší dobu.

Je to však i perspektivně jednoznačný a správný závěr? Určitě je správný pokud jde o protitankovou minu v minovém poli zřízeném např. v průběhu obrany před jednotlivými postaveními apod. Je však správný i pro minové pole zřizované manévrem zátaras (POZy)?

Cílem všech opatření při odražení protitankové (protiúderu) v průběhu obranného boje je zastavit útok nepřítele. Pohyblivé odřady zatarasovací zasahují až již ve prospěch protitankového dělostřelectva nebo tankových jednotek, tzn. že minové pole jimi zřízená budou vždy pokryta protitankovými palbami našich jednotek. Víme, že rozash minování na čáře zásahu POZu jakéhokoliv stupně je ovlivňován především jeho dopravní kapacitou. Proto se i nabízí možné perspektivní zkvalitnění činnosti POZu v tom, aby zmenšením rozměru použité protitankové miny se zvýšil rozsah jednotlivých zásahů. Menší rozměr můžeme docílit snížením váhy trhaviny nebo použitím účinnější trhaviny. Přitom současná dopravní kapacita POZu může být zachována, může se zvýšit hustota minování apod.

Některá možná hodnocení minových polí především z hlediska současných možností nepřítele a vlivu terénu.

Jedním z cílů minových polí je ztížit (omezit) možnost manévru na cestách, neboť boj v zimě je charakteristický bojem o komunikace. Proto minová pole zpravidla přehrazují cesty. V současném období většina minových polí bude kladena povrchově.

Jaká je však možnost zaminování silnic s tvrdým povrchem a v nejkrajnějším případě dálnice? Miny položené povrchově na silnici může nepřítel včas pozorovat a poměrně snadno odminovat. Proto při použití současných typů min (PT) při zaminování silnic je nutné použít různých opatření, která jejich zpozorování znesnadní jako např. pokácení stromů, využití rozhozené zeminy od nálevek apod. Jedno z perspektivních řešení zaminování silnic i dálnic je použití horizontálních min tj. min umísťovaných mimo vlastní silnici, avšak s účinkem do prostoru silnice.

Nepřítel pro překonání našich minových polí mimo mechanických odminovačů předpokládá použití i výbušných odminovačů, které mají možnost zřítit průchod o délce 85 — 122 m. Proto minová pole měli bychom zřizovat minimálně o hloubce 150 m.

Při zteči našich obranných postavení, především předního okraje obrany, bude pěchota nepřítelů nucena sesedat z obrněných transportérů. Proto naše minová pole na předním okraji i v hloubce 1. postavení měla by omezovat i manévr živé síly nepřítelů. Toho můžeme docílit zřizováním smíšených minových polí. A jak tento požadavek je realizován v současných plánech zatarasování nebo ve výcviku jednotek? Perspektivní požadavek v tomto směru bude asi mechanizace zřizování i smíšených minových polí.

Jedním ze základních hledisek hodnocení minových polí jsou možnosti jejich zřizování v závislosti na činnosti nepřítelů. Vyjdeme-li z požadavku zastavit postup nepřítelů co nejdříve (viz Oper-1-1 čl. 277), dojdeme k závěru, že největší hustota zatarasování má být v taktické hloubce a zvláště na předním okraji obrany. Ponecháme stranou časové možnosti

vlastních vojsk, jejichž činnost při přechodu do obrany bude časově limitována činností nepřítelů. Můžeme však současnými metodami zřizovat vůbec minová pole před předním okrajem v dotyku s nepřítelem?

Nepřítel může použít infradalekohledů a infrazaměřovačů, proto minovat před předním okrajem můžeme jen ve zcela výjimečných případech jako např. při pokrytosti terénu. Položme si též otázku, zda minové pole těsně před předním okrajem je dostatečně aktivní z hlediska požadavku aktivity obrany? Určitě by se aktivnost minování zvýšila tím, kdybychom mohli i v dotyku s nepřítelem je zřizovat alespoň od jeho „čáry rozvinutí do četových proudů“ až po náš přední okraj. Realizace těchto možností je skryta ve vyřešení dopravy min do tohoto prostoru a pochopitelně i v konstrukci vlastní miny. Doprava miny do prostoru minového pole bude tedy jedinou ze stěžejních otázek a úkolem pro zkvalitnění zatarasování, protože jen pozemním manévrem nebudeme moci minovat jak v potřebném prostoru, tak v časovém limitu.

Rozeberme a stručně zhodnotíme i jiné metody zatarasování např. zatarasování komunikačních směrů. Při podrobném rozboru této metody dojdeme k závěru, že se vytvářejí zátarasy, které vzniknou bezprostředním přerušením (nebo přehrazením) vlastní silniční koruny, tj. šířky 6 — 12 m. A porovnejme např. způsob zakreslování této metody do plánů nebo pracovních map. Odpovídá šířka zákresu skutečně šířce přehrazení? Šířka jednotlivých komunikačních směrů je 2 — 3 i více kilometrů. Je fakt, že na těchto směrech je i minimum takových možností, aby zničením mostu nebo položením lesního záseku jsme tento směr přehradili. Avšak z hlediska zabezpečení obranného boje vševojskové jednotky bude třeba na výhodných čarách zřizovat zátrasy i do částečné šířky komunikačního směru. Proto u minovačů jednotky (která zatarasuje komunikační směr) je třeba vytvořit k tomu ženijně materiální podmínky.

Podívejme se i na způsoby i metody ničení mostů. Z hlediska závislosti na potřebě ženijních sil i nutného času pro přípravu objektu k ničení a možností nepřítele vodní tok překonat. Dojdeme k závěru, že pro takové ničení jako za druhé světové války není dnes dostatek sil ani času. I nepřítel má dostatek možností vodní tok překonat ať již obojživelnou technikou, jízdou pod vodou, nebo použitím mostových souprav. Z toho vyplývá i možný závěr pro rozsah ničení mostu. Měl by být takový, aby jej nemohl použít 1. sled nepřítel, znemožňoval mu obnovu mostu mostními tanky a přinutil ho ke zřízení mostových přepravišť.

Dávám k zamyšlení otázku, jak jsou uplatňovány dnes všechny varianty zřizování výbušných zátarasů, které jsou uvedeny v předpise ŽEN-2-7 a to jak v obsahu plánování a samého zatarasování, tak ve výcviku jednotek?

Závěrem chci zdůraznit, že zatarasování i v současných podmínkách vedení operací si zachovává svůj význam. S rozvojem manévrovosti vojsk je třeba i tento úkol všestranně zkvalitňovat a rozvíjet. Toho můžeme dosáhnout soustavnou analýzou a tvůrčím přístupem jak k celku, tak i k taktickým a technickým podrobnostem. Obdobným způsobem budeme rozvíjet i ostatní úkoly ženijního zabezpečení.

MATERIÁLNÍ A ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ KOALIČNÍCH USKUPENÍ

Výcvikové dokumenty na rok 1972 — 1973 zdůrazňují kromě jiného i nutnost procvičovat řízení a zabezpečení spojeneckých vojsk ve společně vedených operacích.

K otázkám týlového zabezpečení koaličních uskupení zaujala rámcové stanovisko týlová vojenská vědecká konference armád států — účastníků Varšavské smlouvy. O jejích závěrech jsme čtenáře Vojenské mysli informovali v čísle 9 z r. 1971. S ohledem na aktuálnost této problematiky v tomto výcvikovém roce chci na tuto informaci navázat hlubším posouzením složitých otázek materiálního a zdravotnického zabezpečení vojsk převzatých od některé ze spojeneckých armád. Chci psát o způsobech a možnostech materiálního a zdravotnického zabezpečení koaličních uskupení v **útočné operaci**.

Možné řešení tohoto úkolu limitují jednak zdroje týlového zabezpečení, jednak síly a prostředky, které je realizují. Ovlivňují je i způsoby řízení týlového zabezpečení jako systému.

Rozsah a složitost úkolů týlového zabezpečení koaličních uskupení budou závislé především na tom, zda půjde o plánovanou nebo nepředvídanou krátkodobou nebo déletrvající změnu v podřízení, dále pak na tom, jaké síly a prostředky bude moci původní nebo nové nadřízené velitelství pro týlové zabezpečení vyčlenit.

Ve všech možných variantách je třeba brát v úvahu skutečnost, že zabezpečení **neunifikovaným** materiálem může řešit pouze vlastník zdrojů tohoto materiálu,

tedy příslušný orgán původního národního velení (neunifikovaným — rozumím i nezaměnitelným, ač nejde o jedno a totéž). Tato skutečnost je hlavním objektivním faktorem, který vovolává složitost týlového zabezpečení koaličních uskupení.

Zástupce přejímajícího velitele pro týl a ostatní odborné orgány musí mít operativní přehled o stavu a způsobu zabezpečení převzatých vojsk i tehdy, jestliže povinnost zabezpečovat předaná vojska byla ponechána původnímu velitelství. Bez znalostí těchto základních údajů nemůže nový velitel s úspěchem řídit činnost převzatých vojsk. Nezbytné bude zabezpečit i potřebnou koordinaci v otázkách silničního zabezpečení zásobovacích a odsunových proudů apod.

Jestliže velitelství, které předává vojska do podřízenosti jiného národního velení, vyčlení k jejich zabezpečení přiměřený počet sil a prostředků týlu, rozšíří se rozsah úkolů, které bude muset řešit nový velitel a jeho odborné orgány. Podstatně se zvýší zejména nároky na řídicí činnost v oblasti týlového zabezpečení. Zásobování unifikovaným (nebo zaměnitelným) materiálem může (podle rozhodnutí nadřízeného, který předání nařídil) převzít zcela nebo zčásti týl nového velitelství, anebo je bude realizovat dosavadní velitel z jemu podřízených zásobovacích zařízení.

Zásobování unifikovaným i neunifikovaným materiálem může probíhat několika způsoby:

a) Dosavadní nadřízený bude přisunovat zásoby neunifikovaného (případně

i unifikovaného) materiálu z vlastních polních skladů rozvinutých ve vlastním týlovém pásmu do skladů předané armády (sboru, divize), případně do vykládacích stanic nebo výdejních míst.

Bude tomu tak zejména při zasazení předaných vojsk na styku spojeneckých frontů (armád).

b) Bývalý nadřízený vyčlení do skladů v předsunuté frontové základně (PFZ), v oddělení PFZ nebo pohyblivé armádní základně (PAZ) přejímajícího frontu (armády) zásoby neunifikovaného, případně i ostatního materiálu a bude je doplňovat svým automobilním nebo železničním transportem. Vytvoření a doplňování zásob do PFZ železničním transportem by přicházelo v úvahu zejména při předvídané změně podřízenosti, protože vyžaduje určitou přípravu zásob v teritoriálních zdrojích, které mohou být i značně vzdáleny. Doplňování zásob do oddělení PFZ automobilním transportem bývalého nadřízeného je operativnější a bude je možné bez obtíží realizovat i v případě neplánované změny v podřízenosti. Ve frontových nebo armádních základnách by se mohly vytvářet buď smíšené sklady neunifikovaného materiálu nebo oddělení tohoto materiálu v jednotlivých skladech náčelníků druhů vojsk a služeb. V důsledku neznalosti vlastností neunifikovaného materiálu by mohlo dojít k potížím v manipulaci s ním nebo i ke škodám. Proto bude účelné vysílat alespoň s některými druhy materiálu též instruktory, kteří by manipulaci s tímto materiálem řídili. Za zásobování podřízených ze stupně frontu (armády) by v tomto případě plně odpovídaly orgány nového velitelství frontu (armády).

c) Bývalý nadřízený může za předanou armádou rozvinout i vlastní PFZ nebo její oddělení. Přisun materiálu do těchto zařízení a zpravidla i činnost v nich by řídil původní náčelník týlu frontu, zásobování předané armády pak ve spolupráci s ním nový náčelník týlu frontu. Tento způsob (zejména rozvinutí PFZ) je však velmi složitý a těžkopádný a proto bude zřejmě zcela výjimečný. Může k němu dojít např. při předem plánovaném předání početně silnější armády s předpokladem déle trvajícího podřízení jinému velitelství.

Z těchto možností je nejvýhodnější a a nejpravděpodobnější způsob uvedený v odstavci b).

V případě změny v podřízenosti **armádního sboru** musíme respektovat některé zvláštnosti v týlovém zabezpečení, protože sbor nemá kromě automobilního pra-

poru žádné týlové síly a prostředky. Zásobovat jej je možné přisunem k jednotlivým divizím dopravními prostředky sborového automobilního praporu a dopravními prostředky frontu, nebo rozvinout za sborem oddělení PFZ, případně výdejní místo a potřebnou výši zásob.

Všechny tyto způsoby týlového zabezpečení nově podřízených vojsk při možnosti vyčlenit odpovídající síly a prostředky týlu tedy znamenají v podstatě jen kvantitativní rozšíření úkolů nového velitelství.

V soudobých operacích však může vlivem různých okolností dojít k předání jednotlivých divizí nebo armádního sboru bez vyčlenění sil a prostředků týlu. V takovém případě bude týlové zabezpečení nově podřízených vojsk záviset na materiálních a dopravních možnostech nového nadřízeného velitelství a též na schopnostech zástupce velitele pro týl a ostatních odborných funkcionářů účelně rozdělit a efektivně využít své vlastní síly a prostředky ke zvládnutí většího rozsahu úkolů, než pro jaký jsou určeny. Mimo dosah možností a povinností nového velitelství zůstane — jako ve všech ostatních případech — pouze zásobování neunifikovaným materiálem.

Tuto variantu můžeme považovat za výjimečnou, krátkodobou a pro týl velmi obtížnou. Avšak s ohledem na to, že půjde pouze o zabezpečení jednotlivých divizí nebo jednoho armádního sboru v rámci frontu, lze i zde najít uspokojivé řešení, byť i za cenu snížení pohyblivých zásob, přeplnění zdravotnických a opravářských zařízení apod.

V oblasti **zdravotnického zabezpečení** bude hlavní otázkou možnost vzájemného využívání zdravotnických zařízení. Spojenecká vojska se budou zabezpečovat zpravidla vlastními organickými zdravotnickými prostředky na stupni prapor a pluk. Zdravotnické etapy divizního typu (zdravotnické prapory resp. divizní obvoziště a zdravotnické oddíly) budou využívat k zabezpečení **odborné** zdravotnické pomoci prostorovým způsobem **všechna vojska**, která v době činnosti těchto etap na jednom místě (tj. po dobu 36—48 i více hodin) působí v příměřené vzdálenosti od nich, a to bez ohledu na příslušnost k národnímu velení.

Zdravotnické etapy operačního stupně (nemocniční základny — NZ) budou využívat podle konkrétní situace — jak uvede dále. Do hlubokého týlu budeme odsunovat alespoň zčásti na území států podle příslušnosti raněných a nemocných. Pokud jde o návrat uzdravených vojáků

na frontu, lze počítat s tím, že budou odesíláni zpět převážně přes místní vojenské správy, proto by bylo v mnoha případech obtížné, ne-li nemožné, za bojové činnosti jednotek jejich návrat k původním bojovým jednotkám.

Zdravotnické zabezpečení může organizovat v plném rozsahu náčelník zdravotnické služby původního velitelství tak, že se odsuny budou uskutečňovat od předaných divizí a armádních sborů do nemocniční základny rozvinuté v pásmu původního frontu.

V jiném případě může dosavadní náčelník zdravotnické služby rozvinout za předanou armádou nemocniční základnu anebo předanou divizi posílit zdravotnickým oddílem.

Výjimečně může dojít i k předání vojsk bez jejich posílení silami a prostředky zdravotnické služby. V tomto případě půjde — kromě nárůstu potřeby lékař-

ských výkonů na zdravotnických etapách vojskového i operačního týlu — hlavně o zabezpečení nezbytné odsunové kapacity k realizaci odsunů z vojskových etap do nemocničních základen.

Radu zvláštností jako v materiálním a zdravotnickém zabezpečení mají i další oblasti zabezpečení spojeneckých uskupení — jako doprava, technické, veterinární, finanční zabezpečení apod. Těmito otázkami se však zabývat nebudu.

K omezení nebo vyloučení některých potíží při zabezpečování společných operací spojeneckých uskupení by kromě další unifikace ve všech oblastech mohla přispět i dílčí opatření normativního nebo organizačního charakteru u všech spojeneckých armád, jako např. ujednacení řízení týlu, principů výstavby týlu, průměrných norem spotřeby materiálu v různých druzích boje, jednotné označování hlavních druhů materiálu, obalů aj.

Morálně politický činitel při řešení operačních úkolů

V soudobých podmínkách vedení války neúměrně vzrůstá význam všech činitelů, které rozhodují o průběhu a výsledku války. Významné místo mezi nimi zaujímá morálně politický činitel, který vyjadřuje stupeň uvědomělosti lidu, schopnost lidu a jeho ozbrojených sil vydržet celou tíhu války a dosáhnout jejího vítězného ukončení.

Morálně politický potenciál lidu a armády závisí na charakteru sociálně ekonomických podmínek, na politickém zřízení, vztazích třídních sil, charakteru války atd. Na jeho utváření působí rovněž politická a ideologická činnost vlády a velení ozbrojených sil válčící země.

Cílem článku není zkoumat celý komplex otázek spojených s hodnocením a využíváním morálně politického činitele při řešení operačních úkolů; to je předmětem zvláštního výzkumu. Cílem je ukázat takové způsoby ideologického působení na vojska a obyvatelstvo nepřítele a prostředky, které umožňují dosáhnout výrazných výsledků s nejmenší ztrátou vlastních sil.

V. I. Lenin vždycky zdůrazňoval význam stranickopolitické práce v ozbrojených silách, velitele a štáby usměrňoval, aby se vši pozorností dbali na vedení systematické politické práce ve vojskách i u obyvatelstva nepřítele. V době vpádu

imperialistických útočníků na mladou Sovětskou republiku vyzýval bojovat proti nepříteli lidovým odporem, ale i propagandou s cílem vnitřně rozložit jeho síly. Při analýze výsledků vítězství nad interventy a bělogvardějci říkal, že jsme zvítězili proto, že jsme nepřítele, který měl materiální převahu, zbavili dělníků a rolníků, obléknutých do vojenských uniform. Tato teze má velký metodologický význam, neboť zdůrazňuje nejen úlohu materiálních, zejména vojenských činitelů ve válce, ale i nutnost jejich spojení s morálně politickým činitelem, který při jeho dovedném uplatnění spolupůsobí při dosažení vítězství nad nepřítelem. Leninské učení o úloze morálně politického činitele byla vždy součástí jak sovětské vojenské strategie, tak i operačního umění.

Studium morálně bojových vlastností i možností nepřítele bylo ve Velké vlastenecké válce předmětem zvláštní péče vojenských rad, velitelů, politických pracovníků a štábů. Morálně politický stav nepřítele pečlivě a důkladně hodnotili bezprostředně při plánování i vedení operací; vojenskou činnost spojovali rovněž s opatřeními k podlomení jeho morálně bojového ducha.

Můžeme uvést i jiné příklady. Charakteristický je v tomto směru přepočít

hitlerovského velení, které nedokázalo při rozpoutání války proti SSSR reálně zhodnotit celkovou efektivnost gigantických přeměn v ekonomických a společenských vztazích, zrozených Velkou říjnovou socialistickou revolucí. Pozoruhodné jsou i válečné události ve Vietnamu. Vojenské velení USA zřejmě nedocenilo morální duch vietnamského lidu, který se opírá ve svém spravedlivém zápase o nepřetržitou a neustále rostoucí pomoc a podporu Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí.

V příští válce, jestliže ji imperialistické mocnosti rozpoutají, bezesporu vzroste význam morálně politického činitele. Jeho jasné vyjádření třídní charakter jistě předurčí i nejkrajnější rozhodnost politických a vojenských cílů bojujících stran. To najde výraz nejen ve snaze dosáhnout úplné vojenské porážky nepřítele, ale podminí i nepřetržitě ideologické působení na vojska a obyvatelstvo.

Rostoucí význam tohoto problému ve své podstatě objasňuje také možné použití raketových jaderných zbraní, které ve mnoha směrech zvyšují závislost průběhu a výsledku ozbrojeného zápasu na morálně politickém stavu lidových mas a na morálně bojovém duchu vojsk. Psychologické působení nových bojových prostředků na vojska i obyvatelstvo bude neobyčejně velké.

Jiné chápání otázky nejen že vyklesává politickou podstatu soudobé války, ale i absolutizuje význam vojenské techniky a zbraní, omezuje možnosti našeho vlivu na člověka, který ovládá tyto zbraně a má kromě toho určité ideové přesvědčení, psychologické a jiné vlastnosti. Nemůžeme zapomínat na to, že ani se-

bedokonalejší a ničivější zbraně nejsou schopny samy o sobě, nezávisle na člověku, vyřešit průběh a výsledek války.

Velký význam ideologického boje je zřejmý i z průběhu válek vedených jen konvenčními zbraněmi. Zkušenosti z bojové činnosti v Koreji, Vietnamu i jiných zemích svědčí o tom, že válčící strany široce využívaly a využívají prostředků ideologického působení. Podle údajů amerického tisku rozšířila vojska interventů za období aktivních bojů ve Vietnamu více než 6 miliard letáků. K politickému rozložení nepřátelských vojsk aktivně pracují i vietnamští vlastenci. Bez ohledu na omezené možnosti vydávají a rozšiřují letáky, organizují vysílání, v bojové činnosti používají nejrůznějších forem a způsobů ozbrojeného zápasu, které mají velký vliv na intervenční vojska, zejména na vojska loutkového režimu.

Zesílení aktivnosti imperialismu a ideologické diverze třídního nepřítele vyžaduje od našich velitelů a politických pracovníků, aby byli připraveni dovedně využívat síly ideologického působení k řešení bojových úkolů a tak spojit ozbrojený zápas, jako základní a rozhodující, s ideologickým zápasem. Proto nezbytným úkolem je

- připravovat velitele, politické orgány a štáby k organizování a vedení politické práce mezi vojsky a obyvatelstvem nepřítele v bojových podmínkách,

- rozšiřovat praktické návyky důstojníků a generálů v organizování politické práce mezi vojsky a obyvatelstvem nepřítele,

- zdokonalovat metodiku využívání prostředků speciální propagandy v procesu bojové a operační přípravy vojsk.

Pohovoříme krátce o hlavních otázkách politické práce mezi vojsky a obyvatelstvem nepřítele i o tom, jaký vliv má na průběh bojové činnosti.

Výsledky speciální propagandy závisí na jejím těsném spojení s bojovou činností, na reálném zhodnocení morálně politického stavu vojsk a obyvatelstva nepřítele, na umění zvolit nejpůsobivější výzvy a hesla. Půjde především o to

- objasňovat příčiny imperialistické války,

- ukazovat její zhoubné následky pro pracující,

- dokazovat nezníčitelnou sílu zemí socialistického společenství,

- vyzývat k vyhýbání se vojenské

službě, k přechodu do zajetí, ke zřeknutí se používání jaderné zbraně,

- za zvláště výhodných podmínek agitovat k aktivním protiválečným vystoupením,

- snižovat psychologický stav vojsk před použitím zbraní hromadného ničení, spojený s rozšiřováním paniky, s dezorganizací a demoralizací vojsk a obyvatelstva nepřítele.

Uskutečnění tak důležitých a složitých opatření předpokládá mít odpovídající materiální základnu. Např. front bude mít pojízdnou tiskárnu k vydávání až 500 000 letáků za 24 hod., pojízdné rozhlasové stanice k vedení rádiové propagandy. Vševojsková (tanková) armáda a armádní sbor bude mít agitační oddíl s velkými

a malými rozhlasovými stanicemi, rádiovou stanicí a pojiždnou tiskárnu s kapacitou 35 — 40 tisíc letáků za 24 hodin. Mostřelecké, tankové a výsadkové divize budou mít malé rozhlasové stanice; v případě potřeby divize mohou tisknout letáky v tiskárně divizních novin. Letáky budou rozšiřovat letecké a jiné vzdušné prostředky (agitační pumy, agitační padákové obaly, agitační balóny apod.) a v operační a taktické hloubce raketové a dělostřelecké prostředky.

Tyto možnosti speciální propagandy v ideově politickém, morálně psychologickém a technickém směru musí důstojníci štábu a političtí pracovníci bezpodmínečně znát a brát je v úvahu při organizování bojové a operační přípravy vojsk.

Ve všech okruzích a druzích vojsk studují důstojníci známé formy vojen-skopolitické práce imperialistických armád i problémy organizace a vedení psychologického boje s nepřítelem. Tyto otázky tvoří náplň velitelských shromáždění, vojenskotechnických konferencí a celého systému velitelské přípravy. Podobná opatření pomáhají velitelům a politickým pracovníkům všestranně studovat pravděpodobného nepřítele, zdokonalovat návyky v organizaci a vedení speciální propagandy a určovat způsoby součinnosti štábů a politických orgánů v této oblasti.

Můžeme v této souvislosti jmenovat vojenskoteoretickou konferenci jednoho vojenského okruhu, v jejímž průběhu účastníci studovali charakter soudobé války a úkoly štábu a velení okruhu ke zvýšení připravenosti k ideologickému boji s nepřítelem v bojových podmínkách. Podobné vojenskoteoretické konference se konaly ve svazech a svazcích dalších vojenských okruhů. Pozornost zasluhuje skutečnost, že kladné výsledky se zevšeobecňují a zavádějí do vojsk. Např. politická správa jednoho okruhu připravila materiály, které zevšeobecňují zkušenosti práce speciální propagandy ve svazech a svazcích okruhu, a doporučila, aby jich svazky a útvary využívaly v práci s důstojníky, štáby a politickými orgány.

Z toho vyplývá důležitý požadavek, aby podobná práce byla dovedena do určitého systému, přičemž otázky speciální propagandy by se nezakoumaly v obecně teoretickém směru, jak tomu často bývá, ale vždy s přihlédnutím ke konkrétním úkolům jednotlivých kategorií důstojnického sboru podle jejich funkčních povinností. Široké možnosti poskytují v tomto směru velitelsko-štábní cvičení, operačně taktic-

ká cvičení a válečné hry, které umožňují plánovat a uskutečňovat opatření speciální propagandy ve složité situaci na základě požadavků soudobé války.

Zahrneme-li do operačně taktického zámyslu cvičení a do ostatních plánovacích dokumentů i otázky speciální propagandy, vytváříme tím i odpovídající situace, které dávají podklady k hodnocení i morálně politického faktoru při plánování a vedení bojové činnosti a umožňují konkrétně pracovat v otázkách politické propagandy mezi vojsky a obyvatelstvem nepřítele. Zkušenosti velkých cvičení to potvrzují.

Rozpracované materiály s vojenskopolitickou charakteristikou pravděpodobného nepřítele, popřípadě lekcí na toto téma a jejich rozeslání do vojsk, budou praktickou pomocí podřízeným stupňům velení. Podobně proběhla aktivní práce na začátku i v průběhu několika cvičení. Do značné míry pomohla důstojnickému sboru ve studiu pravděpodobného nepřítele, charakteristiky zemí a národů na válčišti i zvláštností operačních směrů.

Neustále se rozšiřuje praxe, kdy velitel v průběhu cvičení souběžně s jinými otázkami důkladně hodnotí vojen-skopolitickou situaci vojsk na válčišti nebo na určitém operačním směru, morálně politický stav vojsk nepřítele a na závěr vydává pokyny. Mnoho příkladů svědčí o tom, že takový přístup přispívá k hodnocení nejen čistě vojenských ale i morálně politických možností nepřítele a umožňuje přesněji určovat opatření k podlomení jeho morálně bojového ducha. Např. v době velitelské válečné hry na shromáždění velitelského sboru jednoho okruhu soustavně se zabývali zastupce náčelníka politické správy a náčelník politického oddělení tankové armády politickým stavem svazů i svazků pravděpodobného nepřítele a v souladu s tím i možnostmi okruhu a armády při organizaci speciální propagandy. Na základě toho štáby rozpracovaly i cílevědomá opatření speciální propagandy.

V řadě případů štáby rozpracují speciální výchozí údaje založené na reálném zhodnocení morálně politických možností nepřítele, které umožňují konkrétně plánovat a uskutečňovat opatření speciální propagandy v jednotlivých obdobích cvičení. Poučné jsou zkušenosti některých okruhů a druhů vojsk, kde politické správy a štáby sestavovaly výchozí údaje, které spolu s průzkumnými údaji o nepříteři předávaly podřízeným. Velitelé, štáby a politické orgány je braly v úvahu při plánování a vedení bojové činnosti i při organizování opatření speciální pro-

pagandy. Bylo by velmi škodlivé připouštět vymyšlené vojensko-politické situace, a proto je třeba vycházet při jejich zpracování jen z reálných údajů o morálně-politickém stavu svazů a svazků pravděpodobného nepřítele.

Cvičení rovněž umožňují shromažďovat zkušenosti ze součinnosti politických orgánů a štábů při organizování a vedení speciální propagandy. Tato součinnost zahrnuje

- vzájemnou informovanost,
- společné rozpracování způsobů rozšiřování agitačních materiálů v operačně taktické hloubce a v týlu nepřítele,
- vedení rádiové propagandy s využitím organických rádiových prostředků politických orgánů a vyčleněných rádiových prostředků spojovacího vojska,
- atd.

Např. na začátku jednoho cvičení konal se u jedné armády seminář na téma „Metodika hodnocení morálního faktoru při plánování a vedení armádní útočné operace“. Spolu s pracovníky politického oddělení se jej zúčastnili náčelníci a důstojníci operačního, zpravodajského a jiných oddělení štábu, raketového vojska a dělostřelectva. Podle doporučení závěru semináře byli vyčleněni v oddělení štábu důstojníci, kteří udržovali v průběhu cvičení nepřetržitě spojení s politickými odděleními v otázkách speciální propagandy.

Dobré výsledky přináší i podrobnější a hlubší rozpracování jednotlivých otázek organizace speciální propagandy v prů-

běhu cvičení. Např. velení jednoho vojenského okruhu věnovalo značnou pozornost využívání sil a prostředků agitačního oddílu v armádní útočné operaci, organizaci součinnosti v oblasti speciální propagandy s pohraničními vojsky a svazkem říčních člunů, metodám použití rozhlasových stanic v horském a zalesněném terénu.

Druhy vojsk a některé přifrhaniční vojenské okruhy při společných cvičeních Spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy věnovaly zvláštní pozornost koordinaci úsilí v oblasti ideologického boje s nepřítelem. Šlo zejména o

- vyhodnocení základních směrnic, volbu výzev a hesel speciální propagandy,
- výměnu informativních materiálů o nepříteli,
- společné rozpracování agitačně-propagačních dokumentů,
- vzájemnou výpomoc technickými prostředky speciální propagandy,
- atd.

Na jednom velitelsko-štabním cvičení byla vytvořena společná operační skupina speciální propagandy, která rozpracovala problematiku plánování speciální propagandy, informovala ředitelství cvičení o morálně-politickém stavu nepřítele a o vojensko-politické situaci v prostoru cvičení. Skupina zpracovala cvičné letáky, sestavovala rádiové programy, informační hlášení a jiné dokumenty. Práce skupiny přispěla k úspěšnému řešení operačních úkolů a kladně ji ocenilo ředitelství cvičení.

Z těchto zkušeností vyplývá, že rozpracování otázek ideologického boje s nepřítelem je důležitým prvkem činnosti velitelů, štábů a politických orgánů na velitelsko-štabních cvičeních, operačně taktických cvičeních a válečných hrách. Ze zkušeností však také vyplývá, že tyto orgány nevyužívají všech možností a často na tuto důležitou oblast práce i zapomínají. Při přípravě velitelsko-štabních cvičení, operačně taktických cvičení a válečných her nutné údaje v zámyslu cvičení a v plánovacích dokumentech nezpracovávají a nezabývají se ani problémy organizace politické práce mezi vojsky a obyvatelstvem nepřítele.

Setkáváme se i s takovými situacemi, kdy speciální propaganda na cvičeních se organizuje bez přihlídnutí k operační situaci. Politické orgány v důsledku špatně

organizovaného spojení s odděleními a službami štábů nemají na cvičeních vždy včasné informace o situaci a proto usku-tečňují opatření speciální propagandy bez dostatečného zvažení reálných požadavků. Jsou i takové případy, že požadavky politických orgánů na rozšiřování agitačních materiálů neberou letečtí a dělostřelečtí velitelé v úvahu při přípravě operačních propočtů; kromě toho nedostatečně a nepravdělně štáby vybírají stanoviště technických prostředků speciální propagandy.

Z toho vyplývá, že jsme se dosud nezbavili šablon a zjednodušování při řešení těchto problémů.

Nedostatkem je rovněž to, že zkušenosti Velké vlastenecké války se někdy mechanicky přenášejí do nových podmínek.

Štáby nevyužívají cvičení k rozpracování otázek zdokonalování polní výuky speciální propagandy a k dosahování efektivnějších způsobů použití technických prostředků speciální propagandy v různých podmínkách bojové situace. Cvičení se zřídka zúčastňují záložní důdůstojníci, kteří mají bohaté zkušenosti v oblasti speciální propagandy.

Úkoly, které mají ozbrojené síly, vyžadují upevnit a rozšířit přesvědčivé formy práce ve speciální propagandě a odstranit dosavadní nedostatky. Řešit můžeme tyto úkoly jen společnou činností velitelů, štábů a politických orgánů všech stupňů jak při přípravě, tak i v průběhu cvičení.

Na příštích velitelsko-štábních cvičeních, operačně taktických cvičeních a válečných hrách by bylo účelné věnovat pozornost podrobnějšímu rozpracování celého komplexu otázek organizace a vedení speciální propagandy, jak organickými silami a prostředky, tak částečně

mobilizovaným politickým aparátem. V pozemním vojsku budeme dále studovat formy a způsoby organizace tiskové, rádiové a rozhlasové propagandy ve frontové a armádní útočné operaci a v jejím rámci i pořadí rozšiřování letáků silami letectva, raketového vojska a dělostřelectva.

Zkušenosti Velké vlastenecké války, bojové činnosti v Koreji a Vietnamu přesvědčují o nutnosti všestranně hodnotit morálně bojové vlastnosti nepřítele a určovat jeho silné a slabé stránky k tomu, abychom s využitím speciální propagandy mohli spolupůsobit při plnění úkolů vojsk. Proto je důležité již v míru a zejména na cvičeních hledat a zdokonalovat neúčinnější formy a způsoby ideologického boje s nepřítelem. Připravenost velitelů, politických orgánů a štábů k vedení speciální propagandy je důležitým prvkem bojové a mobilizační připravenosti.

Upraveno ze sovětského tisku

Použití dělostřelectva motostřelecké divize při průlomu přípravené obrany

S průlomem připravené obrany se můžeme setkat v armádní útočné operaci jak při boji v příhraničním pásmu, tak i v hloubce nepřátelské obrany.

Při útoku bez použití jaderných zbraní může k průlomu připravené obrany dojít jen tehdy, jestliže v určeném úseku průlomu (pro motostřelecký pluk v šířce až 2 km, pro motostřeleckou divizi v šířce až 4 km) účinně umlčí dělostřelectvo veškeré síly a palebné prostředky nepřítele. To je základní předpoklad úspěšného zahájení nebo pokračování útoku.

Vševojskovému veliteli musí být proto v první řadě jasné, že může volit úsek průlomu jen v takové šířce, v jaké stačí dělostřelectvo, které má k dispozici,

umlčet nepřítele. Na úspěšném průlomu závisí další výsledek útoku, a proto se musí štáb divize i štáby pluků, které se zúčastní průlomu, v první řadě soustředit na průlom a jeho všestranné zabezpečení.

Článek obsahuje některé názory a zkušenosti k této otázce s cílem ukázat možnosti

- zkrácení času na plánování a organizování použití dělostřelectva,

- zmenšení rozsahu a zjednodušení obsahu dokumentace,

- zkrácení času na předání úkolů dělostřelectvu, které se zúčastní průlomu konvenčními zbraněmi,

- zmenšení objemu prací u jednotek.

Podmínky a předpoklady pro průlom

Nepřítel bude podle svých předpisů zvyšovat aktivnost své obrany všude tam, kde mu to terén umožní nebo kde bude očekávat aktivní útočnou činnost. Musíme počítat s tím, že v závislosti na čase zdokonalil svůj palebný systém, zastírání, systém zátarasů, pozorování a zajištění. Přípravenou obranu může vytvořit během 12 až 14 hodin a překonat ji útokem z chodu na široké frontě bude stěží možné.

V úseku průlomu pro motostřelecký pluk (v maximální šířce 2 km) může být rozmístěno až 6 jaderných prostředků, 13 dělostřeleckých baterií (včetně minometných čet), 9 opěrných bodů čet a až 2 bojová stanoviště.

V úseku průlomu pro divizi se počet těchto cílů kromě jaderných prostředků

a dělostřeleckých baterií nejméně zdvojnásobí. Podle našich zkušeností vyžaduje tento počet cílů, v závislosti na palebných možnostech dělostřelectva, které je v úseku průlomu k dispozici např. v hodnotě 300 hlavních, asi 25 až 40 minut. Tato doba se musí zvětšit v případě, že vyvedení útočících jednotek a dosažení čáry zteče bude trvat déle. Palebná příprava nemůže být přirozeně prodlužována libovolně, neboť pak by část dělostřelecké palby nebyla dostatečně účinná. Postačí, budou-li motostřelecké a tankové jednotky kryty dělostřeleckou palbou od čáry rozvinování do praporních proudů.

Aby mohl být průlom úspěšný, je nutné

- soustředit všechny průzkumné pro-

středky a organizovat průzkum ve směru průlomu;

— zahájit bezprostřední průzkum cílů a připravit konkrétní rozbor cílů;

— přibrat dělostřelectvo nadřazených stupňů a druhého sledu divize (popřípadě i tankové jednotky druhého sledu);

— plánovat palebnou přípravu a pře-

dat úkoly dělostřeleckým oddílům a skupinám, které se zúčastní palebné přípravy;

— připravit potřebné střelivo;

— zorganizovat součinnost;

— uskutečnit topograficko-geodetickou přípravu palebných postavení a pozorovatelů a ženijně je vybudovat.

Organizace dělostřeleckého průzkumu

Má-li se průlom připravené nepřátelské obrany podařit, musíme znát silná i slabší místa jeho obrany. Znalost situace, síly a uskupení nepřítele ovlivňují podstatně rozhodnutí velitele, určení útočného uskupení motostřeleckých a tankových jednotek, uskupení dělostřelectva, přípravu střeliva atd.

Různé druhy průzkumu mají různé možnosti z hlediska rozsahu úkolů, hloubky zjišťování cílů a objektů i přesnosti dodávaných průzkumných údajů. Těchto možností se má maximálně využít právě díky cílevědomé organizaci a úzké součinnosti všech průzkumných sil a prostředků.

Dělostřelecký průzkum, který je součástí vojenského průzkumu, organizuje náčelník dělostřeleckého průzkumu v úzké součinnosti se zpravodajským náčelníkem. Právě při plánování a organizování průzkumu se musí hledat nejvýhodnější podmínky ke splnění všech průzkumných úkolů a musí se organizovat součinnost na celou hloubku průlomu. Je třeba stanovit, jak a kdy se bude uskutečňovat výměna průzkumných údajů, které výsledky a kdo bude dodávat, kde jsou prostory činnosti průzkumných sil a prostředků a jak navzájem spolupracují.

Potřebná vysoká hustota hlavních průlomů má za následek velké zvětšení počtu pozorovatelů. Vezmeme-li v úvahu, že pozorování musí být zajištěno i na bocích, můžeme počítat s hustotou jedné pozorovatelnosti na každých 100 m úseku průlomu v šířce 4 km. Taková hustota zabezpečuje v úseku průlomu průzkum bez jakýchkoli mezer.

Všechny jednotky dělostřeleckého technického průzkumu musí být rozděleny na celý úsek průlomu, aby doplnily maximálně systém vizuálního pozorování. Zvláště zvukoměrný průzkum musí zjišťovat souřadnice palebných postavení brigádního, popřípadě divizního dělostřelectva i v prostorech, které sice neleží bezprostředně v úseku průlomu, z nichž však může být do něho působeno.

Průzkum bojem může přispět ke zjištění přesného průběhu předního okraje. U jednotek, které vedou průzkum bojem,

musí být bezpodmínečně předsunuti dělostřelečtí pozorovatelé z počtu pozorovatelů baterií.

Vzhledem k tomu, že přijetí rozhodnutí velitele probíhá současně s průzkumem nepřítele, je nutné přejít od lhůtních průzkumných hlášení k hlášení okamžitým. To znamená, že výsledky průzkumu je sice třeba od štábu oddílu až po štáb divize rozebírat, avšak ne je pro určitý časový úsek shromažďovat. Každý výsledek průzkumu musí se ihned po zpracování dostat k nadřízenému, neboť jen tak můžeme dosáhnout toho, že průzkumné údaje jsou aktuální. V zásadě je třeba usilovat o to, aby podrobnosti získané průzkumem na různých stupních, byly zpracovány do celků, které jsou s to veliteli něco říci.

Rychlé předávání výsledků průzkumu vyžaduje dobře organizovaný zpravodajský systém. V průběhu přípravy průlomu se musí upustit od rádiového spojení a používat přednostně linkové spojení. Stejně tak jako soustředí dělostřelectvo své průzkumné orgány v úseku, zvyšuje se i počet průzkumných orgánů ostatních druhů vojsk a služeb. Při organizování součinnosti průzkumných orgánů nejde jen o dobrou spolupráci mezi náčelníkem dělostřeleckého průzkumu a zpravodajským náčelníkem, neboť velmi důležitá je i spolupráce pozorovatelů a dělostřeleckých průzkumníků na předním okraji. Stálá oboustranná informovanost ulehčuje průzkumníkům zjistit v krátkém čase přesně polohu operních bodů a zbraní, rozsah a polohu zátarasů a opevnění a rozpoznat klamná postavení.

Při vedení palby na cíl nejsou souřadnice cíle v povelu běžně kódovány, poněvadž se ihned střelí. Při činnosti v úseku průlomu je to však jinak, neboť tam probíhá průzkum cílů po delší časové období. Abychom utajili stav průzkumu, je třeba právě na nejnižším stupni, počínaje od pozorovatelů baterií, všechny výsledky průzkumu hlásit kódovaně.

Účinnost dělostřelecké palby je pro úspěch průlomu rozhodující, a proto je třeba zjistit bojové rozmístění nepřítele co nejpřesněji. Aby mohly být nejdříve-

tější prvky nepřátelského rozmístění umlčeny nebo zničeny, je třeba zjistit 70–80 procent objektů jako cíle. V úseku průlom, v němž se brání např. prapor s posilovacími prostředky, je to 80–100 jednotlivých cílů. Údaje se musí rozebrat, navzájem porovnat a hlásit.

Spolehlivost výsledků průzkumu se zvyšuje porovnáním údajů různých průzkumných prostředků. Je třeba počítat s tím, že štáb raketového vojska a dělostřelectva dostane zjištěné cíle (objekty) třemi až pěti různými cestami. Z toho vyplývá, že musí zpracovat 300 až 500 údajů, které musí dále předat zpravodajskému náčelníkovi. Tuto práci můžeme zvládnout jen tehdy, vytvoříme-li operační vyhodnocovací skupinu ze štábu dělostřeleckých pluků.

Průlom připravené obrany nepřítel je rozhodující údobí boje, ve kterém má

průzkum zvlášť velký význam. Na to bychom měli bezpodmínečně dbát jak v bojové přípravě, tak i při zpracovávání cvičení.

Těžiště přípravy by mělo být v

- používání předsunutých, bočních a dočasných pozorovatelů;
- studiu terénu a zjišťování cílů, které se ani nepohybují ani nevedou palbu a jsou maskovány přirozenými prostředky;
- hlášení kódovaných výsledků průzkumu;
- spolupráci se sousedy;
- rozboru výsledků průzkumu a v jejich zpracování do celků;
- účasti dělostřeleckých pozorovatelů na průzkumu bojem;
- vytváření vyhodnocovacích skupin ve štábech pluků.

Plánování palebné přípravy

Průlom připravené obrany bude možný jen po důkladné přípravě. Podstatný význam přitom má plánování palebné přípravy. K tomu, aby mohly být postupně umlčeny jak nejdůležitější cíle (opěrné body prvního sledu a dělostřelecké baterie), tak i ostatní cíle, je potřebný dostatečný počet dělostřelectva. Dlouholeté zkušenosti a propočty ukazují, že k průlomu připravené obrany jsou potřebné dělostřelecké prostředky, které uvádí **tabulka 1**.

Při cvičeních dostaly divize prvního sledu na směr hlavního úderu armády přiděleny 3 až 6 dělostřeleckých oddílů (9 až 18 dělostřeleckých baterií = 54 až 108 hlavních). Kromě toho byla v pásmu divize dočasně použita podskupina armádní dělostřelecké skupiny o 2 až 4 dělostřeleckých oddílech (6 až 12 dělostře-

leveckých baterií = 36 až 72 hlavních). Z toho vyplývá celkový počet 240 až 330 dělostřeleckých hlavních. To znamená, že dělostřelecky může být zabezpečen úsek průlomu v šířce asi 4 km nepřátelské obrany kategorie 2 a v šířce asi 3 km kategorie 1 (**viz tabulku 1**).

Podklad pro palebnou přípravu tvoří rozhodnutí velitele divize a bojové nařízení náčelníka raketového vojska a dělostřelectva armády.

Zámysl rozhodnutí obsahuje mimo jiné:

- pořadí ničení nepřítel;
- směr hlavního úderu;
- pohotovost k útoku;
- bojovou sestavu divize.

Bojové nařízení náčelníka RVD armády obsahuje:

Tabulka 1

Potřebné množství dělostřelectva pro průlom

Kategorie	Nepřítel	Potřebné množství dělostřeleckých hlavních na kilometr fronty	Celkové množství dělostřeleckých hlavních při šířce úseku průlomu	
			2 km	4 km
1.	USA Velká Británie	100 až 110	200 až 220 (33 až 36 dělostřeleckých baterií)	400 až 440 (66 až 72 dělostřeleckých baterií)
2.	Francie Belgie, NSR	70 až 80	140 až 160 (23 až 26 dělostřeleckých baterií)	230 až 320 (46 až 52 dělostřeleckých baterií)

— spotřebu munice na palebnou přípravu v palebném průměru;
— přidělené dělostřelectvo (kde a od kdy je přiděleno);

— prostředky nadřízeného, které budou použity ve prospěch vlastní divize.

Podstatný význam mají také některé otázky, které je třeba upřesnit zpravidla společně s operačním oddělením. Jsou to např. údaje o přesné poloze úseku průlomu, pravděpodobná rychlost útoku a rozvinování motostřeleckých a tankových jednotek. V úzké spolupráci se zpravodajským oddělením by měl být zpracován důkladný rozbor protistojícího nepřitele.

Má-li dělostřelecký štáb k dispozici tyto výchozí údaje, je s to plánovat palebnou přípravu a vytvořit tak předpoklady k tomu, aby se dosáhlo palebné převahy a zajistilo se útočícím jednotkám rychlé tempo útoku.

Štáby hledaly nové způsoby, jak realizovat zásadu: co nejvíce času pro podřízené štáby a jednotky. Až dosud musely být dokumenty pro palebnou přípravu zpracovány pro:

— divizní dělostřeleckou skupinu (DDS);

— plukovní dělostřelecké skupiny (PDS);

— dělostřelectvo pluků, u nichž nebyla vytvářena PDS;

— protitankovou zálohu divize (DPTZ).

V každém případě to byly časově velmi náročné výpisy z celkového dokumentu.

V současné době štáby používají metodu plánování a propočtů palebné přípravy, kterou považujeme za účelnější.

Pro tuto metodu je charakteristické, že na plánování a propočty palebné přípravy průlomu je na divizi přibírána operační skupina z divizní dělostřelecké skupiny a po jednom operačním důstojníkovi z každé plukovní skupiny. Mají za úkol zpracovat na základě rozdělení palebných úseků tabulku palby.

Výsledkem plánování a propočtů je grafický plán palby motostřelecké divize, který obsahuje všechny údaje pro časově účelnou a účinnou palebnou přípravu. Tento dokument se předává podřízeným dělostřeleckým jednotkám (DDS, PDS, dělostřelecké oddíly) jako fotokopie a tvoří současně pracovní dokument i bojové nařízení.

Tato metoda má řadu předností:

1. Plánování a propočty palebné přípravy ukončí štáby raketového vojska a dělostřelectva motostřelecké divize včas.

2. Hlavní část dělostřelectva (DDS, PDS, popřípadě dělostřelecké oddíly), která se zúčastní palebné přípravy, nepotřebuje již žádný další čas k ujasnění úkolu při palebné přípravě. Kromě toho tyto štáby nemusí zpracovávat žádné propočty, čímž mohou ušetřit celkem asi 50 % času.

3. Štáby dělostřeleckých jednotek, které se zúčastní palebné přípravy, mohou využít veškerý čas, který mají k dispozici, na organizování a zabezpečení palebné přípravy.

V praxi se často neobejdeme bez upřesnění úseků cílů a objektů; to je ovšem na podkladě jednotných dokumentů poměrně jednoduché.

Úkoly vševojskových a dělostřeleckých velitelů

Průlom připravené obrany je jeden z nejsložitějších úkolů útočného boje a musí být proto všestranně připraven a zabezpečen. K upřesnění úkolů s veliteli všech stupňů dochází na pozorovatelnách.

Při organizaci součinnosti je třeba sládit zejména:

— společné orientační body;

— dobu zahájení, trvání a složení palebné přípravy;

— dobu zaujetí palebných postavení děl pro přímou střelbu;

— signály pro velení;

— přemístění společných pozorovatelů;

— vytvoření průchodů a způsob jejich využití;

— přemísťování dělostřeleckých skupin a oddílů v hloubce;

— směry dalšího útoku po dokončení průlomu.

Ke zvýšení účinnosti dělostřelecké pal-

by při průlomu měly by se palebné přípravy zúčastnit i děla pro přímou střelbu. Jejich činnost je účelné organizovat tak, že náčelníci dělostřelectva motostřeleckých pluků, které se zúčastní průlomu, určí ve spolupráci s veliteli motostřeleckých praporů cíle, které mají v průběhu palebné přípravy umlčovat. Přímou střelbu je výhodné vést v době, kdy dělostřelecké skupiny umlčují cíle v hloubce nepřátelské obrany. Palebná postavení děl pro přímou střelbu, jejich příprava a způsob jejich zaujetí musí být přesně určeny.

Je bezpodmínečně nutné, aby na pozorovatelnách byly rozmístěny dálkoměry pro pozorování a opravování palby děl pro přímou střelbu. Bojová vozidla protitankových baterií motostřeleckých pluků mohou mlčovat tanky, děla a pozorovatelný.

Aby mohl štáb raketového vojska a dělostřelectva divize při plánování palebné přípravy přihlédnout i k palbě děl pro

přímou střelbu, předkládají náčelníci dělostřelectva pluků náčelníku raketového vojska dělostřelectva divize návrhy, potvrzené veliteli motostřeleckých pluků. Při

organizování palebné přípravy se musí velitel motostřeleckých pluků i osobně velitel divize velmi podrobně zabývat vedením palby z těžkých zbraní a ovlivňovat ji.

Potřebné dělostřelecké dokumenty

Palebná příprava je složitá část bojové činnosti. Přesto by měly štáby zpracovávat jen nezbytně nutné dokumenty. V podstatě jde o to, aby byly

- podchyceny všechny průzkumem zjištěné úseky cílů a objekty (jaderné prostředky, dělostřelecké baterie, minometné sekce, protiletadlové baterie, radiolokační stanice);

- sladěny navzájem úkoly dělostřeleckých jednotek a skupin, které se zúčastní palebné přípravy;

- zpracovány dokumenty, které mohou sloužit jako plánovací a stejně tak jako pracovní.

Z tohoto hlediska štáby zpracovávají podle služebního předpisu DV-31/1:

1. plán bojové činnosti raketového oddílu a dělostřelectva motostřelecké divize;

2. mapu pro řízení bojové činnosti raketového oddílu a dělostřelectva motostřelecké divize (ve dvou výtiscích);

3. mapu dělostřeleckého průzkumu.

Pro palebnou přípravu zpracovává štáb raketového vojska a dělostřelectva divize:

- náčelník dělostřeleckého průzkumu schéma cílů na topografické mapě měřítko 1:50 000 nebo většího;

- zástupce náčelníka štábu plán palby jako přílohu k plánu bojové činnosti raketového oddílu a dělostřelectva na topografické mapě měřítko 1:50 000 nebo většího (plán palby rozmnoží operační oddělení);

- operační skupina nebo operační důstojníci tabulku palby pro palebnou přípravu (palebnou podporu) na formuláři, z něhož potřebné údaje přenášejí do plánu palby.

Schéma cílů a plán palby se zpracovává vždy na topografických mapách stejného měřítko, aby cíle ze schématu se daly snadno přenést do plánu palby.

Z obsahu článku zdůrazňujeme kategorický požadavek na zjištění 70—80 % z celkového počtu nepřátelských objektů v úseku průlomu a na potřebné množství dělostřelectva pro průlom v hodnotě 70—110 hlavních na 1 km fronty. Splnění těchto požadavků je nezbytným předpokladem úspěšného průlomu a tudíž musí být i základním kritériem, které ovlivňuje rozhodnutí vševojskového velitele.

Článek ukazuje novou metodiku plánování palebné přípravy centralizovaně na stupni divize až do dělostřeleckého oddílu. Plán palby, zpracováváný jako příloha k plánu bojové činnosti raketového oddílu a dělostřelectva divize, naše předpisy neznají a uvádějí pouze tabulku palby.

Schéma cílů je v období plánování palebné přípravy nejdůležitějším dokumentem náčelníka dělostřeleckého průzkumu. S tímto dokumentem na zpravodajském oddělení srovnává, upřesňuje a stále vyhodnocuje se zpravodajským náčelníkem výsledky průzkumu. Na tomto podkladě zpracovává tabulku palebných úkolů s přihlédnutím k tomu, že důležité cíle, dosud ještě nezjištěné (jaderné prostředky, dělostřelecké baterie, minometné sekce, radiolokační stanice a protiletadlové baterie), budou v ní započítány.

Plán palby jako příloha plánu bojové činnosti by měl obsahovat:

- cíle a objekty přenesené ze schématu cílů;

- rozhraní a přední okraj vlastních jednotek, bude-li útok veden přes ně;

- uskupení dělostřelectva a dělostřelectvo, které se zúčastní palebné přípravy;

- úseky cílů a číslování;

- rozdělení úseků cílů;

- grafikon palebné přípravy.

- tabulky palby;

Tabulka palby je nejužitečnější dokument pro štáb raketového vojska dělostřelectva divize, pro štáby dělostřeleckých skupin a pro náčelníka dělostřelectva motostřeleckého pluku, jehož dělostřelectvo se sice zúčastní palebné přípravy, avšak u pluku není vytvářena plukovní dělostřelecká skupina.

Po skončení plánování se vrátí operační skupiny (operační důstojníci) dělostřeleckých skupin nebo oddílů s plánem palby ke svým jednotkám. Tím je zabezpečeno jednotné pojetí a jasná znalost palebné přípravy. V dělostřeleckých skupinách a u jednotek není již třeba dále plánovat ani připravovat propočty. Tento dokument stanoví palebné úkoly, upřesňuje se, orientuje vševojskového velitele o složení a průběhu palebné přípravy a o palebné situaci, dále jak podávat hlášení.

Upraveno z tisku NDR

Požadavky a úkoly bojové pohotovosti

Stav bojové pohotovosti, jakož i požadavky a úkoly, zajímají velitele a štáby ze širšího hlediska, a proto si zasluhují zvláštní pozornost. Požadavky a úkoly bojové pohotovosti se neustále vyvíjejí. Znalost skutečného stavu, jeho neustálé sledování, zásadně ovlivní i rozhodovací proces. Každodenní výcvik jednotek, stálá a zodpovědná činnost velitelů dávají záruku k úspěšnému splnění požadavků a úkolů bojové pohotovosti. Současný stav nás nutí k tomu, aby otázky bojové pohotovosti byly středem pozornosti a zájmu velitelského sboru.

Ozbrojené síly NATO, jejich organizace a udržování početných jednotek pozemních, vzdušných, námořních či jiných úderných uskupení v neustálé bojové pohotovosti, určené ke splnění jejich agresivních cílů a účelů, jsou neustálou hrozbou a zároveň vytvářejí podmínky pro možnost vzniku nového konfliktu. Velení NATO jde

především o to, aby jednotky byly v takové pohotovosti, která umožňuje vyvolat konflikt v co nejkratší době.

Tato skutečnost vyžaduje, aby naše vojska byla na žádoucí úrovni bojové pohotovosti, která zabezpečí splnění hlavních úkolů. To ovšem vyžaduje maximální zainteresovanost jednotek a velitelů a jejich neustálou aktivní činnost. Protože ovlivňující činitelé bojové pohotovosti se vyvíjejí a tím i neustále mění je nutné tuto okolnost pravidelně sledovat a vyhodnocovat. Na základě toho můžeme dělat rozborovou činnost a hledat nové cesty vývoje a přizpůsobovat opatření ke konečnému řešení a vypracování plánu bojové pohotovosti. Správné hodnocení skutečného stavu a na základě toho reálně zpracovaný plán je skutečným základem úspěšného splnění všech požadavků a úkolů bojové pohotovosti.

Požadavky bojové pohotovosti

Stav bojové pohotovosti ve svém komplexu se týká celé armády a odráží připravenost jednotek k plnění bojových úkolů. Vycházíme-li z této skutečnosti, pak systém bojové pohotovosti musí zabezpečovat, aby nutné vyčleněné síly a palebné prostředky podle předem zpracovaného plánu byly na žádoucí úrovni bojové pohotovosti, schopné plnit plánované úkoly v případě vzniku války.

Při řešení základních požadavků bojové pohotovosti vycházíme z možné situace v počátečním období války. V počátečním období války vyplynou úkoly pro armádu v závislosti na způsobech jejího

zahájení, na činnosti nepřítelů a na použití zbraní v dané situaci (s použitím nebo bez použití jaderných zbraní). Základem úspěchu při plnění náročných úkolů je vysoká bojová připravenost s důrazem na správné ocenění a vyhodnocení protistojícího nepřítelů jakož i použitých prostředků.

Základní požadavky bojové pohotovosti realizujeme v závislosti na způsobu zahájení války. V případě nenadálého vzniku války bezprostředně vyžadujeme na ozbrojených silách soustavnou bojovou připravenost k řešení vzniklých úkolů. Mimořádně vysoké požadavky klademe na proti-

vzdušnou obranu, na připravenost úderných sil a na prostředky vyčleněné k ochraně živé síly a palebných prostředků před nepřátelskými údery. Při vzniku války po předcházejícím období napětí je dána možnost, abychom se postupně připravovali a řešili úkoly bojové pohotovosti; máme tak více času a možností na přeskupení sil. Jiné požadavky klademe na armádu v míru, než v období zvýšeného napětí.

Konkrétní stanovení požadavků bojové pohotovosti závisí na pravidelném vyhodnocování protistojícího nepřítele a jeho palebné síly. Podle stavu připravenosti nepřítele a jeho možností můžeme poměrně přesně určit dobu, sílu a prostor možného střetnutí. Při vyhodnocování věnujeme zvláštní pozornost úderným silám, jejich palebným prostředkům a jejich možnostem. Na základě této skutečnosti můžeme stanovit požadavky bojové pohotovosti protivzdušné obrany, úderných sil jako i požadavky jejich vlastní ochrany.

Stanovení úkolů

V období zvýšeného napětí a na začátku války nabývají na významu úkoly průzkumu a protivzdušné obrany. Úkoly vyplývající pro armádu jak v míru, tak i ve válce řešíme ovšem průběžně a stejně odpovědně. Společný zájem armády vyžaduje od přímých účastníků při řešení těchto úkolů neustálou činnost a soustavnou připravenost. Z tohoto hlediska nazýváme tyto úkoly stálými.

Do další skupiny klademe úkoly, které v období zvýšeného napětí a na začátku války vzniknou poprvé a jsou závažnější než ostatní úkoly. K těm patří nové úkoly průzkumu a protivzdušné obrany jako

Na základě vyhodnocení pozemních sil a na základě jejich možností můžeme stanovit požadavky bojové pohotovosti vlastních jednotek. V souvislosti s tím je třeba správně vyhodnotit i pohraniční jednotky, u kterých vyžadujeme vysokou bojovou pohotovost.

S uskutečňováním záměrů úzce souvisejí požadavky bojové pohotovosti. Ze zjištěných skutečností vyplývají úkoly pro armádu a zpětně přes úkoly požadavky bojové pohotovosti. V počátečním období války při použití klasických zbraní se mění požadavky na bojovou pohotovost. Období zvýšeného napětí nám umožňuje realizovat zvýšené požadavky bojové pohotovosti v delším časovém období. Přitom požadavky bojové pohotovosti protivzdušné obrany se nemění ani v tomto období. Použití klasických zbraní v počátečním období války nevylučuje přitom možnost použití prostředků jaderného napadení a v případě jejich použití klademe zvýšené požadavky na vlastní jednotky.

Prvořadě a hlavní úkoly, kromě toho jejich ochrana a konečně úkoly spojené s prvním úderem. Jejich důležitost je v tom, že vytvářejí podmínky k řešení ostatních úkolů. Vzhledem k jejich důležitosti je nazýváme prvořadými úkoly. V těchto skupinách úkolů jsou určité rozdíly, ovšem další jejich dělení není bezprostředně nutné. O rozdílnosti a významu obou skupin pojednáme u požadavků a vyčleněných sil při jejich zabezpečení. Pro pochopení budeme v dalším tyto úkoly nazývat hlavními úkoly. Takové rozdělení úkolů, nebo jejich sloučení umožňuje vyhodnotit požadavky bojové pohotovosti a je podkladem pro jejich diferenciaci.

Požadavky a síly

Požadavky bojové pohotovosti jednotlivých skupin vypracovávají štáby podle jejich poslání. Požadavky průzkumu plní síly a prostředky pozemního průzkumu, technického průzkumu a vzdušného průzkumu. Síly a prostředky pozemního průzkumu a jejich činnost je závislá na situaci protistojícího nepřítele a na úkolech průzkumu. Průzkum musí zabezpečovat správné vyhodnocení jednotek nepřítele, přesně stanovit sílu použitých jednotek, jejich možnosti a připravenost. Způsob rozmístění a množství použitých technických prostředků je závislé na úkolech a cílech průzkumu. Cíle průzkumu jsou závislé a úměrné síle a prostředkům proti-

stojícího nepřítele, jeho připravenosti a možnostem. Pro jednotky průzkumu je charakteristická soustavná a aktivní činnost. Účinnost a možnost vzdušného průzkumu je dána počtem průzkumných letadel a přidělených vzletů v daném pásmu činnosti. Podle možností nepřítele, pro vzdušný průzkum vyplývá požadavek splnit dané úkoly v co nejkratší době. Požadavky jsou dány stupněm stále bojové pohotovosti. Plnění hlavních průzkumných úkolů je závislé na rozmístění bojových sestav a na jejich aktivní bojové činnosti. Závěry průzkumu vyplývají z jeho neustálé aktivní činnosti; proto vyžadujeme stálou pohotovost a připravenost průzkumných

sil. Na začátku války, nebo v období zvýšeného napětí bojové úkoly průzkumu nestanovíme, ale jen upřesňujeme. Při řešení prvořadých úkolů se liší požadavky bojové pohotovosti použitých průzkumných sil od předcházejících. Dříve vzpomínuté nové úkoly v období zvýšeného napětí se projevují i na začátku války. V období přípravného období nepřítel na válku vzniká situace, ve které vlastní průzkumné jednotky vyvíjejí stálou a aktivní průzkumnou činnost. Přitom charakter nových úkolů se liší od stálých průzkumných úkolů. Zjišťování nově vzniklé situace si vyžaduje nové průzkumné síly. Nepřítel během krátké doby (během několika hodin) může zahájit činnost (přeskupení sil a palebných prostředků), která je mimořádně závažná z hlediska činnosti vlastních vojsk. Řešení vzniklé situace bude vyžadovat vyčlenění jednotek pozemního, technického a vzdušného průzkumu. Tyto prostředky můžeme aktivovat během několika hodin.

Činnost protivzdušné obrany je zaměřena na ochranu důležitých objektů a na ovlivnění bojové činnosti nepřítel. Požadavky na vysokou bojovou pohotovost protivzdušné obrany vyplývají z toho, že nepřátelské pozemní, jakož i vzdušné síly mohou být použity v krátkém čase. Na začátku války se hlavní úkoly kladou právě na protivzdušnou obranu. Zvláštní pozornost zasluhuje nutnost vysoké bojové pohotovosti použitých sil protivzdušné obrany. Vycházíme přitom z možnosti nepřítel; to vyžaduje zabezpečení takové bojové pohotovosti, která nám umožní použít síly protivzdušné obrany během několika hodin v daném pásmu činnosti. Vyčleněné jednotky protivzdušné obrany k ochraně prvosledových jednotek zabezpečují útok hlavních pozemních sil proti nepříteli poblíž hranic. Síla vyčleněných jednotek k ochraně hranic je závislá na síle protistojícího nepřítel, jeho rozmístění, připravenosti a na vzdálenosti od vlastních jednotek.

Požadavky bojové pohotovosti prvosledových jednotek vyplývají ze stanovených úkolů těchto jednotek. Úkoly pro tyto jednotky stanovíme předem, ale přitom v souladu s ostatními plánovanými úkoly. V období zvýšeného napětí (na začátku války) hlavní úkoly nabývají před ostatními na významu a vyplývají ze zhodnocení situace, z připravenosti velitelů a jednotek, z činnosti použitých jednotek a z vypracovaných průzkumných zpráv. Vzhledem ke značné odlišnosti úkolů a z hlediska vedení války vyčleňujeme hotovostní skupiny velení a průzkumu, které jsou schopné zahájit činnost během krátké doby

v daném pásmu činnosti. V souvislosti s požadavky hlavních a prvořadých úkolů vyplývá, že použití sil je závislé na jejich stavu a připravenosti v daném pásmu činnosti. Ke splnění těchto požadavků je nutná stálá bojová pohotovost jednotek. Jinými slovy řečeno, pro stálou bojovou pohotovost se jeví hlavní úkoly jako požadavky.

Do třetí skupiny úkolů můžeme zahrnout úkoly prvosledových a druhosledových jednotek. Požadavky bojové pohotovosti použitých jednotek můžeme rozlišovat z hlediska jejich hlavních úkolů. Na prvosledové jednotky při zvýšeném stupni pohotovosti klademe i zvýšené požadavky; to se ale hlavně projevuje na začátku války. Konkrétní stanovení požadavků vychází jednak ze stavu protistojícího nepřítel a jeho možností. Hlavním úkolem prvosledových jednotek a velitelů je zabezpečit zodpovědný přístup k řešení vzniklé situace. To je závislé na jejich vysoké připravenosti. Řešení úkolů při jakémkoli způsobu zahájení války jsou schopné zabezpečit jednotky se stálou bojovou pohotovostí.

Požadavky zvýšené bojové pohotovosti druhosledových jednotek vyplývají z jejich činnosti a ze vzdálenosti od pásem jejich plánovaného použití. Možnost a potřeba postupného řešení úkolů u druhosledových jednotek spočívá v jejich připravenosti a manévrovací schopnosti. Ze zásady použití těchto druhosledových jednotek vyplývá možnost jejich zasazení do boje. Požadavky na pohotovost druhosledových jednotek jsou stejné jako jednotek v dotyku. U prvosledových jednotek vyžadujeme okamžitou možnost k použití. Činnost druhosledových jednotek se prakticky zahajuje započatým manévrem; mohou být použity během prvního až třetího dne boje podle předem zpracovaných plánů. Přitom požadujeme, abychom část druhosledových sil mohli použít první den. U jednotek určených k odstranění následků po napadení nepřítel požadujeme možnost jejich zásahu za několik hodin, nejpozději do jednoho dne.

Úkoly týlových a zabezpečovacích jednotek se neprojevují v plném rozsahu na začátku války, ale až po několika dnech. Podle toho stanovíme i požadavky jejich bojové pohotovosti.

Požadavky u jednotlivých specializací týlových jednotek můžeme posoudit a určit na základě jejich předurčení.

Z uvedeného můžeme vyvodit, že v případě zahájení války vztahuje se bojová pohotovost na celou armádu a všechny její složky a požadavky její bojové pohoto-

vosti jsou určené požadovanými úkoly. Mezi očekávanými nebo plánovanými úkoly jsou obsahové a časové rozdíly, které určují konkrétní požadavky bojové pohotovosti jednotlivých útvarů.

Ke splnění těchto úkolů vyplývají požadavky na prvosledové jednotky k možnosti okamžitého použití; to vyžaduje nejvyšší bojovou pohotovost. U druhosledových jednotek nejvyššího stupně bojové pohotovosti dosahujeme v průběhu prvního až třetího dne boje. V tom je právě rozdíl mezi prvosledovými a druhosledovými jednotkami. Dosažení nejvyššího

stupně bojové pohotovosti a jeho zabezpečení se vyvíjí a je závislé na dané situaci.

Úkoly vyplývající z požadavků bojové pohotovosti průzkumných jednotek se liší od stále bojové pohotovosti a stupně nejvyšší bojové pohotovosti. U prvosledových jednotek je to bojová pohotovost, u druhosledových jednotek manévrovací schopnost. Rozdílnost požadavků a úkolů ve spojitosti s otázkami bojové připravenosti rozlišujeme podle organizovanosti a úrovně velení. V této činnosti stanovíme požadavky a předpoklad jejich splnění.

Úkoly bojové pohotovosti

Úkoly bojové pohotovosti vyplývají ze zásad řešení předcházejících požadavků. Část úloh vyplývá jednak z udržování stále bojové pohotovosti, jednak z dosažení nejvyššího stupně bojové pohotovosti. Ke stále bojové pohotovosti patří:

- zpracované plány a požadavky bojové pohotovosti,
- zjištění a zpracování průzkumných podkladů k jejich použití,
- zabezpečit vysokou připravenost pohotovostních jednotek,
- zpracování podkladů a zabezpečení akceschopnosti mobilizačních pracovišť,
- zabezpečit pohotovost operačních skupin.

K dosažení nejvyšší bojové pohotovosti jsou nutná tato opatření:

- přechod do bojové pohotovosti,
- vytváření nových jednotek (ze záloh),
- přesuny jednotek a palebných prostředků před možným úderem do určených prostorů,
- zaujmout určené bojové sestavy a v těchto dosáhnout požadovaného stupně bojové pohotovosti.

Tyto úkoly se liší u jednotlivých jednotek, a to v závislosti na stále bojové pohotovosti a nejvyšší bojové pohotovosti. Přechod do bojové pohotovosti se uskutečňuje při nenaplněných jednotkách.

Ke splnění tohoto úkolu patří:

- zmobilizování záloh,
- přísun techniky z národního hospodářství,
- přesun záloh a techniky k určeným jednotkám a do určených prostorů,
- vyzbrojení a vstrojení záloh a zafazování skupin k jednotkám,
- zahájení počátečního stmelení.

Jednotlivé úkoly plníme postupně v závislosti na úkolech a situaci. S úderem nepřítel je třeba počítat už na začátku války. Ve prospěch sil a palebných prostředků, mimo protivzdušné obrany, orga-

nizujeme v pochodových sestavách prvky bojového zabezpečení před nenadálým úderem nepřítel. K zabezpečení předpokládaného manévru a zaujetí určených prostorů je důležité zabezpečit nepřetržité spojení a přísun pohyblivých zásob. Splněním těchto úkolů vytváříme předpoklady pro manévry. Jednotky protivzdušné obrany uskutečňují manévry v závislosti na dané situaci. Za předpokladu, že nebude možné přeskupení sil a tím nebude zabezpečen ani manévry musíme zaujmout obranu a tuto postupně zesilovat.

U pozemních jednotek plánujeme manévry pohybem a palbou v určených prostorech; to se týká jednotek zabezpečujících prvořadě úkoly v určeném prostoru. K úkolům jednotek protivzdušné obrany patří začlenění do pochodových sestav, uskutečnění pochodu a zaujetí bojové sestavy v daném prostoru. Začlenění jednotek do pochodových sestav se uskutečňuje tak, aby se zamezilo případnému nepřátelskému úderu.

Stupeň nejvyšší bojové pohotovosti určených jednotek v daném prostoru znamená dosáhnout žádané bojové pohotovosti v jejich činnosti. Obsah bojové pohotovosti představuje zaujetí bojové sestavy, jakož i připravenost a schopnost použít palebné prostředky k bojové činnosti. V této situaci po určení a upřesnění úkolů jsou jednotky připraveny k bojové činnosti.

Na druhosledových jednotkách požadujeme vysokou manévrovací schopnost, aby včas zaujaly určené prostory. Manévry rozdělujeme na:

- stálou připravenost k pochodu,
- připravenost k uskutečnění pochodu po vydání rozkazu.

Při realizaci těchto úkolů vyžadujeme vysokou připravenost a svědomité plnění úloh jak velitelského sboru, tak i jednotek.

Upraveno z maďarského tisku

z kapitalistických armád

PROSTŘEDKY PROTIRADIO- ELEKTRONICKÉ ČINNOSTI A JEJICH POUŽITÍ V LOKÁLNÍCH VÁLKÁCH

Po druhé světové válce rozpoutal imperialismus více než třicet tzv. malých nebo lokálních válek v různých zeměpisných oblastech. Válka v Koreji a v jiho-východní Asii, agrese proti arabským státům na Blízkém východě a mnoho jiných přesvědčivě dokazují negativní stránky činnosti imperialistů v posledním dvacetiletí. Jako nejagresivnější státy se v tomto období projeví USA, Velká Británie a Izrael.

Ve všech poválečných lokálních válkách používaly ozbrojené síly imperialistických států prostředky protiradioelektronické činnosti. Pomocí těchto prostředků se pokoušely narušit činnost systémů velení a řízení zbraňových systémů a vojsk napadeného státu.

Zvlášť velký význam měla pro vývoj prostředků protiradioelektronické činnosti podle shodného názoru řady odborníků válka v Koreji. V průběhu této války se velení ozbrojených sil USA a Velké Británie přesvědčilo o účinnosti rozsáhlého použití prostředků protiradioelektronické činnosti ve všech dostupných oblastech. Značné ztráty především amerického letectva je donutily nejen urychlit a zintenzivnit konstrukci nových a zdokonalení protiradioelektronických prostředků, nýbrž i zavádět je urychleně do výzbroje svých ozbrojených sil.

Od roku 1952 USA neustále realizují opatření k systematizaci zkušeností z použití protiradioelektronických aparatur a k urychlené výrobě a zavádění nových prostředků. Koncem druhé světové války bylo ve výzbroji ozbrojených sil USA celkem 30 typů rušících aparatur, z toho 14 letounových, 14 lodních a 2 pozemní. V roce 1956 jich bylo už 55 a začátkem sedmdesátých let dosáhl jejich počet více než 80 typů.

K řízení činnosti, výroby, výzkumu a zavádění nových protiradioelektronických prostředků do vojsk byla v USA v roce 1952 vytvořena při Výboru pro vědecký výzkum a výrobu speciální komise pro organizaci a vedení elektronické války, v níž byli zastoupeni představitelé všech druhů ozbrojených sil. V tomtéž roce se konala konference vojenských odborníků

USA a Velké Británie o problematice vedení elektronické války. Na základě zkušeností získaných v korejské válce v oblasti činnosti protiradioelektronických prostředků, schválilo v roce 1953 velitelství amerického letectva rozsáhlý program vybavení strategických bombardovacích letounů těmito prostředky. Od roku 1956 bylo i u pozemních vojsk USA zahájeno vytváření speciálních útvarů pro vedení elektronické války.

V roce 1956 byla při Vojenském výboru NATO vytvořena stálá komise odborníků, která v průběhu dvou následujících let vydala celou řadu směrnic, stanovících hlavní úkoly vedení elektronické války jednotlivými druhy ozbrojených sil a určující zásady urychleného rozpracování potřebných opatření jednotlivými účastnickými státy tohoto agresivního seškupení. Na základě uvedených směrnic se ve štábech některých svazů a svazků letectva, válečného loďstva a pozemních sil těchto států začaly vytvářet speciální správy, oddělení a sekce, jejichž úkolem

bylo řídit použití sil a prostředků elektronické války při vedení bojové činnosti.

Podle zahraničních vojenských odborníků se pod pojmem elektronická válka rozumí vedení aktivní (útočné) a pasivní (obránné) činnosti pomocí radioelektronické techniky. Aktivní činnost zahrnuje mohutné vyzařování elektromagnetické energie (vytváření poruch) v širokém frekvenčním pásmu a ve velkém prostoru a rádiové klamání, tj. vytváření takové radioelektronické situace, která vyvolá klamné představy o úmyslech a charakteru činnosti útočících vojsk. Pasivní činnost zahrnuje vedení průzkumu radioelektronických prostředků nepřítel v široké frekvenční oblasti a realizaci různých opatření pro maskování vlastního provozu a ochranu radioelektronických prostředků vlastních vojsk.

Uvedeme některé zvláštnosti organizace a vedení protiradioelektronické činnosti v lokálních válkách, rozpoutaných imperialistickými státy, a to jak v okamžiku napadení, tak i v průběhu ozbrojeného konfliktu.

Válka v Koreji

Od r. 1952, kdy došlo k značnému růstu ztrát amerického letectva, začalo velitelství letectva USA rozsáhle používat speciální zařízení pro rušení činnosti výstražného systému PVO Korejské lidové armády. Za tím účelem bylo několik bombardovacích letounů B-26 narychlo vybaveno prostředky pro radiotechnický průzkum a aktivní i pasivní rušení činnosti pozemních radiolokačních stanic pro zjišťování vzdušných cílů i pro řízení palby protiletadlového dělostřelectva Korejské lidové armády (v dalším KLA).

Při hromadných náletech amerického letectva se startem z pevniny letěly letouny-rušiče zpravidla před údernými skupinami. Jakmile tyto letouny zjistily, že pozemní radiolokační stanice KLA zachytily uskupení bojových letounů, začaly rušit tyto stanice pomocí speciálních vysílačů a metalizovaných proužků svrhávaných z letounů. Činnost vysílačů částečně nebo plně zahlcovala obrazovky radiolokačních stanic a metalizované proužky imitovaly velký počet cílů. Letouny-rušiče tak maskovaly a „přikrývaly“ letouny úderné skupiny před radiolokačním pozorováním.

Při letech podél pobřeží pak letouny-rušiče letěly na křídle úderné skupiny, obráceně k pobřeží. V prvním i ve druhém případě rušily pouze na frekvencích, na kterých pracovaly radiolokační stanice. Působilo-li letectvo v poměrně malých

skupinách (v sestavě čtyř-šesti letounů), nebyly letouny-rušiče zpravidla používány.

Pozornosti zasluhují dále opatření amerického velení s cílem oklamat a dezinformovat nepřítel před zahájením aktivní činnosti vlastních sil. Na příklad tři dny před vysazováním námořního výsadku v prostoru INČON imitovali Američané klamné vysazení v prostorech KUNSAN a PCHONHAN se současnou zesílenou činností rádiových prostředků bojových a dopravních plavidel. V průběhu klamné činnosti rušily letouny-rušiče radiolokační stanice pobřežní obrany, a to jak v klamných prostorech, tak i v prostoru INČON. Při přiblížení bojové sestavy výsadkových lodí v celkovém počtu více než 200 k pobřeží v prostoru INČON, byly radiolokační stanice pobřežní obrany KLDK umlčovány intenzivním rušením z letounů i lodí. Současně byla z důvodu maskování úplně zakázána činnost prostředků rádiového spojení bojových a dopravních lodí v pásmu krátkých a ultrakrátkých vln, takže se lodí přibližovaly k pobřeží při úplném vyloučení rádiového provozu.

Od r. 1953 začalo velení ozbrojených sil USA používat rádiové klamání a rádiové maskování i před hromadnými nálety bombardovacích letectva na objekty na území KLDK. Ke klamání systému PVO KLDK byla v rádiových sítích velení amerického letectva otevřeně předávána nařízení o době a objektech náletu, byly

vytvářeny klamné, demonstrační skupiny letounů, které otevřeně předávaly informace o své poloze a směru letu. Současně se v úderných skupinách letectva denně měnily frekvence, volací znaky i kódy, přičemž byl rádiový provoz v sestavě skupiny veden pouze jedním letounem, a to jen při dosažení pásma činnosti radiolokačních stanic pobřežní obrany. Ostatní letouny dodržovaly přísný zákaz rádiové

ho provozu. Tato opatření měla dezorientovat systém PVO nepřítel, zabezpečit překvapivé provedení úderu a snížit ztráty bojových letounů.

Na základě rozboru zkušeností ze vzdušných bojů v Koreji rozhodlo velitelství vojenských vzdušných sil USA zvýšit počet letounů-rušičů a vybavit všechny bombardovací letouny prostředky protiradioelektronické činnosti.

Válka ve Vietnamu

V počáteční etapě letecké války USA proti Vietnamské demokratické republice přistupovali Američané poměrně zřídka k rušení radioelektronických prostředků systému PVO VDR. Avšak od r. 1966, kdy vzrostl odpor vietnamského lidu proti agresi USA, byly všechny nálety amerického letectva na území VDR provázeny intenzivním rušením radioelektronických prostředků. Byly rušeny radiolokační stanice pro zjišťování vzdušných a námořních cílů a vedení palby protiletadlového dělostřelectva a raketových zbraní, systém rádiového spojení protiletadlového dělostřelectva a systém velení a navádění stíhacího letectva. Charakteristickou zvláštností tohoto období bylo použití speciálních letounů pro průzkum pracujících radioelektronických zařízení a dále použití nových prostředků a metod aktivního a pasivního rušení.

Průzkum radioelektronických prostředků PVO VDR začalo americké letectvo vést nejen v období náletu, jako tomu bylo v Koreji, nýbrž i předem pomocí speciálních letounů jak letectva, tak i válečného loďstva. Byly to především typy RB-66, EB-66, SR-71, U-2, EC-121, A-4E, F-100F a F-105D. Aparatura používaná těmito letouny umožnila získávat zprávy o rozmístění, parametrech vyzařování energie a režimu práce radiolokačních prostředků PVO a zachycovat korespondenci na rádiových sítích, pracujících na ultrakrátko- a velmi krátkých vlnových frekvencích.

Podle charakteru plněných úkolů je možno rozdělit radioelektronický průzkum vedený americkým letectvem v jihovýchodní Asii v podstatě na předběžný a vlastní. Předběžný průzkum vedly průzkumné letouny před zahájením činnosti úderných skupin. Plnily úkoly zjišťování radioelektronických prostředků, stanovení jejich parametrů a umístění, sledovaly intenzitu práce dosavadních a zahájení činnosti nových radioelektronických prostředků, zabezpečovaly vytváření cílů pro prostředky radioelektronického rušení v sestavě úderných skupin letectva. Hlavním prostředkem předběžného průzkumu

byly a dosud jsou aparatury AN/APR-14 [frekvenční rozsah 30–4125 MHz] a AN/APR-9 [frekvenční rozsah 1000–10 750 MHz], které jsou umísťovány především na průzkumných letounech typu RB-57, RB-66 a na letounech-rušičích typu EB-66 a EC-121.

Vlastní průzkum byl veden s cílem varovat osádky před zachycením letounu nepřátelskými stanicemi a upozornit na nutnost použít úhybného manévru a protiradioelektronických prostředků. Hlavními typy stanic pro tento druh průzkumu byly a jsou AN/APR-25(26) a AN/APR-23(27).

Od roku 1966 mají všechny americké bojové letouny na palubě kromě průzkumné aparatury i prostředky pro radioelektronické rušení. Některé z nich mají 5 až 8 speciálních vysílačů-rušičů, na palubních bitevních a stíhacích letounech jsou 2–3. Ve výzbroji amerických ozbrojených sil jsou speciální letouny-rušiče typu EB-66, EC-121, A-4E, na kterých je instalováno až 12–15 rušičů různého typu. Tyto rušiče pracují v pásmu metrovém (stanice AN/ALT-15 v pásmu 30–300 MHz), decimetrovém (AN/LT-16 v pásmu 300 až 1000 MHz) a centimetrovém (QRC-79A v pásmu 2500–3300 MHz). Některé stanice (AN/ALR-18) se zapojují do režimu rušení automaticky, při zachycení letounu palubní radiolokační stanicí nepřátelského stíhacího letounu. Na každém letounu-rušiči jsou instalovány dva automaty pro shoz protiradiolokačních odražečů (dipólů).

Na základě zkušeností z použití radioelektronických prostředků na vietnamském válčišti byly pro americké letectvo konstruovány nové stanice. Kromě rušení zaměřovaného zařízení, a to přímého a odrazového, které co do šíře vyzařovaného frekvenčního spektra odpovídá propustnému pásmu přijímačů radiolokačních stanic, se začalo používat přehradného (širokopásmového) rušení s vyzařováním energie v širokém kmitočtovém spektru. Šíře spektra rušení u stanic QRC-160 (AN-ALQ-71) dosahuje např. 5–10 MHz;

toto spektrum může být vyzařováno v libovolném úseku na frekvenci 2600–3100 MHz. Používá se též stanic s tzv. „skluzným rušením“, jejichž spektrum se periodicky přesunuje na pracovní frekvenci radiolokačních stanic. Důsledkem je rušení na značně rozsáhlých frekvencích.

K rychlejšímu vybavení letounů při přípravě k bojové činnosti se začaly prostředky pro protiradioelektronickou činnost přepravovat v kontejnerech zavěšených pod trupem nebo na konsolách místo pum, raket nebo přídavných nádrží. Kromě vysílačů je v kontejneru umístěn automatický napájecí zdroj — turbogenerátor, který je uváděn v činnost tokem vzduchu za letu. Koncem r. 1969 bylo v USA vyrobeno více než 1000 podvěsných kontejnerů protiradioelektronické činnosti.

Umístění aparatury v podvěsných kontejnerech značně zvýšilo pružnost jejího využití k umlčování radioelektronických prostředků nepřítele a zkrátilo dobu výměny poškozené aparatury.

Americké letectvo, které se ve Vietnamu střetlo se spolehlivým systémem PVO, začalo kromě aktivního rušení rozsáhle používat i pasivního rušení. Používá dipólové odražeče z aluminiových fólií nebo metalizovaných skelných vláken pokrytých alumiinem. Na letounech-rušičích jsou instalovány pneumatické a elektromechanické automatické přístroje pro shoz odražečů typu AN/ALE-1 a AN/ALE-2.

Použití standardních dipólových odražečů vede však podle některých odborníků k enormnímu zatížení letounů množstvím odražečů o různé délce, které jsou často nevyužity, protože délka některých dipólů nemusí odpovídat polovině vlnové délky zjištěné stanice. Američané proto věnují zvýšenou pozornost konstrukci takového zařízení, které by umožnilo úpravu délky dipólů přímo na palubě letounu po zjištění vlnové délky nepřátelských radiolokačních stanic. Takové zařízení by podle jejich názoru umožnilo podstatně snížit váhu i objem dipólů na palubě letounu a zvýšit účinnost jejich použití.

Americké letectvo se zabývá pokusy s použitím tzv. „dipólových celků se zpomaleným zjištěním“. Balíky takových dipólů se shazují s letounů na padácích a rozptylují ve vzduchu pomocí pyronáloží.

Kromě dipólových odražečů používají Američané k pasivnímu rušení speciálních odražečů v podobě disků z metalizované plastické hmoty o průměru 20–30 cm a síle 1 cm. Po shozu s letounu se rychlost pádu těchto těles zpomaluje použitím padáku, což umožňuje odrazení energie radiolokačních stanic poměrně dlouhou dobu.

Taktika použití prostředků protiradioelektronické činnosti americkým letectvem ve Vietnamu spočívá v tom, že před náletem letectva na objekty, bráněné protiletadlovými raketami nebo protiletadlovým dělostřelectvem, vedou letouny typu EB-66E, EB-66C, EC-121 nebo A-4E předběžný radiotechnický průzkum v průběhu hlídkování podél pobřeží VDR. Pomocí palubní aparatury zachycují vyzařování radiolokačních stanic, zjišťují prostory jejich rozmístění a postavení protiletadlových raket a dělostřelectva. Poté se hodnotí možnosti prostředků PVO a určí se sestava úderné skupiny letectva k překonání systémů PVO a zničení objektu. Do skupiny zpravidla patří letouny-rušiče, letouny s protiradiolokačními raketami vybavenými samonaváděcím zařízením reagujícím na vyzařování radiolokační stanice, dále několik bojových letounů vybavených radioelektronickými prostředky pro vlastní průzkum jakož i prostředky individuální ochrany a konečně stíhačí letouny, které plní úkoly ochrany celého uskupení. Skupina útočí na příslušný objekt s použitím prostředků ničení a radioelektronického umlčování radiolokačních stanic. Americké letouny se přibližují k čáře radiolokačního zjištění v malých výškách s využitím maskovacích vlastností terénu. Před prostorem umístění cíle nabírají výšku a současně umlčují radioelektronické prostředky PVO rušením, protiradiolokačními raketami a použitím klamných cílů. Rušení se v této etapě používá s cílem zabránit radiolokačnímu zjištění letounů do té doby, kdy je prostředky PVO již nemohou zasáhnout. Radiolokační stanice systému PVO se často ruší i z pásma přehražování letounů-rušičů (EB-66C, EB-66B). Pásma pro přehražování se volí ve vzdálenosti, která vylučuje zasažení letounů protiletadlovými raketami a dělostřelectvem. Lety v těchto pásmech jsou ve výškách 8000–9000 m. Rušení se zúčastní zpravidla několik letounů ze dvou, tří i více směrů.

Při hromadném náletu letectva se letouny-rušiče včleňují do bojové sestavy úderných skupin. Zabezpečují ochranu letounů úderné skupiny před zjištěním prostředky PVO.

V průběhu letecké války proti VDR došlo tedy k dalšímu rozvoji prostředků i metod protiradioelektronické činnosti amerického letectva. Aparaturu pro protiradioelektronickou činnost začali Američané používat na všech bojových letounech ve svazku vojenských vzdušných sil i válečného loďstva. V letounech se zvětšil počet instalovaných prostředků aktiv-

ního rušení, značně se rozšířilo použití stanic pro rušení zaměřovacích systémů, využívajících přímých i odražených impulsů, dále pak přehradného rušení se stálým a klouzavým frekvenčním spektrem.

Změnila se i taktika použití prostředků protiradioelektronické činnosti v dů-

sledku použití individuálních ochranných prostředků instalovaných na bojových letounech. Americké letectvo začíná v současné době používat nejen skupinové, ale i individuální ochrany letounů před jejich zjištěním nepřátelskými radiolokačními stanicemi. Přitom se používá spolu s aktivním rušením i pasívní rušení.

Válka na Blízkém Východě

Zkušenosti získané letectvem Spojených států v oblasti protiradioelektronické činnosti při překonávání systému PVO, předal Pentagon plně izraelským agresorům. Navíc poskytli velení izraelských ozbrojených sil bezprostřední pomoc při průzkumu a umlčování radioelektronických prostředků systému PVO Egyptské arabské republiky. To umožnilo izraelským agresorům zahájit 6. června 1967 nenadálý úder na letiště a uskupení pozemních vojsk. Přitom došlo k rozsáhlému použití aktivního rušení nejen radiolokačních stanic systému PVO, nýbrž i rádiových sítí velení letectva a pozemních vojsk. Především sítě rádiového spojení pozemních vojsk Egyptské arabské republiky byly postiženy aktivním a diverzním rušením. Diverzní rušení bylo vedeno způsobem vysílání předem připravených dezinformačních radiogramů, které rádiové stanice vojskových uskupení přijímaly jako nařízení nadřízených velitelů a štábů.

Z rozboru uveřejněných údajů o prostředcích a metodách protiradioelektronické činnosti v lokálních válkách rozpoutaných v posledních letech imperialistickými státy, můžeme vyvodit některé zvláštnosti současného stavu a dalšího vývoje těchto prostředků.

K včasnému varování a ochraně letounů, lodí a jednotek pozemních vojsk před radiolokačním zjištěním se v USA a dalších kapitalistických státech konstruují a vyrábějí kvalitativně nové integrované automatizované komplexy protiradioelektronické činnosti. Patří k nim aparatura pro zjišťování a rozpoznávání radioelektronických prostředků, pro měření parametrů vyzařované energie, stanovení směrů a zdrojů energie a aktivaci prostředků radioelektronického rušení. Tyto komplexy se umísťují v letounech taktického i stra-

tegického letectva, na lodích, u pozemních vojsk na autech a terénních obrněných transportérech. Komplexy umístěné v letounech mají být doplněny aparaturou výstrahy o odpálení protiletadlových raket proti letounu nebo o jeho zachycení radiolokátorem stíhacího letounu, rádiovým zaměřovačem, který by zabezpečil vyvedení letounu na postavení radiolokačních pozemních stanic nebo zařízením k přípravě a odpálení protiradiolokačních raket. V letounech-rušičích se mají instalovat zařízení pro regulaci délky dipólových odražečů za letu.

Bojové letouny dostávají doplňkové prostředky individuální radioelektronické ochrany. I tak však zůstávají zachovány a budou dále používány speciální letouny-rušiče, které umožňují skupinovou ochra-

nu. K ochraně úderného letectva (bombardovacího a stíhacího bombardovacího) před zásahem raketami s infračerveným naváděcím systémem jsou vyvinuty prostředky typu AN/AAQ-4 v podobě pyronábojů, spojených se systémem varování; tyto jsou shazovány automaticky při zjištění rakety.

K vytvoření silného a souvislého pole rušení, které by krylo letouny před radiolokačním zjištěním, jsou v USA vyvinuty jednorázové rušiče malých rozměrů o výkonu 20 wattů. Tyto rušiče vybavené padáky, se mají shazovat současně s balíčky dipólových odražečů. Rušiče působí v ši-

rokém spektru a mohou umlčovat radiolokační stanice systému PVO a působit na rádiové rozněcovače protiletadlových raket.

Velký význam připisuje americké letectvo speciálním trenažérům k přípravě osádek letounů pro činnost v podmínkách protiradioelektronické činnosti. Přesná reprodukce možných podmínek protiradioelektronické činnosti nepříteli a jejich včasné a zevrubné studium umožní podle názoru odborníků pečlivou přípravu osádek letounů k bojovým letům a vypracování nejúčinnějších metod ochrany proti radioelektronickému rušení.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Милослав Нытра

К вопросам реализации октябрьского пленума ЦК-КПЧ в области военного школьного дела

3

Автор, исходя из итогов доклада президиума ЦК-КПЧ к основным задачам идеологической работы после XIV-го съезда КПЧ, приводит общие обязательные принципы в области школьного дела и воспитания. На основе постановлений октябрьского пленума он анализирует требования и проблемы дальнейшего развития военного школьного дела и значение личности преподавателя в подготовке кадров.

Кандидат военных наук, полковник Богуслав Ржига

Значение моральной и психологической подготовки в современном бою

9

Автор обсуждает значение морального фактора в современном бою и выводит идеологические, моральные и психологические элементы, имеющие большую роль в деле подготовки войск. Анализирует также и требования психологической подготовки и методы достижения высоких психологических качеств.

Кандидат военных наук, доцент-подполковник Карел Новотны

Основные законы и принципы вооруженной системы их использование и действительность

14

Автор занимается отношениями, связностью и обусловленностью между подсистемами уничтожения и подвижности и выводит определяющий и поэтому решающий фактор. Использование и действительность законов и принципов вооруженной борьбы находятся в зависимости прежде всего от состояния боевой техники, находящейся на вооружении войск.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Подполковник Ярослав Йилек

Боевые документы

19

На практике работы штабов часто имеет место неодинаковое изложение некоторых постановлений уставов, или же переживание утративших силу способов и приемов. Статья способствует объединению взглядов, касающихся формы отработки боевых документов по уставу „Работа штабов в полевых условиях“ (Опер-2-1).

Полковник Павел Фигушь

Опыт командно-штабного учения на местности с танковым полком

26

Автор обсуждает одну из возможных форм руководства командно-штабным учением с танковым полком, которая ведет к повышению эффективности подготовки руководящих органов штаба дивизии. Она заключается в том, чтобы штаб дивизии заблаговременно подготовил полную документацию для управления учением и чтобы управляющий штаб параллельно работал в ходе учения в качестве вышестоящего штаба включительно отработки необходимых документов для подчиненных.

Кандидат военных наук, полковник Йосиф Кохар

Установление качества информации о противнике

29

Автор занимается вопросом возможностей использования информации в звене соединения в зависимости от их устаревания. На основе конкретных информации о деятельности артиллерийских ракет Хонест Джон, артиллерии, командных пунктов соединений противника, вторых эшелонов и резервов дивизий противника он стремится выяснить оптимальное время приобретения информации в связи с возможностью их употребления.

Подполковник Ярослав Скаличка, майор Йиржи Флориан	
Организация взаимодействия	41
Авторы приводят некоторый опыт организации взаимодействия на учении „ЩИТ-72” в звене объединения. Анализируют работу группы, созданной под руководством заместителя начальника оперативного управления и прилагают отработанную таблицу взаимодействия в качестве возможного примера.	
Подполковник Ладислав Чех	
Повышение эффективности работы штабов при помощи средств механизации и автоматизации управления (МАУ)	52
Автор в общих чертах анализирует настоящее состояние и возможности дальнейшего повышения эффективности работы штабов при помощи средств МАУ. На основе опыта учений он показывает задачи в области работы штабов и МАУ в будущем.	
Инженер-подполковник Вацлав Кухарж с коллективом	
Механизация и автоматизация на учении „ЩИТ-72“	56
Авторский коллектив приводит перечень применения средств механизации и автоматизации в ходе учения „ЩИТ-72“. Приводит преимущества и недостатки этих средств и приходит к выводу, что имеющиеся средства до сих пор не в состоянии обеспечить работу штабов особенно в оперативной области. Эти средства оправдались в области управления тылом.	
Подполковник Владимир Клоуда, подполковник Эдуард Кошка	
КОНСУЛЬ -261 на учении „ЩИТ-72,,	63
В статье приведен конкретный опыт применения вычислительного автомата КОНСУЛЬ -261 и отработанной для него программы в штабе мотострелковой дивизии в полевых условиях.	
Подполковник Владимир Зуска	
Некоторые проблемы заграждения	68
Автор приводит некоторые проблемы укладки противопехотных и противотанковых мин и анализирует их воздействие при преграждении коммуникаций.	
Подполковник Станислав Некут	
Материальное и медицинское обеспечение группировок союзных войск	72
Автор на основе опыта учений кратко обсуждает некоторые вопросы материального и медицинского обеспечения группировок союзных войск в наступательной операции. При переподчинении союзных соединений он обращает внимание прежде всего на вопросы их пополнения неунифицированными материальными средствами.	
ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ	
Морально-политический фактор в деле решения оперативных задач	75
В статье приведены некоторые вопросы оценки и использования морально-политического фактора при решении оперативных задач и показаны также способы идеологического воздействия на войска и население и на средства, предоставляющие возможность достижения выразительных результатов с минимальными потерями своих сил.	
Применение артиллерии мотострелковой дивизии при прорыве подготовленной обороны	80
Статья содержит некоторые взгляды и опыт применения артиллерии дивизии при прорыве подготовленной обороны. В ней показываются возможности сокращения сроков планирования и организации применения артиллерии, уменьшения объема и упрощения документации и сокращения сроков, необходимых для доведения задач артиллерии, принимающей участие в прорыве обороны с применением обычного оружия.	

Требования и задачи боевой готовности	85
--	-----------

В статье намечено требование достижения такого уровня боевой готовности своих войск, который обеспечил-бы выполнение основных задач в начале войны. Она также занимается намечением задач войскам, необходимыми силами и принципами сохранения боевой готовности отдельных родов войск.

ИНФОРМАЦИЯ

Средства радиоэлектронного противодействия и их применение в локальных войнах	89
--	-----------

Статья содержит некоторые особенности организации и ведения радиоэлектронного противодействия в локальных войнах, развязанных империалистическими государствами – в Корее, Вьетнаме и на Ближнем Востоке. Из анализа средств и методов вытекают некоторые особенности настоящего состояния и дальнейшего развития указанных средств.

Vydává ministerstvo národní obrany ve Vydavatelství MAGNET,
n. p., Vladislavova 26
113 66 Praha 1

Vychází v Redakci vojenských odborných časopisů, šéfredaktor plukovník ing. Branislav
RAPOŠ, tel. 2191/2293, zástupce plukovník ing. Jindřich MALINA, tel. 2191/2611.

Administrace Praha 1, Vladislavova 26, tel. 261551—7, 260651—9.

Vychází 10× ročně.

Je rozesílána podle zvláštního rozdělovníku.

Tiskne Naše vojsko, závod 01 Praha.

Redakce (tel. 2191/2611; 261551—7, l. 380). Plukovník Jindřich Malina (vedoucí redak-
tor), podplukovník ing. Vladimír Grubner, Soňa Šimandlová (technická redaktorka).

Redakční rada: Podplukovník ing. Ladislav ČECH, podplukovník ing. Miloš
DOLEŽAL, plukovník gšt. ing. Zdeněk HAVALA, plukovník ing. Bohuslav HAVLIČEK,
generálmajor ing. Jaromír JASEK, podplukovník ing. Jaromír LANK, CSc., plukovník
gšt. ing. Ján MARTINSKÝ, generálmajor doc. ing. Václav MATIČKA, CSc., podplukovník
PhDr. Alois MICHŇÁK, CSc., podplukovník ing. Jan PAPÍK, plukovník doc. PhDr. Zdeněk
PROCHÁZKA, CSc., plukovník PhDr. ing. Václav SMETANA, plukovník ing. Václav
VĚBR, plukovník ing. Otakar VLACH, plukovník ing. Jaroslav VOLEK, CSc., plukovník
ing. Jaromír VYHNANOVSKÝ, plukovník ing. Jiří ZELENKA.

Ročník XXIII. Toto číslo bylo dáno do tisku 1. února 1973.